Jarida la Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto na Taasisi zake

Tumeboresha

Sekta ya Afya

Toleo Na.1 Desemba 9 2021

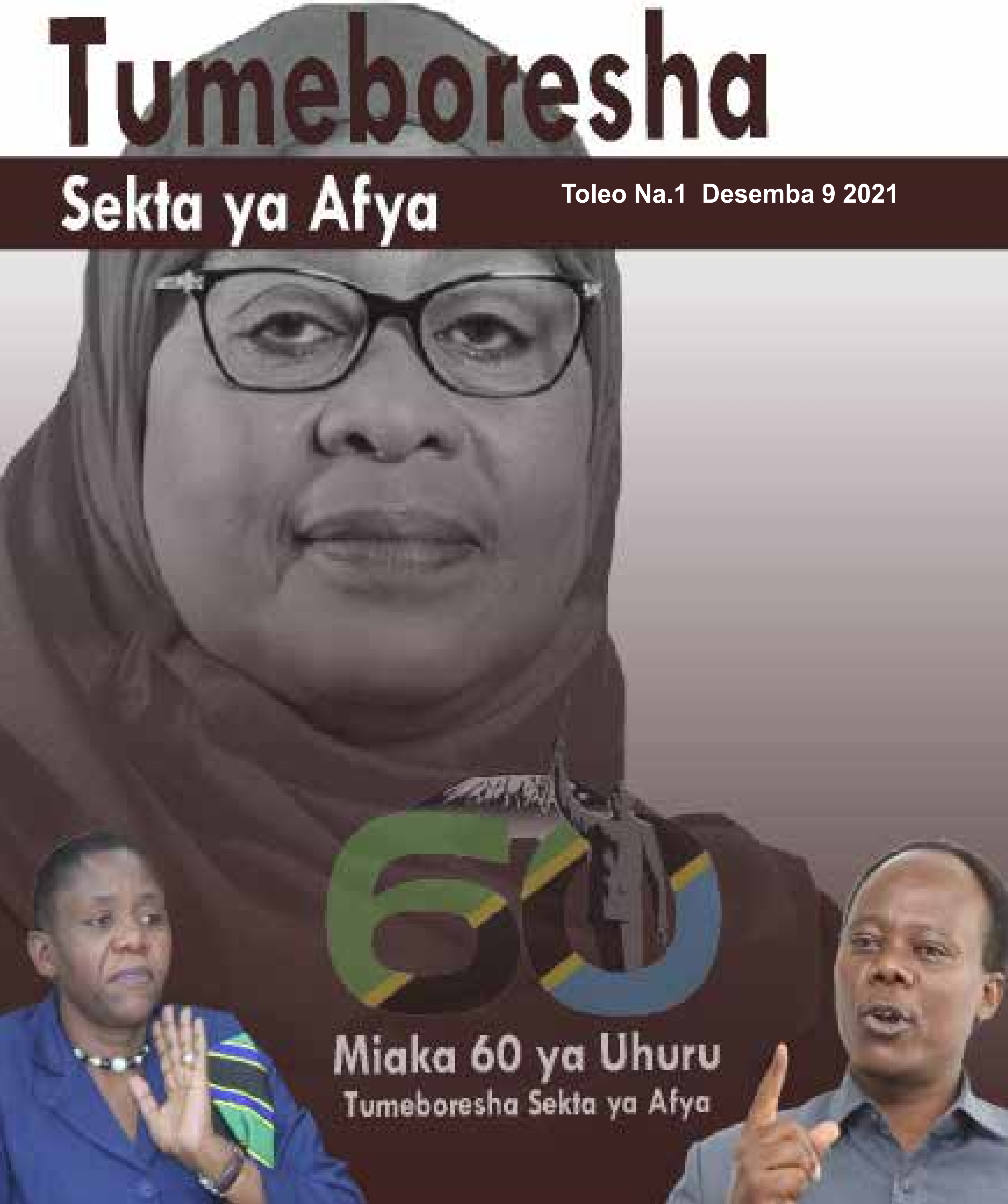

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

Kwa hisani ya

Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia,Wazee na Watoto na taasisi zake

Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto

Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba (TMDA)

Bohari ya Dawa (MSD)

Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF)

Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali (GCLA)

Taasisi ya Tiba ya Mifupa Muhimbili (MOI)

Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya (MZRH)

Hospitali ya Taifa Muhimbill (MNH)

Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu (NIMR)

Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete

Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Kas-kazini (KCMC)

Hospitali ya Rufaa ya Kanda Bugan-do (BMC)

Taasisi ya Saratani ya Ocean Road

Hospitali ya Benjamin Mkapa

Taasisi ya Chakula na Lishe Tanzania (TFNC)

“Tumeboresha Sekta ya Afya”

Tupo imara

Kusimamia Sekta ya Afya nchini

Mhe. Dkt. Dorothy Gwajima (Mb)
Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto

Mhe. Dkt. Godwin Mollel (Mb)
Naibu Waziri Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto

Prof. Abel Makubi
Katibu Mkuu
Wizara ya Afya, Maendeleo

Dkt Aifello Sichalwe
Mganga Mkuu wa Serikali

Prof. Lawrence Museru
Mkurugenzi Mtendaji - Hospitali ya Taifa Muhimbili

Meja Jenerali Gabriel Mhidze
Mkurugenzi Mkuu, Bohari ya Dawa - MSD

Bw. Bernard Konga
Mkurugenzi Mkuu Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF)

Dkt. Fidelice Mafumiko
Mkemia Mkuu w Serikali (GCLA)

Prof. Mohamed Janabi
Mkurugenzi Mtendaji wa Taasisi ya Moyo Jakaya (JKCI)

Bw. Adam Fimbo
Mkurugenzi Mkuu Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba (TMDA)

Dkt. Germana Leyna
Mkurugenzi Mtendaji Taasisi ya Chakula na Lishe Tanzania (TFNC)

Dkt. Julius Mwaiselage
Mkurugenzi Mtendaji Taasisi ya Saratani ya Ocean Road (ORCI)

Prof. Yunus Mgaya
Mkurugenzi Mkuu Taasisi ya Taifa ya Utafiti ya Magonjwa ya Binadamu (NIMR)

Dkt. Giliard Masenga
Mkurugenzi Mtendaji Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Kaskazini (KCMC)

Dkt. Respicious Boniface
Mkurugenzi Mtendaji Taasisi ya Tiba ya Mifupa Muhimbili (MOI)

Dkt. Godlove Mbwanji
Mkurugenzi Mtendaji Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya (MZRH)

Dkt. Fabian Massaga
Mkurugenzi Mtendaji Bugando

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

Jopo la Wahariri

Catherine Sungura
Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto

Atley Kuni
Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto

Grace Kisinga
Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF)

Patrick Mvungi
Taasisi ya Tiba ya Mifupa Muhimbili (MOI)

John Stephen
Hospitali ya Taifa Muhimbill (MNH)

Arcad Mosha
Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya (MZRH)

Benjamin Massangya
Bohari ya Dawa (MSD)

Nukuu za viongozi

“Tumeboresha Sekta ya Afya”

“Lengo la Serikali ya awamu ya sita ni kuifanya Tanzania kuwa kituo kikubwa cha utoaji huduma Africa ” **Mhe. Samia Suluhu Hassan Rais Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania**

“Tutapambana na adui,Ujinga Maradhi na Umasikini”
Hayati Baba wa Taifa Mwalimu Julius Kambarage Nyerere

“Mazoezi ni muhimu kwa afya za watu”
Rais Mstaafu Mhe. Ally Hassani Mwinyi

“Mtaji wa mwananchi ni Afya yake Mwenyewe”
Rais wa Awamu ya Tatu Hayati Benjamin William Mkapa

“Dhamira yetu ni kujenga uwezo wetu wa ndani wa kuchunguza watu wetu ndani ya nchi”
Rais Mstaafu Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete

“Serikali ya awamu ya Tano itaimarisha mifumo ya utoaji huduma bora za afya nchini ”
Rais wa Awamu ya Tano Hayati Dkt. John Pombe Magufuli

“Tumeboresha
Sekta ya Afya”

Tunaifungua nchi yetu kimatibabu

Miaka 60 ya uhuru

60

"Tumeboresha
Sekta ya Afya"
Niko tayari kupokea kero za wananchi Tuma ujumbe 0734124191
Miaka 60 ya uhuru
60

Prof. Abel Makubi
Katibu Mkuu
Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia,
Wazee na Watoto

Tarehe 09 Desemba 2021, Nchi yetu itaadhimisha miaka 60 ya Uhuru wa Tanganyika kwa sasa Tanzania, tunapo adhimisha miaka 60 ya Uhuru Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto inaweza kusimama na kujivunia mafanikio makubwa yaliyopatikana ndani ya kipindi hicho.

Mwanzoni kabisa mwa Uhuru, hayati Baba wa Taifa Mwaimu Julius Kambarage Nyerere, alitambua umuhimu wa afya za Watanzania na kutamka hadharani kuwa, tunao maadui watatu wa maendeleo ambao ni Maradhi, Ujinga na Umasikini na akaweka bayana msimamo wake wa kupambana na maadui hao. Kauli hii ya Baba wa Taifa, ilikuwa ni chachu tosha ya kuamsha Sekta ya Afya ili iweze kusimama kidete na kuanza kushughulika na Afya za Watanzania kwa kutumia mikakati mbali mbali ya wakati huo, ikiwemo kutoa kipaumbele kwa Watanzania wazalendo kupatiwa elimu ambayo imejielekeza zaidi kwenye Setka hii muhimu.

Ni katika kipindi hicho, maeneo mengi ya kutoa huduma za Afya, yalikuwa ni kambi ndogo tu za kutoa huduma za Afya, mathalani Hospitali nyingi za Rufaa za mikoa tunazoziona leo, vilikuwa ni vituo vya Afya na mifano hiyo inadhihirika kwa hospitali Rufaa zilizopo sasa kama, Kitete (Tabora), ambayo ilitumika kama sehemu ya kuwatibu majeruhi wa vita, Sekouture (Mwanza), kilichokuwa kituo cha Afya, Ligula (Mtwara) au Bombo ya mkoani Tanga vilivyokuwa ni vituo vya afya.
Wakati Tanzania inapata uhuru, Hospitali ya Taifa ilikuwepo moja tu, ambayo ni Hospitali ya Taifa ya Muhimbili (MNH) lakini kutokana na jitihada mbalimbali za Serikali zimewezesha kuwepo kwa mafanikio makubwa na huduma za kibingwa zinazoonekana sasa. Taasisi na hospitali za kanda na rufaa ambazo zimejengwa baada ya Uhuru ni Taasisi ya Saratani ya Ocean Road, Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI), Taasisi ya Mifupa ya Muhimbili (MOI), Hospitali ya Benjamini Mkapa, (BMH), Hospitali ya Bugando, Hospitali ya KCMC, Hospitali ya Kanda Mbeya, Chato ya mkoani Geita na hospitali za Rufaa za Mikoa. Tunapotimiza miaka 60 ya Uhuru, tunajivunia kuwa na vituo 8,537 ikilinganishwa na vituo 1,343 mwaka 1960. Ongezeko hili ni sawa na asilimia 84.26. Mtandao wa vituo vya huduma za afya umepanuka na kusogea karibu zaidi na wananchi ambapo, zahanati ni 7,242, vituo vya afya 926 na Hospitali za Wilaya ni 178.

Hospitali za kibingwa ngazi ya mikoa ni 28, ngazi ya Kanda sita, hospitali za ubingwa maalumu ni tano na hospitali ya Taifa ni moja (Muhimbili, vituo vyote hivi vina jumla ya vitanda 90,488 ikiwa ni sawa na ongezeko la vitanda 71,656 sawa na asilimia 79.18.
Miaka 60 ya Uhuru,Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto kwa sasa inazo zaidi ya taasisi 16 zilizopo chini yake, taasisi zote hizi, tunazishuhudia wakati huu tunapotimiza miaka 60 ya Uhuru zikitoa huduma kwa wananchi.

Kwa sasa Watanzania tunayo kila sababu ya kujivunia katika sekta ya afya ambayo inahakikisha huduma zote kwa ajili ya kulinda afya zinatolewa na zinapatikana kirahisi zaidi.
HERI YA MIAKA 60 YA UHURU WA TANZANIA.

Prof. Abel Makubi
KATIBU MKUU (AFYA)

"Tumeboresha
Sekta ya Afya"

WIZARA YA AFYA

Huduma za afya zaimarika nchini

Miaka 60
ya uhuru

Miaka 60 imetimia tangu 9, Desemba 1961 tulipopata Uhuru, Tanzania imezidi kupiga hatua katika nyanja mbalimbali ikiwamo Sekta ya Afya na Aaendeleo ya Jamii ndani ya kipindi hicho. Serikali kupitia Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto inajivunia mafanikio yaliyopo ambayo yametokana na msingi mzuri wa viongozi wan chi kuanzia Awamu ya kwanza ya Baba wa Taifa, Hayati Mwalimu Julius Kambarage Nyerere hadi Awamu ya Sita ya Mhe. Rais Samia Suluhu Hassan.

Baba wa Taifa, Hayati Mwalimu Julius Kambarage Nyerere alielekeza nguvu za Taifa katika kukabiliana na maadui watatu wakubwa (Ujinga, Umaskini na Maradhi) huku viongozi wengine waliofuata baada yake, (awamu zote) wakiendelea kupambana kutimiza ndoto hizo.
Kauli mbiu ya maadhimisho ya Uhuru ya mwaka huu 'Miaka 60 ya Uhuru; Tanzania Imara, Kazi Iendelee' inazidi kutuunganisha kama Taifa kutafakari kwa pamoja tulipotoka, tulipo na tunakoelekea. Katika makala haya tunaangazia kwa kina sekta ya afya na maendeleo ya jamii kabla na baada ya uhuru wetu.

• KABLA YA UHURU

"Makabila yote 126 yalitumia tiba asili katika kutibu na kujikinga na magonjwa, kwa mara ya kwanza huduma za tiba za kigeni (Western Medicine) ziliingizwa nchini mwaka 1887 na kuanza kutolewa (1889-1916) na wamisionari kipindi cha utawala wa wajerumani," anasema Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Dk. Dorothy Gwajima.
Anaongeza "Huduma za kinga hususan Chanjo ya Ugonjwa wa Ndui ilianza kutolewa kwa mara ya kwanza mwaka 1891.

"Hata hivyo, bado tiba asili iliendelea kuwepo hata wakati wa utawala wa Ujerumani na Uingereza, baadhi yake zilipigwa marufuku na nyingine kuruhusiwa baada ya kukidhi masharti ya Mkoloni. "Zilizopigwa marufuku ni zile zilizohusishwa na imani za kishirikina au uchawi. Kutokana na changamoto hizo, 1928 Sheria ya kwanza ilitungwa ya kuruhusu uhusishwaji wa tiba asili katika kutoa matibabu na kuwakinga wananchi," anabainisha. Anasema huduma za afya za kisasa zilizokuwa zinatolewa wakati huo zilikuwa dhidi ya malaria, tauni, malale, ukoma, magonjwa

ya akili pamoja na chanjo ya ndui. Huduma hizo zilikuwa zikitolewa zaidi kwa Watumishi wa Serikali ya Kijerumani, wafanyabiashara na askari wa Kiafrika huku vituo vya kutolea huduma hizo za tiba vikijengwa zaidi katika miji na makazi ya wajerumani na hospitali ya kwanza ikijengwa Mamboya, Mpwapwa.

Anasema kwa kifupi, upatikanaji wa huduma za afya za kigeni au kisasa enzi hizo haukuwa na usawa kwa wote na huduma zilikuwa chache na mbali na wananchi walio wengi.

Sura hii ya huduma za afya iliendelea hivyo hata baada ya vita Kuu ya Kwanza ya Dunia mwaka 1914 ambapo, nchi ya Tanganyika ilitawaliwa na Mwingereza kuanzia mwaka 1916 – 1960.

Waziri Gwajima anasema ni katika kipindi hicho ambapo, huduma za tiba zilizidi kuendelezwa kwa kiasi kikubwa katika maeneo ya mijini ikilinganishwa na maeneo ya vijijini huku zikitoa kipaumbele kwenye tiba zaidi kuliko kinga licha ya uwepo wa idara ya tiba na usafi kwa ajili ya afya ya jamii. “Kwa upande mwingine, watumishi wa afya waliongezeka kwa idadi na aina ya kada zikiwemo madaktari wa kigeni, matabibu, watoaji dawa, wasaidizi maabara, wahudumu wa tiba, wafunga vidonda, wakaguzi wa usafi, wauguzi, nakadhalika,” anasema. Juhudi zingine katika uboreshaji wa huduma za afya zililenga katika upatikanaji wa maji, huduma za utupaji taka, kuangamiza mazalia ya mbu huku vituo vingi vya kutolea huduma za afya ikiwa ni pamoja na hospitali vikijengwa.

Anasema Vita Kuu ya Pili ya Dunia iliyoanza mwaka 1939 ilirudisha nyuma maendeleo ya huduma za kijamii ikiwemo huduma za afya zilizokuwa zinasimamiwa na Wizara ya Afya na Kazi huku huduma hizo zikitolewa zaidi kwa wageni waliokuja nchini.“Hususan watumishi wa utawala wa kikoloni, wafanyabiashara na askari, kwa hali hii ilikuwa vigumu wananchi walio vijijini kupata huduma hizo, katika kipindi hicho, kulikuwepo na uchache wa rasilimali za kuwezesha upatikanaji wa huduma za afya hasa watumishi, dawa, vifaa tiba na vituo,” anasema Dkt. Gwajima.

• UPATIKANAJI RASILIMALI

Waziri Gwajima anasema kabla ya uhuru idadi ya hospitali na zahanati kwa pamoja zilikuwa 1,343 zikiwa na jumla ya vitanda 18,832 na kwamba hadi kufikia mwaka 1960 kulikuwa na hospitali kubwa 12 tu zikiwa na

jumla ya vitanda 3,046. “Kati ya hospitali hizo saba zilikuwa zinamilikiwa na Serikali, nne za Mashirika ya Kidini na Hospitali moja binafsi. Hospitali hizo zilikuwa katika maeneo ya Dar es Salaam (Jimbo Mashariki), Tanga (Jimbo la Tanga), Moshi (Jimbo la Kaskazini), Peramiho (Jimbo la Kusini), Mwanza (Jimbo la Ziwa), Tabora (Jimbo la Magharibi), Morogoro (Jimbo Mashariki), Bumbuli (Jimbo la Tanga), Ifakara (Jimbo la Mashariki), Dodoma (Jimbo la Kati), Ndanda (Jimbo la Kusini) na Sumve (Jimbo la Ziwa).

Anasema uwiano wa wagonjwa kwa vitanda ulikuwa ni kitanda 1 kwa kila watu 1,000 na hadi kufikia mwaka 1956 kulikuwa na uwiano wa vitanda 0.6 kwa kila watu 1,000 chini ya lengo la kitanda 1 kwa kila watu 1,000. “Uwiano wa vituo vya afya kwa idadi ya watu ulikuwa kituo cha afya 1 kwa watu 40,000 au 50,000, kwenye vituo kulikuwa na Mganga Msaidizi mmoja, Mkaguzi wa Afya mmoja, Wakunga kijijini wawili, wauguzi wawili, mhudumu wa afya mmoja na watumishi wa kawaida wawili,” anabainisha. Anasema watumishi waliofuzu shahada ya udaktari walikuwa 400 tu huku watanzania wazawa wakiwa chini ya 20. Anasema jumla ya madaktari waliosajiliwa na wenye leseni za kufanya kazi hadi mwaka 1961 walikuwa 403 tu (182 vituo binafsi; 140 wakiwa serikalini; na 81 waliajiriwa na mashirika ya afya ya kujitolea). Aidha, jitihada za kuongeza watumishi zilifanyika katika kipindi cha miaka 5 ya mwisho katika kipindi cha ukoloni wa Waingereza. Anasema kwa mara ya kwanza mwaka 1960 zilianzishwa huduma za kinga kwa njia ya chanjo kwa watoto. Mashirika ya kujitolea yalitoa mchango mkubwa katika utoaji wa huduma za mama na mtoto huku mama 1 kati 6 ndiye aliweza kupata huduma za uzazi kutoka kwa mtumishi wa afya aliyepata mafunzo. Hadi kufikia Desemba 1961 hali ya utumiaji wa huduma za Mama na Mtoto, jumla ya kliniki zilifikia 412, zilikuwa chini ya Serikali Kuu, Serikali za Mitaa na mashirika ya kujitolea na ziliweza kutoa huduma kwa jumla ya wajawazito 177,214.

Serikali Kuu ilikuwa ikimiliki kliniki 71 ambapo mahudhurio ya kwanza kwa mama wajawazito yalikuwa 48,667, Serikali za Mitaa kliniki 204, mahudhurio ya kwanza ya Mama Wajawazito walikuwa 68,601 na Mashirika ya kujitolea kliniki 137 mahudhurio yalikuwa akinamama wajawazito 59,946. Anasema kipindi hicho kulikuwa pia na kliniki 454 za watoto, 69 kati yake zilimilikiwa na Serikali na watoto 29,715 walihudhuria hudhurio la kwanza. “Huduma maalumu zilizosimamiwa zilikuwa mafunzo, huduma za maabara na dawa, huduma za afya ya akili na vitengo maalum: Malaria, elimu ya afya na lishe,” anasema.

• BAADA YA UHURU

Tangu mwaka 1961, Wizara imekuwa ikitekeleza Sera, Miongozo na Sheria mbalimbali kulingana na maboresho ya muundo wake kwa wakati husika. "Kufikia mwaka 2016 Wizara mbili ziliunganishwa ambazo ni Afya na Ustawi wa Jamii pamoja na Maendeleo ya Jamii, Jinsia na Watoto, hivyo kutengeneza Idara Kuu ya Afya inayoshughulikia masuala yote ya Afya na Idara Kuu ya Maendeleo ya Jamii inayoshughulikia masuala yote ya Maendeleo ya Jamii, Ustawi wa Jamii, Jinsia, Wazee, Watoto na Mashirika Yasiyo ya Kiserikali. Anasema sekta hiyo imepata mafanikio mbalimbali chini ya uongozi wa awamu zote sita kupitia Serikali ya Chama Cha Mapinduzi (CCM).

"Kwa ilani zake madhubuti na Marais mahiri wenye uthubutu, utashi wa kisiasa kwenye maendeleo nyakazi zote, kuunda Serikali zenye uongozi bora umesaidia kupata Sera nzuri za Afya, mafanikio haya yametokana na uboreshwaji wa ushirikiano na mashirika ya dini na binafsi, wadau wa maendeleo ikiwa ni pamoja wananchi wa taifa hili kwa ujumla wake," anasema Dkt. Gwajima. Anayataja mafanikio ya miaka 60 ya uhuru ambayo ni pamoja na;-

• Ongezeko la idadi ya Vituo

Idadi ya vituo vya kutolea huduma za afya ngazi zote imeongezeka hadi kufikia vituo 8,537 ikilinganishwa na vituo 1,343 mwaka 1960. Ongezeko hili ni sawa na asilimia 84.26. Aidha, kati ya vituo hivyo, Serikali inamiliki asilimia 64, Mashirika ya dini asilimia 9 na vituo binafsi asilimia 27. Mtandao huu wa vituo umepanuka na kusogea karibu zaidi na wananchi ambapo, zahanati ni 7,242, vituo vya afya 926 na Hospitali za Wilaya ni 178.

Hospitali za kibingwa ngazi ya mikoa ni 28, ngazi ya Kanda Sita, hospitali za ubingwa maalumu ni tano na hospitali ya Taifa ni moja (Muhimbili). Anasema vituo vyote hivi vina jumla ya vitanda 90,488 ikiwa ni sawa na ongezeko la vitanda 71,656 sawa na asilimia 79.18. Kwa sasa uwiano wa vituo kwa idadi ya watu ni kituo kimoja kwa watu 6,751.5 tofauti na kituo kimoja kuhudumia watu 40,000 hadi 50,000 kabla ya uhuru. Hivyo, Tanzania imefikia malengo ya Umoja wa Mataifa katika upatikanaji wa huduma za afya kwa kuzingatia

idadi ya watu na jiografia.

Uwiano wa vitanda kwa idadi ya watu ni kitanda kimoja kwa watu 637 ukilinganisha na kimoja kwa watu 1,000 kabla ya uhuru. "Hadi mwaka 2020 uwiano wa wagonjwa kwa vitanda umekuwa kitanda kimoja kwa watu 19, idadi ya watumishi na wigo wa kada za wataalamu kwenye vituo vya huduma umepanuka kiasi kwamba hivi sasa vituo vya afya vinafanya hadi huduma za upasuaji mkubwa ambao awali ulikuwa haufanyiki," anaeleza. Dkt. Gwajima anasema idadi ya wataalamu wa baadhi ya kada mbalimbali za msingi kwenye afya waliosajiliwa imeongezeka hadi kufikia zaidi takribani 71,365 na usajili unaendelea kila siku. "Hawa ni baadhi tu ya kada zinazojumuisha madaktari bingwa, wa kawaida, wauguzi, wataalamu wa maabara, mionzi, wafamasia na mionzi. Kabla ya uhuru wote hawa kwa ujumla walikuwa 435 tu. Hii ni hatua kubwa sana.

• Utoaji wa Chanjo

Hadi kufikia Juni, 2021 huduma za chanjo zimeimarika na kufanya Tanzania kuwa miongoni mwa nchi zinazotekeleza kwa ufanisi eneo hili hususan chanjo za watoto chini ya mwaka mmoja huku utekelezaji ukiwa umefikia asilimia 101. Kila kituo cha huduma za afya kina huduma ya chanjo kwa ajili ya Kinga ya ugonjwa wa Polio (OPV3), PENTA-3 kwa ajili ya kuzuia magonjwa ya Dondakoo, Kifaduro, Pepopunda (tetanus), homa ya ini na homa ya uti wa mgongo na chanjo ya Surua/ rubella. Anasema idadi ya Kliniki za afya ya uzazi imeongezeka na sera ni kuwa katika kila kituo cha huduma za afya kuwe na huduma za afya ya uzazi na mtoto.

• Mifumo ya uongozi

Mifumo ya uongozi na uendeshaji wa vituo vya huduma za afya imeboreshwa kwa kuwajumuisha wananchi kuwa sehemu ya bodi za ushauri, uendeshaji na kamati za ushauri na uendeshaji kuanzia hospitali za kitaifa hadi zahanati. Hii ni pamoja na taasisi zote katika sekta ya afya.

• Kazi inaendelea

Waziri Gwajima anasema hata sasa Serikali ya Awamu ya Sita chini ya uongozi wa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, kazi ya kuboresha huduma za afya inaendelea kwa kasi kubwa. "Kama mlivyosikia hivi karibuni, juhudi za Mheshimiwa Rais katika kupambana na madhara ya UVIKO-19 zimewezesha Nchi kupata mkopo wa masharti nafuu wa Dola za Kimarekani milioni 567.25 sawa na Shilingi trilioni 1.362 kutoka Shirika la Fedha Duniani (IMF). "Oktoba 10, 2021 wakati akizindua kampeni ya Maendeleo kwa Ustawi wa Taifa na Mapambano dhidi ya UVIKO – 19 alitenga Shilingi Bilioni 466.781 (34%) kwa ajili ya Sekta ya Afya ili ziende kuimarisha huduma za dharura, wagonjwa mahututi na wanaohitaji

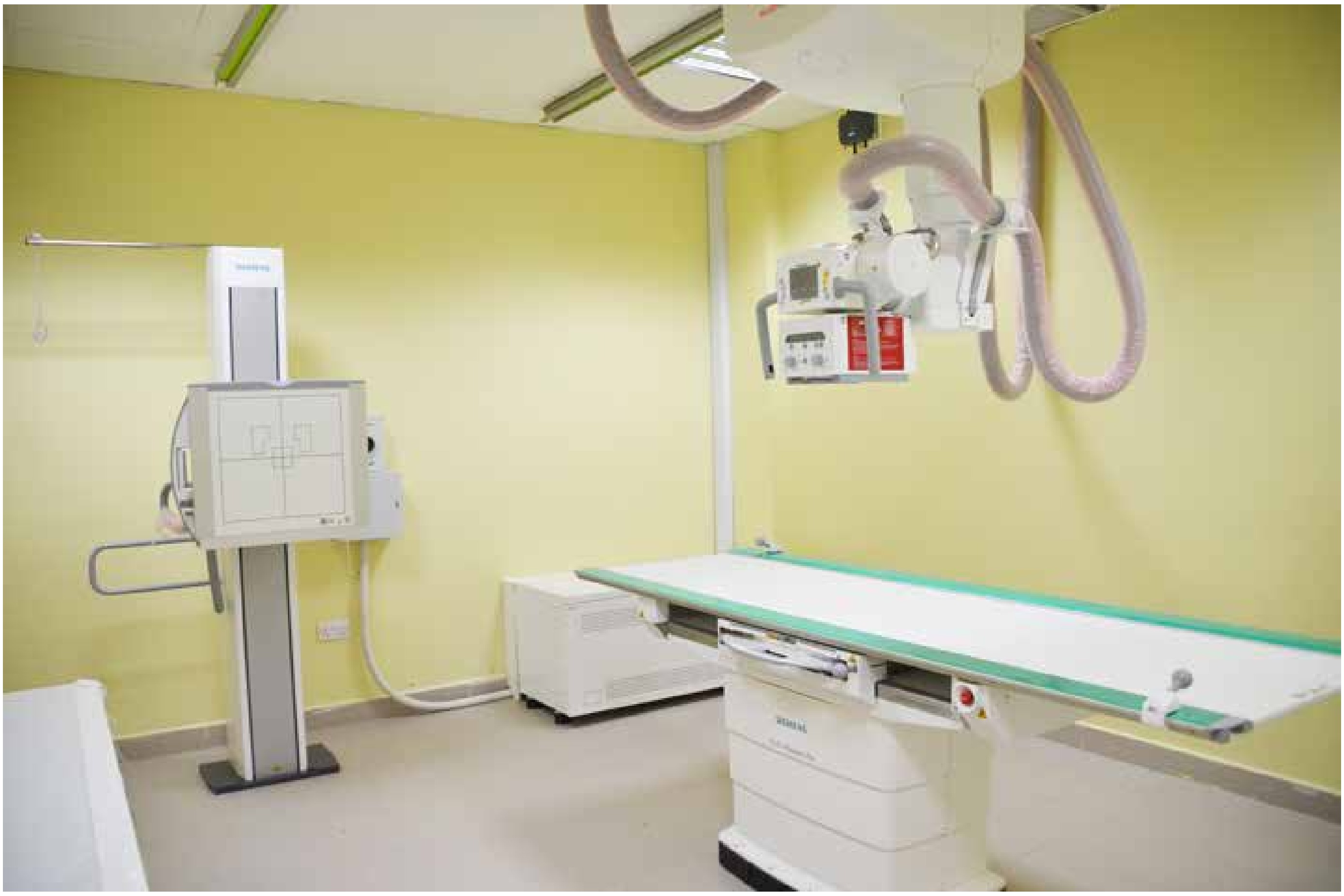

uangalizi maalum itakayogharimu Shilingi bilioni 254.4, kuimarisha huduma za maabara, mionzi na tiba mtandao, itakayogharimu Shilingi bilioni 111.5. Aidha uimarishaji huduma za chanjo dhidi ya UVIKO - 19 na elimu ya afya kwa umma dhidi ya kujikinga na maambukizi ya ugonjwa huo, itakayogharimu Shilingi bilioni 43.2, kuimarisha miundombinu katika vituo vya kutolea huduma za Afya, itakayogharimu Shilingi bilioni 41.8 na kKufanya tafiti za kitaalam kuhusu Virusi vya Korona pamoja na kuwajenga uwezo watoa huduma za Afya, itakayogharimu Shilingi bilioni 15.9.

Anasema hii inadhihirisha kuwa, mapambano dhidi ya adui maradhi bado yanaendelea hata kwenye Serikali ya awamu ya sita chini ya uongozi makini wa Rais Samia.

• AFYA YA MSINGI

Anasema mapambano haya yalipelekea kuzaliwa kwa Mpango wa Maendeleo ya Afya ya Msingi (MMAM-2007 - 2017). Mpango huo ulichangia kuongezeka kwa vituo vya kutolea huduma za afya nchi nzima, kupungua kwa vifo vya watoto, kuongezeka kwa upatikanaji wa dawa na vifaa tiba katika vituo vyote.

Umesaidia kuongezeka kwa udahili wa wanafunzi na kuongezeka kwa ajira ya wataalam waliopelekwa katika ngazi zote za vituo vya kutolea huduma katika Halmashauri, Mikoa, Kanda na Taifa “Mapambano dhidi ya adui maradhi baada ya uhuru yaliifikisha nchi kwenye kuanzishwa kwa huduma za kibingwa na ubingwa bobezi ambapo kama nilivyosema awali hivi sasa tunazo hospitali 12 za ubingwa daraja la juu zinazotoa huduma za upasuaji mkubwa wa moyo, huduma za usafishaji na upandikizaji wa figo na matibabu ya kisasa ya Saratani, matibabu ya mifupa na huduma nyinginezo nyingi ambazo zimepunguza rufaa ya wagonjwa kwenda nje ya nchi na hivyo kuokoa fedha nyingi za kigeni ambazo zingetumika kuhudumia rufaa hizo.

• HATUA ZAIDI

Serikali ya Awamu ya Sita katika mwaka huu wa 60 pia imetenga jumla ya Shilingi bil 149 kwa ajili ya ukamilishaji wa ujenzi kwenye Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Kusini Mtwara, Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Nyanda za Juu Kusini (META). Hospitali ya Kanda Chato Awamu ya Kwanza pamoja na hospitali mpya za Rufaa

za Mikoa ya Njombe, Simiyu, Geita, Songwe, Katavi na Sekou Toure, Mwanza. Vilevile, Manyara, na Mara, Hospitali ya Kumbukizi ya Mwalimu Nyerere (Kwangwa).

Anasema ukiacha maendeleo ya miundombinu baada ya Uhuru, vilevile, maendeleo makubwa yamepatikana kwenye vifaa tiba vya kisasa na wataalamu bobezi wa tiba ambao, wamefanya kazi nzuri iliyopunguza rufaa za nje. Katika kipindi cha Julai, 2020 hadi Juni 2021, ni wagonjwa 2 tu walipatiwa rufaa nje ya nchi, ukilinganisha na wagonjwa 554 waliopatiwa rufaa nje ya nchi mwaka 2015/16. Haya ni mapinduzi makubwa kwa kipindi cha miaka 60 ya uhuru.

• ALAMA ZA MAPINDUZI

Anataja baadhi ya maboresho yaliyoweka alama za mapinduzi kwenye sekta ya afya kwa baadhi ya hospitali za ubingwa bobezi nchini ni pamoja na kuanzishwa kwa huduma za usafishaji damu kwa wagonjwa wenye matatizo ya figo, Hospitali ya Taifa Muhimbili hadi hospitali za rufaa za mikoa.

Kuanza upandikizaji Figo (Renal Transplant) ambapo hadi sasa wananchi 64 wamenufaika na huduma hiyo pia huduma hii inapatikana katika hospitali zingine kama Benjamin Mkapa Hospitali na zingine ziko mbioni kuanza.

“Upandikiza vifaa vya kusaidia watoto kusikia (Cochlear Implant) kupitia Hospitali za umma katika ukanda wa Afrika Mashariki na zaidi ya watoto 32 na watu wazima wawili wamenufaika na huduma hizi, tiba Radiolojia (Interventional Radiology) ambapo kwa miaka mingi wagonjwa waliokuwa na uvimbe kwenye kinywa na mataya walianza kufanyiwa upasuaji hapa nchini,” anabainisha.

• HOSPITALI YA AFYA YA AKILI MIREMBE (DODOMA).

Dk. Gwajima anasema, kabla ya Uhuru huduma za Afya ya Akili zilikuwa duni sana ikilinganishwa na hivi sasa, idadi ya Wataalam wauguzi “Mental Nurses” katika eneo la Afya ya akili walikuwa 12. Anasema wagonjwa kutoka mikoa yote ya Tanganyika walikuwa wakipelekwa Mirembe na Isanga (Broadmoor). Wagonjwa walisongamana katika hospitali hiyo na wengi walitibiwa mbali na ndugu zao bila mawasiliano na nyumbani kwao. Anasema baada ya Uhuru Serikali imefanikiwa kutekeleza masuala mbalimbali ikiwemo kuanzisha kozi za “certificate na diploma in psychiatric nursing” katika hospitali ya Mirembe mwaka 1973 – 1980s. Katika miaka hiyo ya 1980 ikaanzishwa kozi ya AMO Psychiatry.

Anataja mafanikio mengine ni kuanzishwa kwa

masomo ya udaktari na udaktari bingwa wa magonjwa ya akili katika Chuo cha Sayansi ya Tiba Muhimbili ambapo hadi sasa tuna madaktari bingwa zaidi ya 40.

Anataja pia mafanikio mengine ni kuanzishwa kwa Sheria ya Afya ya Akili ya mwaka 2008 "The Mental Health Act, 2008. Act No 21, 2008". Sheria hii ina madhumuni ya kuratibu na kusaidia Wagonjwa wa afya ya akili nchini na kuweka huduma za kinga dhidi ya magonjwa ya akili, na kushirikisha jamii katika kutoa huduma kwa wagonjwa wa akili.
Wizara ya Afya kwa kushirikiana na Shirika la Afya Ulimwenguni ilanzisha mpango wa Huduma ya Afya ya Akili Ngazi ya Msingi. Mradi huo ulifanywa kwa majaribio mikoa ya Kilimanjaro na Morogoro na ukawa wa mafanikio makubwa.

Kati ya 1980 hadi 1990, mikoa ilieendelea kuhimizwa kuanzisha wodi za wagonjwa wa akili pamoja na vijiji vya utengemao. Vitengo vya wagonjwa wa akili vilianzishwa katika mikoa ya Dar es Salaam, Morogoro, Iringa, Mbeya, Ruvuma, Mtwara, Lindi, Tabora, Mwanza, Kigoma, Kagera na Kilimanjaro ili kuipunguzia mzigo Hospitali ya Mirembe.

Anaongeza "Mikoa yote Tanzania bara sasa ina uwezo wa kuhudumia wagonjwa wa akili katika wilaya zao, hadi ngazi ya zahanati. Mafunzo ya kueneza stadi za kuwahudumia wagonjwa ngazi ya msingi zinapatikana katika vituo vya afya na zahanati.
Anasema kuanzishwa tiba ya saikolojia ambayo inasaidia wagonjwa wanaoendelea na tiba za kibaolojia waendelee kuimarika na kurudi kataka kazi zao za kijamii.

• KIBONG'OTO
Anasema Hospitali ya Udhibiti wa Maambukizi Kibong'oto (Kilimanjaro), ilianzishwa mwaka 1926 kwa lengo la kukinga na kudhibiti kifua kikuu na magonjwa ambukizi. Aidha, mwaka 1952 ilibadilishwa rasmi kuwa hospitali ya TB na Lady Twining – Mke wa Gavana wa Tanganyika.
Anataja kabla ya uhuru ilikuwa na wodi 3 zenye uwezo wa kulaza wagonjwa 200 kwa sasa hospitali ina wodi 7 zenye vitanda 300 vya kulaza wagonjwa, ambapo vitanda 120 ni kwa ajili ya wagonjwa wa TB sugu, vitanda 120 wagonjwa wa TB ya kawaida na vitanda 60 kwa wagonjwa wengine.
Hospitali iligatua matibabu ya kifua kikuu sugu toka hospitali 1 ya kibongoto 2009 hadi kufikia

vituo 179 nchini, Serikali imenunua mashine maalumu ya kisasa (Migit) yenye uwezo wa kupima usugu wa dawa za kifua kikuu na kuotesha vimelea vya kifua kikuu cha kawaida na kifua kikuu sugu ndani ya muda mfupi (wiki 3 hadi 4) badala wiki nane mpaka 10 kwa kutumia njia ya kawaida ilivyokuwa kabla uhuru.
Uboreshwaji wa huduma za uchunguzi wa vinasaba (whole genomic sequencing) na kuweza kubainisha anuai ya virusi vinavyosababisa corona nchini ambako kabla ya uhuru huduma hii haikuwepo.

Anaongeza "Pamoja na huduma hizi katika hospitali hiyo, inatoa huduma za kijamii kwa njia ya mkoba kwa kutumia gari maalumu la kisasa lenye kiliniki tembezi.
"Serikali inaendelea na ujenzi wa maabara kubwa ya kisasa ya afya ya jamii yenye hadhi ya Biosafety level 3 ambayo inagharimu jumla ya shilingi 11,337,672,870.88," anasema.
Katika kuzingatia upatikanaji wa huduma za kibingwa karibu zaidi na wananchi na kwa uwiano wa kijiografia nchini tofauti na kabla ya uhuru au miaka kadhaa iliyopita, Serikali inajenga zingine mpya ikiwemo Hospitali ya Kanda ya Chato na Hospitali ya Kanda ya Kusini Mtwara.
Anaongeza "Ununuzi wa mashine za kidigitali za X-ray katika hospitali zote 28 za rufaa za mikoa kupitia mradi wa ORIO unaotekelezwa kwa ushirikiano wa Serikali ya Tanzania na Uholanzi, uUmefanyika ununuzi wa mashine za kisasa "GeneXpert" 239 za kupima Kifua kikuu zinazotoa majibu ndani ya masaa mawili ikilinganishwa na hadubini zinazotoa majibu baada ya masaa 24.

"Huduma za uchunguzi wa maabara na mionzi nazo zimeimarika. Umefanyika ununuzi wa Xray za kidigitali (Digital X-ray 18) kwa gharama ya Shilingi za kitanzania 5,290,000,000.00 ambazo zimesambazwa hospitali 14 za halmashauri (Mangaka, Tunduru, Mbinga, Kasulu, Nyamagana, Butiama, Makambako, Makete, Mbarari, Tukuyu, Itumba, Nkasi, Usangi, na Same)
Anaongeza "Huduma za uchunguzi kupitia Ultra Sound zimeanza kutolewa kwenye vituo vya afya 125 katika Halmashauri mbalimbali nchini na vipimo mbalimbali vya maabara vinafanyika ngazi zote za vituo vya afya ya msingi.

• MATUMIZI YA DIGITALI
Anasema katika miaka sitini (60) ya Uhuru Serikali inaratibu uendeshaji wa huduma za afya kidigitali kupitia mkakati wa TEHAMA

(Digital Health Strategy 2019-2024).

Anabainisha mpaka sasa imepeleka Mkongo wa Taifa wa mawasiliano (fiber optic cable) na kujenga miudombinu ya mtandao (Loca Area Network) kwenye hospitali zote za rufaa kuanzia ngazi ya Taifa, Kanda, Mkoa na hospitali maalumu (specialized hospital).

"Imeboresha upatikanaji wa mtandao wa uhakika katika vituo vya ngazi ya msingi na imesambaza vifaa vya TEHAMA kama Kompyuta, "Server ", printer na vishikwambi katika vituo vya kutolea huduma za afya ili kurahisiha matumizi ya mifumo ya kieletroniki katika kutolea huduma na kukusanya taarifa.

"Kwa mifumo hii, udhibiti wa raslimali fedha na bidhaa za afya na uwajibikaji pamoja na upatikanaji wa taarifa kwa wakati unaendelea kuimarika ulikinganisha na miaka kadhaa iliyopita," anasema.

• AFYA YA MAMA NA MTOTO

Anasema ndani ya kipindi cha miaka 60 ya Uhuru, kumekuwa na ongezeko la wajawazito waliohudhuria mahudhurio manne au zaidi ya kiliniki hadi kufikia mwezi Machi mwaka 2021, asilimia 93.4 ya wajawazito walihudhuria kliniki.

Anasema kuna ongezeko la akinamama kujifungulia kwenye vituo vya kutolea huduma za afya limefikia hadi asilimia 83.1 mwaka 2020 ambayo ni zaidi ya lengo la Mpango Mkakati wa Nne wa Sekta ya Afya (HSSP IV) la asilimia 65. Vifo vya watoto chini ya miaka mitano vimepungua kutoka 112 kwa vizazi hai 1000 mwaka 2004/05 hadi vifo 50 kila vizazi hai 1000 mwaka 2020. Ikumbukwe mwaka 2013 Tanzania ilikuwa miongoni mwa nchi ambazo zilifanikiwa kupunguza vifo vya watoto chini ya miaka mitano kufikia malengo ya milenia ya nne (MDG 4).

Anasema vifo vya watoto chini ya mwaka mmoja (Infant Mortality) vimepungua kutoka 94 kwa vizazi hai 1000 mwaka 1992 hadi vifo 36 kwa vizazi hai 1000 mwaka 2020 (DHS projection 2020).

"Vifo vya watoto wachanga ndani ya siku 28 (neonatal mortality) vimepungua kutoka vifo 32 kwa kila vizazi hai 1000 (2004/05) hadi vifo 20 kwa kila vizazi 1000 (2020).

"Vifo vya wajawazito vimepungua kutoka vifo 870 kwa kila vizazi 100,000 (1990) kufikia vifo 321 kwa kila vizazi hai 100,000 (2020).

- MWELEKEO MPYA.

Anasema ni kuwekeza kwenye ubora wa huduma baada ya uwekezaji wa miundombinu (software engineering) sambamba na kuimarisha mifumo ya uwajibikaji wenye matokeo kwa kupima viashiria vya matokeo (performance merits by scorecards).

"Kuimarisha Mifumo ya Tehama ili kuweza kuimarisha udhibiti wa raslimali na uwajibikaji pia kuharakisha huduma kwa mteja, Sheria ya Bima ya Afya kwa Wote (UHI).

"Kuweka mazingira mazuri ya kuvutia wawekezaji wa sekta binafsi katika Huduma za tiba na Viwanda vya dawa na vifaa tiba na kuendelea kupanua huduma za kibingwa na bingwa bobezi sambamba na raslimali watu na hivyo kufungua njia ya medical tourism.

Anaongeza "Sambamba na kuendelea na maboresho ya afya ya msingi, kujikita kwenye afya kinga dhidi ya magonjwa yanayoepukika kwa kuimarisha ushirikishaji wa jamii katika kumiliki huduma za afya pia kuongeza uwekezaji na Ugunduzi katika Tafiti za Tiba, Chanjo na Tiba Asili.

- IDARA KUU YA MAENDELEO YA JAMII;

Dk. Gwajima anasema kwa upande wa Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto tangu miaka ya 1960 hadi 1980 wataalamu wa Maendeleo ya Jamii walikuwa chachu ya kutekeleza kampeni mbalimbali za kitaifa zinazohitaji ushiriki wa jamii ikiwemo Uhuru na Kazi, Siasa ni Kilimo, Kisomo Chenye Manufaa, Azimio la Arusha, Mtu ni Afya, Elimu kwa Wote, Chanjo ya Watoto wenye Umri Chini ya Miaka Mitano, Uhai, Ulinzi na Maendeleo ya Mtoto.

Anasema miaka ya 2019-2021 wataalam hawa wanaendelea kuamsha ari ya jamii kuboresha makazi yao kupitia Kampeni ya Ujenzi wa Nyumba Bora ambapo hadi sasa jumla ya nyumba 4,008 zimejengwa.

"Katika kipindi cha Mwaka 2015 hadi 2020 wataalamu wa Maendeleo ya Jamii wamewezesha kaya 617,100 kuboresha vyoo, kaya 305,724 kuboresha maeneo ya kunawa mikono, kujengwa madarasa ya shule za msingi 6,521 na sekondari 2,499, hospitali 67 za Halmashauri na miradi mingine vijijini na mijini.

“Aidha, jamii ya sasa ina mwamko wa kujiletea maendeleo kwa kuanzisha miradi inayolenga kutatua changamoto zinazowakabili mfano ujenzi wa barabara, maboma ya madarasa, zahanati, vituo vya afya.

“Pia, jamii imeanza utaratibu wa kujitafutia mitaji kwa ajili ya uzalishaji na kujiwekea akiba kupitia vikundi vya VICOBA, Benki za kijamii na SACCOs. Vile vile kuna mwamko mkubwa wa jamii kutumia teknolojia ya Habari na Mawasiliano kupeana taarifa mbali mbali zikiwemo za masoko,” anabainisha.

Mafanikio haya yote yametokana na nia thabiti ya viongozi wote wa awamu zote serikalini ambao mpaka sasa wanahakikisha afya za Watanzania zinalindwa na upatikanaji wa huduma za matibabu nchini kwa utaratibu rahisi wa bima ya afya unakuwepo.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

MSD
yafanikiwa kuwekeza viwanda vya dawa

Miaka 60 ya uhuru

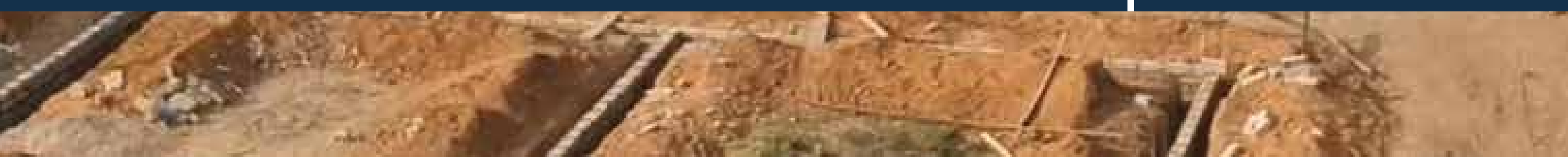

Dawa na vifaa tiba ni bidhaa muhimu katika kutoa huduma za afya zilizo bora. Bidhaa hizi zinahitaji utaalamu na umakini mkubwa wakati wa kuagiza, kutunza na kusambaza.

Kutokana na umuhimu wake Serikali iliunda Bohari ya Dawa ya Serikali kwa Sheria namba 13 ya mwaka 1993 kwa madhumuni ya kusimamia mfumo unaokidhi haja na wenye unafuu wa ununuzi, uhifadhi na usambazaji wa dawa, vifaa tiba na vitendanishi vya maabara vinavyohitajika nchini kwa wakati wote.

Kabla ya Uhuru Bohari ya Dawa (MSD) ilikuwa ikijulikana kama Idara chini ya Wizara ya

Afya wakati huo ikiitwa Hospital Services, na baadaye kuwa Central Medical Stores (Bohari Kuu ya Dawa). Kitengo cha ununuzi na uhakiki mali cha Wizara ya Fedha ndicho kilikuwa na jukumu la kupeleka dawa kwenye hospitali za wilaya zilizokuwepo wakati huo.
Baada ya Tanzania kupata uhuru Bohari ya Dawa (MSD) iliendelea kusogeza huduma zake karibu na vituo vya afya kwa kuanzisha ofisi katika kanda nne ambazo ni Mwanza, Tabora Mtwara, Iringa ambazo zilihudumia nchi nzima na baadaye ikafuata Tabora na Tanga. Wizara ilinunua dawa yenyewe kutoka UNICEF kupitia Bodi ya manunuzi ya Wizara ya Afya kwa wakati huo.

Mnamo mwaka 1994 Bohari ya Dawa(MSD) iliundwa rasmi ambapo mwaka 1998 utaratibu wa kupokea dawa kutoka Ulaya na kuzipeleka kwenye kanda uliendelea na baadaye vituo vya kutolea huduma za afya kufika kwenye Kanda husika kuchukua dawa zao ambazo wanakuwa wametengewa, kwa kufuata tarehe walizopangiwa. Gharama zake zilikuwa zinawasilishwa Wizara ya Fedha kwa ajili ya malipo.
Mnamo 1998 hadi 2009 mfumo wa kupeleka dawa kulingana na mahitaji ya vituo kama walivyoomba (Identy system) ulianza badala ya ule wa awali yaani (Pull system), ambapo MSD pia ilinunua dawa hizo kutoka nje ya nchi kwa bajeti iliyotengwa na serikali.

Aidha Mnamo mwaka 2010, Rais wa wakati huo (Mhe. Jakaya Kikwete) alitoa agizo la kufikisha dawa moja kwa moja hadi kwenye vituo vya kutolea huduma za afya, yaani

Direct Delivery kufuatia changamoto kadhaa zilizokuwepo kwenye mfumo wa awali wa vituo vyenyewe kufuata dawa MSD na hapo ndipo MSD ilipoanza kupeleka dawa hizo moja kwa moja hadi vituoni.

Baadhi ya mafanikio ya MSD ndani ya Miaka 60 ya Uhuru Bohari ya Dawa kwa sasa inaagiza dawa moja kwa moja kutoka kwa wazalishaji; hatua ambayo imewezesha upatikanaji wa bidhaa hizo kwa wingi na kwa gharama nafuu. Upatikanaji wa bidhaa za afya umeimarika kutoka asilimia 44 mwezi Mei, 2021 hadi kufika asilimia 55 mwezi Agosti, 2021. Mfano: shuka moja lililokuwa likinunuliwa kwa Sh21,000, hivi sasa linanunuliwa kwa Sh11,200.
Kutokana na maboresho haya, yamewezesha wananchi kupata huduma kwa urahisi zaidi katika vituo vya kutolea huduma ikiwemo huduma ya vipimo na dawa ambazo awali hazikupatikana kwa urahisi.

• Mikataba na watengenezaji

Bohari ya Dawa imeingia mikataba na watengenezaji wa vifaa vya maabara na vitendanishi vyake, pamoja na mashine za kuchuja damu. Hatua hii imepunguza gharama za bidhaa hizo kwa asilimia 50 -100. Hatua hii inatarajiwa kupunguza gharama za uchunguzi nchini kwa kiasi kikubwa. Awali gharama zinazohusiana na vifaa vya uchujaji damu (dialysis) ilikuwa ni shilingi bilioni 20.6 kwa mwaka, ukilinganisha na shilingi bilioni 10.9 zitakazo tumika kwa mwaka hivi sasa. Hatua hii inatarajiwa kuokoa zaidi ya shilingi bilioni 9.7 kwa mwaka.

Kwa upande wa huduma za maabara, MSD inanunua vifaa vya maabara na vitendanishi kwa shilingi bilioni 4.4 ukilinganisha na shilingi

bilioni 8.6 ambazo zingetumika kununua vifaa hivyo kutoka kwa washitiri. Hatua hii imeokoa shilingi bilioni 4.2 kwa mwaka. Ujenzi wa kiwanda cha barakoa cha MSD ambacho kimesaidia kupunguza gharama za barakoa kutoka shilingi 1,600 hadi kuuzwa shilingi 600. Aidha MSD imeokoa takribani shilingi milioni 683,980,500 kwa mwaka ambazo zingetumika kwa kuagiza bidhaa hiyo kutoka kutoka nje ya nchi. Maboresho mengine ni bei za dawa kushuka kwa asilimia 40 hadi 200 kutokana na kununua dawa moja kwa moja kutoka kwa wazalishaji.

Aidha bei a dawa imeshuka kutokana na kuanzisha viwanda vya kuzalisha bidhaa za afya kwa kuzingatia vipaumbele vya uhitaji wa bidhaa hizo nchini. Hatua hii inalenga kupunguza utegemezi kwa Serikali na wazalishaji wa nje kwa bidhaa za afya ambao umekuwa ukiigharimu Serikali fedha nyingi za kigeni.

Aidha MSD imeanza uzalishaji wa bidhaa za afya nchini, kupitia Kiwanda cha Keko Pharmaceutical Limited (ambacho MSD imepewa jukumu la kukisimamia). Kiwanda hiki kimeanza uzalishaji wa aina 10 za vidonge ambavyo kati ya hivyo, aina mbili ni vya maumivu na nane ni vya kuua vimelea vya magonjwa, yaani Antibiotics na moja ya kutibu fangasi.

Katika hatua nyingine, MSD iko kwenye mchakato wa mwisho kumalizia ujenzi wa viwanda vinne vya uzalishaji dawa na vifaa tiba huko Idofi Makambako, Mkoani Njombe. Viwanda hivyo ni pamoja na kiwanda cha mipira ya mikono(Gloves), kiwanda cha dawa za vidonge(Tablets) kiwanda cha capsules na dawa za maji (syrup).

Kiwanda cha kutengeneza mipira ya mikono (Gloves) kimekamilika kwa asilimia 90, huku viwanda vingine 3 vikiwa vimekamilisha majengo yake na mashine zake zimewasili nchini zikisubiri kufungwa. Viwanda vyote vinne vya Idofi Makambako vitaipinguzia gharama serikali kwa kuokoa kiasi cha shilingi Bilioni 33 kwa mwaka.

Ili kuboresha zaidi, Serikali imeongeza bajeti ya fedha za kununulia dawa hadi kufikia shilingi Bilioni 277.49 mwaka huu. Bajeti hizo ni kama ifuatavyo; Mwaka 2016 shilingi Bilioni 29.25;

Mwaka 2017 shilingi Bilioni 251.50; Mwaka 2018 shilingi Bilioni 260.00; Mwaka 2019 shilingi Bilioni 260.00; Mwaka 2020 shilingi Bilioni 200.00; Mwaka 2021 shilingi Bilioni 277.49.

Mbali na hayo, mwaka 2017/2018 MSD ilifanikiwa kuongeza magari mapya 181 ya usambazaji dawa na vifaa tiba, ambayo ni ongezeko kwa idadi ya magari yaliyokuwepo awali, ambapo mengi yalihitaji ukarabati wa mara kwa mara. Ongezeko la magari hayo limesaidia kwa kiasi kikubwa kuboresha mfumo wa usambazaji dawa moja kwa moja hadi kwenye vituo vya kutolea huduma za afya nchini.

Pia MSD imefanikiwa kusogeza huduma karibu na wananchi kwa kuanzisha maduka ya dawa na vifaa tiba ndani ya baadhi ya hospitali za Rufaa na Wilaya nchini. Maduka hayo yapo Hospitali ya Taifa ya Muhimbili (Dar es Salaam), Hospitali ya Sekou Toure (Mwanza), Hospitali ya Mount Meru (Arusha), Ruangwa Mkoani Lindi, Chato Mkoani Geita, Mpanda, Katavi na Mbeya. Maduka haya yamesaidia kwa kiasi kikubwa kupunguza usumbufu wa upatikanaji wa dawa kwa wagonjwa pale zinapokuwa zimekosekana mahospitalini.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

Watanzania

Kupata Huduma za Matibabu kwa Bima ya Afya

Miaka 60 ya uhuru

Mnamo Desemba 9, 1961 nchi ya Tanzania ilipata uhuru wake kutoka kwa mkoloni Uingereza hatua iliyowezesha nchi kuwa huru katika mambo yake yote. Wakati nchi yetu ikisherehekea uhuru wake wa miaka 60, Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF), nao unaendelea kuadhimisha miaka 20 tangu kuanzishwa kwake mwaka 2001.

Uwepo wa NHIF ndani ya nchi ya Tanzania umesaidia kwa kiwango kikubwa kuleta mapinduzi chanya katika sekta ya afya ikiwemo huduma mbalimbali za kitaalam kupatikana nchini na wananchi hawahitaji tena kusafiri kwenda nje ya nchi kupata huduma hizo. Aidha, Mfuko umesaidia watumishi na makundi mbalimbali ya wananchi kuwa na uhakika wa huduma za matibabu wakati wowote kupitia mfumo wa bima ya afya. Hatua ya mafanikio haya inatokana na jitihada kubwa zilizofanywa na Serikali kuanzia Awamu ya Kwanza na hadi sasa Awamu ya Sita chini ya Rais Mhe. Samia Suluhu Hassan ambaye amedhamiria kuona wananchi wake wanapata huduma za matibabu kupitia bima ya afya. Katika makala haya, Mfuko utaelezea mafanikio yaliyofikiwa na mipango ya kuhakikisha kila mwananchi anakuwa na uhakika wa kupata huduma za matibabu.

• Watanzania wote sasa wanaweza kujiunga na Mfuko na kunufaika.

Wigo wa uanachama wa NHIF umeendelea kuongezeka siku hadi siku ili kufikia lengo la Serikali la afya bora kwa Wote. Hivi sasa Mfuko umeweka utaratibu rahisi na rafiki kwa kila kundi kuchangia, kujiunga na kuanza kunufaika kwa hiari ikilinganisha na kundi la watumishi wa umma ambalo liliwezeshwa kujiunga kwa mujibu wa Sheria wakati Mfuko unaanzishwa.

Makundi ambayo yamejumuishwa mpaka sasa ni pamoja na Wakulima kupitia mpango wa Ushirika Afya ambapo wanajiunga kupitia vyama vyao vya ushirika (76,800/- kwa mwaka), Wanafunzi (50,400/- kwa mwaka),

Watoto kupitia mpango wa Toto Afya Kadi (50,400/- kwa mwaka), Wajasiriamali kupitia umoja wao kama Bodaboda, Machinga, Madereva (100,000/- kwa mwaka). Aidha, watu binafisi na wategemezi wao wanajiunga kupitia utaratibu wa Vifurushi ambavyo vimeandaliwa kwa kuzingatia ukubwa wa familia, umri, aina ya huduma na uwezo wa kuchangia kwa mchango wa kuanzia 192,000/- kwa mwaka.

Wakati Mfuko unaanzishwa mwaka 2001/02, wanufaika walikuwa 691,773 (2% ya wananchi) ikilinganishwa na wanufaika 4,550,207 (8% ya wananchi) hadi kufikia Juni, 2021.

• Wigo mkubwa wa vituo vya kupata huduma.

Hadi kufikia Juni 2021 jumla ya vituo 8,482 vya ngazi ya Zahanati hadi Taifa, vya Serikali,

Mashirika ya Dini na Binafsi vinahuhumia wanachama wa NHIF ikilinganishwa na vituo 3,197 vya mwaka 2001/02. Mwanachama wa NHIF kwa kutumia kadi yake anatibiwa popote Tanzania Bara na Zanzibar katika vituo hivi vilivyosajiliwa. Hivyo, Kadi ya NHIF haina mipaka ya kimikoa.

• Kuongezeka kwa wigo wa huduma za matibabu

Hivi sasa mwanachama anapata huduma kuanzia za msingi hadi za kibingwa ikiwemo matibabu ya moyo, figo, saratani, upandikizaji wa viungo, vipimo vikubwa kama CT Scan na MRI. Ongezeko hili ni tofauti na awali ambapo huduma kwa wanachama zilikuwa chache mathalan idadi ya vipimo ilikuwa 9 na dawa 440 wakati Mfuko unaazishwa mwaka 2001.

Sasa hivi kitita cha huduma kina jumla ya dawa 975 na vipimo 354 vikiwemo vikubwa na vidogo kulingana na maendeleo ya teknolojia ya tiba. Huduma za upasuaji mkubwa 210 na mdogo 167 na wa kibingwa 148. Aidha huduma za kulazwa, kujifungua, macho, meno, n.k zinatolewa kwa wanachama wa NHIF kulingana na miongozo ya tiba iliyopo. Aidha Mfuko umeweka utaratibu unaowezesha waajiri kulipia watumishi wao huduma za ziada (Suplimentary package) ambazo hazipo kwenye kitita cha mafao cha NHIF. Mathalani, Huduma za Uokozi (Air and ground evacuation), dawa za majina ya kibiashara, huduma za miwani na zingine.

• Mapato ya uhakika kwa watoa huduma

Kwa mwaka 2020/21, Mfuko umelipa Shilingi bilioni 514.9 kwa vituo vya kutolea huduma ikilinganishwa na malipo ya Shilingi milioni 247.3 mwaka 2001/02 wakati Mfuko unaanzishwa, mapato haya yamekuwa chanzo cha uhakika kwa vituo na kuwa chanchu kubwa katika uboreshaji wa upatikanaji wa huduma bora za matibabu na miundombinu ya vituo.

• Mikopo ya Vifaa tiba, ukarabati wa miundombinu na dawa:

Kwa mwaka 2020/21, Mfuko ulitoa mikopo yenye thamani ya Shilingi bilioni 2.1 kwa Vituo 36 ambapo tangu kuanzishwa kwa mpango huu mpaka sasa jumla ya vituo 347 vimenufaika na mikopo hii yenye thamani ya Shilingi bilioni 33.5. Lengo ni kuboresha miundombinu, upatikanaji wa huduma zikiwemo za kitaalam na upatikanaji wa vifaa tiba na dawa. Mfuko umefanya uwekezaji katika miradi mikubwa ya afya ikiwemo ujenzi wa majengo ya huduma na ununuzi wa vifaa vya matibabu katika Hospitali ya Rufaa ya Kanda Bugando (jengo la huduma), Hospitali ya Rufaa ya Mkoa Dodoma (jengo la huduma), Taasisi ya Mifupa MOI (majengo pacha), Hospitali ya Benjamin Mkapa (majengo na vifaa tiba), Hospitali ya KCMC (ujenzi wa kiwanda cha oksijeni), Hospitali ya Taifa Muhimbili (CT- Scan) na nyinginezo.

• Uboreshaji wa utoaji huduma kupitia TEHAMA na mafanikio yake

Katika kuhakikisha shughuli za Mfuko zinatekelezwa kwa ufanisi, sehemu kubwa ya shughuli za Mfuko zinatekelezwa kwa kutumia TEHAMA ikiwa ni pamoja na uwasilishaji

na uchakataji wa madai kwa wakati kupitia mtandao, kuanza kusajili wanachama kupitia mtandao hivyo kupunguza usumbufu na kuongeza ufanisi na kuimarisha mawasiliano na wanachama na wadau ambayo imechangia Mfuko kufikia kiwango cha asilimia 80 cha kuridhika na huduma kwa wanufaika wake wakati wanapotumia huduma.

Wadau wa Mfuko huu wanaweza kuwasiliana na Mfuko kupitia Kituo cha Huduma kwa Wateja ambacho kinafanya kazi saa 24 siku saba za wiki bila malipo na kupata ufumbuzi wa changamoto zinazojitokeza na taarifa mbalimbali. Kwa wastani zaidi ya simu 11,000 zinapokelewa kila mwezi. Namba ya Huduma kwa Wateja ni 0800 110063 ambapo kwa taarifa za udanganyifu dhidi ya Mfuko namba ya siri ni 0800111163.

Mfuko unatoa huduma za ujumbe mfupi kwa njia ya simu ambapo mwanachama au mtoa huduma anapata ujumbe kuhusu matumizi ya kadi, hatua ya maandalizi ya kadi, taarifa ya muda wa kuisha matumizi ya kadi na hatua ya malipo ya madai. Aidha, kupitia huduma ya sms *152*00≠ wadau wanawezeshwa kumhakiki mwanachama kuhusu uhalali wa kadi yake hata maeneo ambao hakuna miundombinu ya TEHAMA. Kuimarika kimawasiliano kupitia tovuti ya Mfuko na matumizi ya mitandao ya kijamii mfano Facebook, Instagram, Twitter (@NHIFTZ) na NHIF Online TV. Hivi sasa Mfuko una mfumo wa kuwezesha wanachama kupata taarifa zao kupitia NHIF Taarifa App ambapo mwanachama kupitia simu yake ya mkononi anaweza kupata taarifa ya huduma zinazotolewa na Mfuko, vituo vilivyosajiliwa, vigezo vya uanachama, nk.

• Kushirikiana na Wadau kuwafikia wananchi kwa huduma

Katika kurahisisha utaratibu wa kujiunga, Mwananchi amewezeshwa kuchangia kwa kudunduliza kidogokidogo michango yake kupitia benki kuputia mpango ujulikanao kama DUNDULIZA na inapokamilika kupatiwa kadi yake ya bima ya afya. Kurahisisha uchangiaji na kujiunga kwa wanachama kwa kushirikiana na wadau mbalimbali kama mabenki na Vyama vya Ushirika. Mfuko umeshaingia makubaliano na Benki za TPB, NMB, CRDB, NBC na AZANIA kuwezesha wakulima kuchangia bima ya afya kupitia Ushirika Afya ambapo changamoto ya ulipaji wa michango kwa wakati bila kujali msimu wa mavuno imepata suluhu.

Kufanikiwa kwa NHIF kwa kiasi kikubwa kumechangiwa na kushughulikiwa kwa changamoto zilizobainika katika utekelezaji wa shughuli za Mfuko huu. Moja ya changamoto kubwa ambazo Mfuko huu unazo kwa sasa ni uhiari wa kujiunga kwa wananchi hususani walioko kwenye sekta isiyo rasmi na kutoeleweka vizuri kwa dhana ya Bima ya Afya miongoni mwa Wananchi. Hii imechangia wananchi wengi kutojiunga na mfumo wa bima ya afya na wengi kutaka kujiunga wakiwa wagonjwa.

Mfuko unaendelea kutoa elimu kwa Umma kuhusu dhana na umuhimu wa kuwa na bima ya afya. Aidha Serikali iko katika hatua ya mwisho ya kukamilisha Sheria ya Bima ya Afya kwa Wote itakayomwezesha kila Mtanzania kujiunga na bima ya afya na Mfuko umejiandaa katika kuhudumia kundi kubwa zaidi la wanachama.

"Tumeboresha
Sekta ya Afya"

TMDA

Taasisi ya kwanza Barani Afrika kufikia Ngazi ya Tatu ya Udhibiti (WHO Maturity level 3)

Miaka 60
ya uhuru

Mamlaka ya Dawa na Vifaa Tiba (TMDA) ni taasisi ya Serikali yenye jukumu la kulinda afya za wananchi kupitia mpango wake wa Kudhibiti Usalama, Ubora na Ufanisi wa Dawa, Vifaa tiba, Vitendanishi na Tumbaku. Ni taasisi ambayo imesaidia kuepusha athari nyingi kwa wananchi ikiwemo kupoteza maisha.

Mbali na hilo, uwepo wa TMDA nchini umeleta mageuzi makubwa kutokana na mafanikio iliyopota katika kulinda afya za wananchi na hivyo kutambulika kitaifa na kimataifa.

• Historia ya Udhibiti wa Dawa nchini kabla ya Uhuru

Historia ya udhibiti wa bidhaa za dawa nchini inaanza miaka ya 1930 chini ya sheria mbalimbali zilizosimamiwa na Wizara ya Afya kupitia kitengo chake cha dawa hadi mwaka 1978 ambapo zilifutwa na kutungwa kwa sheria ya dawa na sumu namba 9 ya 1978 (The Pharmaceuticals and Poisons Act, No. 9 of 1978) ambayo pia ilifutwa kupitia sheria ya chakula, dawa na vipodozi, sura 219 iliyounda Mamlaka ya Chakula na Dawa (TFDA).

Lengo kuu la kuanzishwa kwa TMDA tarehe 1 Julai, 2003, lilikuwa ni kuimarisha udhibiti wa ubora na usalama wa bidhaa za dawa na vifaa tiba nchini baada ya kubaini kuwepo kwa upungufu katika Sheria za awali.

Malengo ya TMDA ni kufanya kazi mbalimbali kwa mujibu wa Sheria ambayo ni kudhibiti utengenezaji, uingizaji, usambazaji na uuzaji wa dawa, chanjo, vifaa tiba, vitendanishi, vipukusi pamoja na kudhibiti bidhaa za tumbaku na mazao yake.

Malengo mengine ya TMDA ni kukagua viwanda vya kutengeneza bidhaa na maeneo ya kuuzia bidhaa ili kuhahikisha bidhaa zina viwango vinavohitajika, kutathmini na kusajili bidhaa, kutoa vibali vya kuendesha biashara, kufanya uchunguzi wa kimaabara ili kuhakiki ubora na usalama wa bidhaa, kuhamasisha matumizi sahihi ya bidhaa, kuelimisha na kutoa taarifa sahihi kwa wadau na wananchi kuhusu bidhaa zinazodhibitiwa na TMDA.

• Mafanikio ndani ya miaka 60 ya Uhuru

TRUSTED FOR OUR STANDARDS

Certificate of Registration

This is to certify that the
Quality Management System
of

Tanzania Medicines and Medical Devices Authority
Mabibo External
P.O Box 77150
Dar es Salaam
Tanzania

Has been independently assessed and is
compliant with the requirements of:

ISO 9001:2015

For the following scope of activities:

Regulatory body for the inspection, enforcement, testing, analysis, evaluation, and registration of medicines, medical devices and diagnostics; including companies importing, distributing and manufacturing medicines, medical devices and diagnostics in Tanzania. Also, clinical trials control & vigilance of regulated products.

Certificate Number: 091017Q

Date of initial registration	25th August 2009
Date of this certificate	16th July 2021
Certificate expiry (subject to the company maintaining its system to the required standard)	24th August 2024

Authorised Signatory

UKAS MANAGEMENT SYSTEMS 0245

This certificate is the property of ACM-CCAS Limited and shall be returned immediately on request. ACM-CCAS Limited, Unit 5 Merus Court, Meridian Business Park, Leicester, LE19 1RJ, UK.
Tel: +44 116 240 5255, email: info@acmcert.com

Tangu mwaka 2009, TMDA ilifanikiwa kutambulika Kimataifa kwa kuthibitishwa katika utoaji wa huduma zenye Ubora wa viwango vya Kitaifa ISO 9001:2008 kwa mifumo ya utendaji kazi za udhibiti na kuwa mshindi wa kwanza (overall winner) katika taasisi zenye mifumo bora ya utendaji na uongozi Serikalini mara mbili mfululizo mwaka 2010 na 2011 kupitia maadhimisho ya Wiki ya Utumishi wa Umma vinavohitajika, kutathmini na kusajili bidhaa, kutoa vibali vya kuendesha biashara, kufanya uchunguzi wa kimaabara ili kuhakiki ubora na usalama wa bidhaa, kuhamasisha matumizi sahihi ya bidhaa, kuelimisha na kutoa taarifa sahihi kwa wadau na wananchi kuhusu bidhaa zinazodhibitiwa na TMDA.

• Mafanikio ndani ya miaka 60 ya Uhuru

Tangu mwaka 2009, TMDA ilifanikiwa kutambulika Kimataifa kwa kuthibitishwa katika utoaji wa huduma zenye Ubora wa viwango vya Kitaifa ISO 9001:2008 kwa mifumo ya utendaji kazi za udhibiti na kuwa mshindi wa kwanza (overall winner) katika taasisi zenye mifumo bora ya utendaji na uongozi Serikalini mara mbili mfululizo mwaka 2010 na 2011 kupitia maadhimisho ya Wiki ya Utumishi wa Umma yanayoratibiwa na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora.

TMDA inatoa huduma kwa kutumia mfumo wa taarifa (Management Information System) kwa njia ya kielektroniki. Vilevile, kazi za kiuhasibu za kuweka kumbukumbu za hesabu za fedha zinafanywa kwa kutumia mfumo wa Serikali ujulikanao kama MUSE kuanzia mwaka wa fedha wa 2021/22.

Mamlaka hiyo imeweka mfumo wa utoaji vibali vya kuingiza bidhaa nchini na kwamba bidhaa zinazodhibitiwa na mamlaka hiyo hufanyika kwa njia ya TEHAMA na kumnufaisha mteja kwa kuwa halazimiki kufika katika ofisi za TMDA bali mteja au wateja wanaweza kutuma maombi yao na kufanya malipo na kupata kibali cha usajili wa bidhaa kwa njia ya mfumo bila kulazimika kufika katika Ofisi za TMDA.

• Kuimarishwa kwa mifumo ya udhibiti wa bidhaa

Katika kuboresha mifumo ya kudhibiti bidhaa, mamlaka hiyo imeongeza kasi ya usajili wa bidhaa, ukaguzi wa maeneo ya biashara, upimaji sampuli na ufuatiliaji wa ubora wa bidhaa katika soko.

Kutokana na ufanisi mkubwa wa mamlaka hiyo,

kumekuwa na ongezeko la idadi ya maombi yanayokidhi vigezo vinavyotakiwa na kwamba hadi kufikia Juni, 2021, mamlaka ilisajili jumla ya viwanda vya ndani 36 ambapo 11 vya dawa, viwanda 14 vya vifaa tiba na 11 vya gesi tiba vinavyofanya kazi ukilinganisha na kiwanda kimoja cha dawa kilichokuwa kimesajiliwa wakati wa Uhuru mwaka 1961.

Katika kusimamia sheria, mamlaka hiyo imekuwa ikifanya kaguzi na operesheni mbalimbali ambapo imefanikiwa kukamata na kuteketeza bidhaa za dawa, vifaa tiba na vinavohitajika, kutathmini na kusajili bidhaa, kutoa vibali vya kuendesha biashara, kufanya uchunguzi wa kimaabara ili kuhakiki ubora na usalama wa bidhaa, kuhamasisha matumizi sahihi ya bidhaa, kuelimisha na kutoa taarifa sahihi kwa wadau na wananchi kuhusu bidhaa zinazodhibitiwa na TMDA.

• Mafanikio ndani ya miaka 60 ya Uhuru

Tangu mwaka 2009, TMDA ilifanikiwa kutambulika Kimataifa kwa kuthibitishwa katika utoaji wa huduma zenye Ubora wa viwango vya Kitaifa ISO 9001:2008 kwa mifumo ya utendaji kazi za udhibiti na kuwa mshindi wa kwanza (overall winner) katika taasisi zenye mifumo bora ya utendaji na uongozi Serikalini mara mbili mfululizo mwaka 2010 na 2011 kupitia maadhimisho ya Wiki ya Utumishi wa Umma yanayoratibiwa na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora.

TMDA inatoa huduma kwa kutumia mfumo wa taarifa (Management Information System) kwa njia ya kielektroniki. Vilevile, kazi za kiuhasibu za kuweka kumbukumbu za hesabu za fedha zinafanywa kwa kutumia mfumo wa Serikali ujulikanao kama MUSE kuanzia mwaka wa fedha wa 2021/22. Mamlaka hiyo imeweka mfumo wa utoaji vibali vya kuingiza bidhaa nchini na kwamba bidhaa zinazodhibitiwa na mamlaka hiyo hufanyika kwa njia ya TEHAMA na kumnufaisha mteja kwa kuwa halazimiki kufika katika ofisi za TMDA bali mteja au wateja wanaweza kutuma maombi yao na kufanya malipo na kupata kibali cha usajili wa bidhaa kwa njia ya mfumo bila kulazimika kufika katika Ofisi za TMDA.

• Kuimarishwa kwa mifumo ya udhibiti wa bidhaa

Katika kuboresha mifumo ya kudhibiti bidhaa, mamlaka hiyo imeongeza kasi ya usajili wa bidhaa, ukaguzi wa maeneo ya biashara,

upimaji sampuli na ufuatiliaji wa ubora wa bidhaa katika soko. Kutokana na ufanisi mkubwa wa mamlaka hiyo, kumekuwa na ongezeko la idadi ya maombi yanayokidhi vigezo vinavyotakiwa na kwamba hadi kufikia Juni, 2021, mamlaka ilisajili jumla ya viwanda vya ndani 36 ambapo 11 vya dawa, viwanda 14 vya vifaa tiba na 11 vya gesi tiba vinavyofanya kazi ukilinganisha na kiwanda kimoja cha dawa kilichokuwa kimesajiliwa wakati wa Uhuru mwaka 1961.

Katika kusimamia sheria, mamlaka hiyo imekuwa ikifanya kaguzi na operesheni mbalimbali ambapo imefanikiwa kukamata na kuteketeza bidhaa za dawa, vifaa tiba na bidhaa nyingine ambazo hazikidhi vigezo vya ubora, usalama na ufanisi ili kuepusha bidhaa husika zisitumiwe na walaji.

Kwa mfano katika kipindi cha mwaka 2019 na 2020 – 2020 na 2021 pekee, jumla ya tani 25.24 zenye thamani ya takriban Shilingi 1.66 bilioni za dawa, vifaa tiba na vipukusi zisizofaa kwa matumizi ya binadamu ziliteketezwa ikilinganishwa na tani 14,767.24 zenye thamani ya takriban shilingi 9.2 bilioni zilizoteketezwa mwaka 2019 na 2020.

Katika hatua nyingine, mamlaka hiyo imefanikiwa kuanzisha na kueneza mpango wa maduka ya dawa muhimu ili kuboresha huduma za upatikanaji wa dawa za msingi katika maeneo ya vijijini na miji midogo lengo kubwa ni kuwewezesha wananchi kupata huduma hizo kwa haraka.

Hadi kufikia Septemba, 2013, usimamizi wa mpango huu ulikabidhiwa rasmi kwa Baraza la Famasia ambapo jumla ya maduka 4,041 yalikuwa yamefunguliwa. Pia, watoa dawa 13,023 na wamiliki 11,872 walipatiwa mafunzo ya ADDO. Kutokana na mafanikio ya mpango huu, nchi nyingine za kiafrika kama vile Uganda, Liberia, Zambia na Ethiopia walifika TMDA kwa wakati tofauti wamekuwa wakijifunza kupitia TMDA.

Maabara ya uchunguzi wa dawa imekidhi vigezo vya kimataifa na kutambuliwa rasmi na

Shirika la Afya Duniani (WHO) kuanzia mwaka 2011 hadi sasa na hivyo kufanya majibu ya uchunguzi yanayotolewa na mamlaka hiyo kutambulika kitaifa na kimataifa. Aidha, hali hii inamhakikishia mwananchi uhakika wa maamuzi ya Mamlaka kuhusiana na ubora wa bidhaa. Kutambuliwa huko kumeiwezesha maabara kupewa zabuni za uchunguzi wa dawa kutoka nchi mbali mbali, mfano Rwanda, Liberia, Kenya na Lesotho.

• TMDA taasisi ya mfano nchini na barani Afrika

Kutokana na juhudi kubwa za mamlaka hiyo, imekuwa ya kwanza katika bara la Afrika kuwa na mifumo bora ya udhibiti wa bidhaa za dawa hivyo kupewa cheti na WHO kwa kufikia ngazi ya tatu (WHO Maturity Level – 3). Kutokana na kutekelezwa kwa mfumo bora wa utoaji huduma (QMS) sanjari na mifumo ya kielektroniki katika kutoa huduma zake, TMDA ilichaguliwa kuwa taasisi bora ya mfano kwa uongozi na utendaji (Best Managed Institution) kati ya Wizara, Idara, Taasisi na Wakala zote za Serikali kwa mwaka 2010 na 2011 na kushika nafasi ya pili mwaka 2015.

Mbali na hayo, kuimarika kwa mifumo ya udhibiti, TMDA ilitembelewa na wataalamu wa mamlaka za udhibiti wa bidhaa za chakula na dawa kutoka nchi za Zambia, Botswana, Msumbiji, Burundi, Nigeria, Cameroon, Ghana, Kenya, Ethiopia, Liberia, Rwanda, Sudan Kusini na Uganda kwa lengo la kujifunza, huku mamlaka ikiwa mstari wa mbele kutoa mafunzo ya udhibiti wa bidhaa ndani na nje ya Afrika. Vile vile, TMDA imeteuliwa kuwa taasisi kiongozi (lead regulatory authority) katika kuandaa miongozo ya uwianisho wa usajili wa dawa miongoni mwa nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki katika utekelezaji wa mpango wa miaka mitano (2012 – 2016) wa kuimarisha mifumo ya udhibiti wa dawa (East African Community Medicines Regulatory Harmonization Programme);

Juhudi za malamka hiyo zimesababisha TMDA kuendelea kutambuliwa kimataifa, na kufanikiwa kupewa zabuni na kazi za uchunguzi wa kimaabara kutoka nchi mbalimbali kama vile Rwanda na Liberia. Kutokana na TMDA kuwa na mifumo mizuri ya kiutendaji, wateja wa ndani na nje wameridhika na kiwango cha huduma za kwa mujibu wa utafiti (SDS) uliyofanywa mwaka 2020 na 2021 ambapo kiwango cha kuridhika kwa wateja wa ndani na nje kilikuwa asilimia 75 na asilimia 80.4 ukilinganisha na kiwango cha asilimkia 74.4 na asilimia 67.6 mwaka 2013 na 2014.

Katika hatua nyingine ili kuwafikia wananchi na kutoa huduma bora, TMDA
imejenga ofisi na upanuzi wa maabara likiwamo jengo la TMDA Dodoma, imejenga maabara ya Kanda ya Ziwa na ofisi mkoani Mwanza mwaka 2016 na hivyo kufanikiwa kusogeza huduma karibu na wananchi kwa kufungua ofisi nane za kanda. Mbali na hayo, mamlaka hiyo inawajibika kuchangia katika mfuko mkuu wa Serikali na kwamba kuanzia 2016 na 2017 hadi 2020 na 2021, TMDA inatoa gawio la takriban shilingi bilioni 41.2.

• Fursa na Dira ya TMDA ndani ya miaka 60 ijayo

Mamlaka inatekeleza kwa vitendo sera ya Wizara ya Afya katika kujenga uwezo wa viwanda vya ndani kuzalisha bidhaa za dawa, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyingine mbalimbali, kuhakikisha kwamba bidhaa zinazodhibitiwa na TMDA zinaingia salama sokoni, TMDA inatarajia ku blob:https://web.whatsapp.com/af645b80-fd27-4c06-89fa-32239a625823 wa taasisi yenye umahiri uliobobea katika udhibiti wa bidhaa za dawa ili kufikia kiwango cha ngazi ya nne ya Shirika la Afya Duniani (WHO Maturity L - 4).

Mbali na hayo TMDA itaendelea kuhakikisha inalinda afya ya jamii kwa kuzuia athari zinazoweza kujitokeza kutokana na matumizi ya dawa, vifaa tiba, vitendanishi na bidhaa nyingine za afya na kutoa huduma bora za udhibiti katika kulinda afya ya jamii na mazingira kwa kutumia wafanyakazi wenye ujuzi na ari ya kazi.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

GCLA
yaimarika katika uchunguzi wa kimaabara

Miaka 60 ya uhuru

Katika kipindi cha miaka 126 Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali imeendelea kutoa huduma za uchunguzi wa kimaabara wa sampuli mbalimbali, kusimamia sheria ya Maabara ya Mkemia Mkuu , sheria ya usimamizi na udhibiti wa kemikali na kutoa ushahidi wa kitaalam mahakamani kwenye mashauri mbalimbali yanayohusisha uchunguzi wa kimaabara.
Katika kipindi cha miaka 60 ya Uhuru wa Tanganyika, Mamlaka ya Maabara ya Mkemia Mkuu wa Serikali imepata mageuzi makubwa ambayo yamekuwa msaada mkubwa kwa nchi na wananchi wake.
Mkemia Mkuu wa Serikali Dkt. Fidelice Mafumiko anaeleza mafanikio mbalimbali yaliyopatikana katika miaka 60 ya uhuru wa Tanganyika ambayo ni pamoja na;-

- **Uchunguzi wa Kimaabara na kusogeza huduma kwa wananchi**

Dkt. Mafumiko anasema uchunguzi wa kimaabara umeimarika kutoka utumiaji wa mbinu duni za makaratasi ya uchunguzi hadi mbinu za kisasa zinazotumia mitambo na vifaa vya kisasa ambayo hapo awali haikuwepo hapa nchini.

Anasema Mamlaka imeweza kupanua shughuli zake kwa kusogeza huduma karibu na wananchi ikiwemo uanzishwaji wa ofisi za kanda sita ambazo ni kanda ya Ziwa ,Kaskazini, Nyanda za juu Kusini, Mashariki, Kusini na ofisi ya kanda ya kati.
Aidha, Mamlaka imeimarisha miundombinu kwa kujenga majengo mapya ikiwemo jengo la Makao Makuu Dar es Salaam (Mkemia House), Jengo la Ofisi ya Kanda ya Kaskazini mkoani Arusha na Jengo la Ofisi ya Nyanda za Juu

Kusini mkoani Mbeya, Pia Mamlaka inaendelea na ujenzi wa jengo la ofisi na Maabara Makao Makuu ya Nchi Dodoma.

Dkt. Mafumiko anasema ndani ya kipindi cha miaka 60 ya uhuru wa Tanganyika idadi ya watumishi imeongezeka kutoka watumishi 9 hadi kufikia watumishi 294 jambo ambalo limesaidia kwa kiwango kikubwa Mamlaka kutimiza majukumu yake kikamilifu ya usimamizi na udhibiti wa kemikali ili kulinda afya za wananachi na mazingira dhidi ya matumizi yasiyo salama ya kemikali.

“Tumeweza kusajili wadau wa kemikali 1,148 kati ya wadau 2,500 na kutoa vibali 1,894 kwa njia ya Mtandao hadi sasa” Alisema Dkt Mafumiko

Dkt. Mafumuko amesema Mamlaka imekua ikishiriki katika Majanga Makubwa mbalimbali ambayo yalitokea hapa nchini ambapo mamlaka ina uwezo wa kutambua miili iliyoharibika kutokana na majanga kama ya moto, maji, kuanguka kwa majengo, kuzama kwa meli na kuanguka kwa ndege ambapo

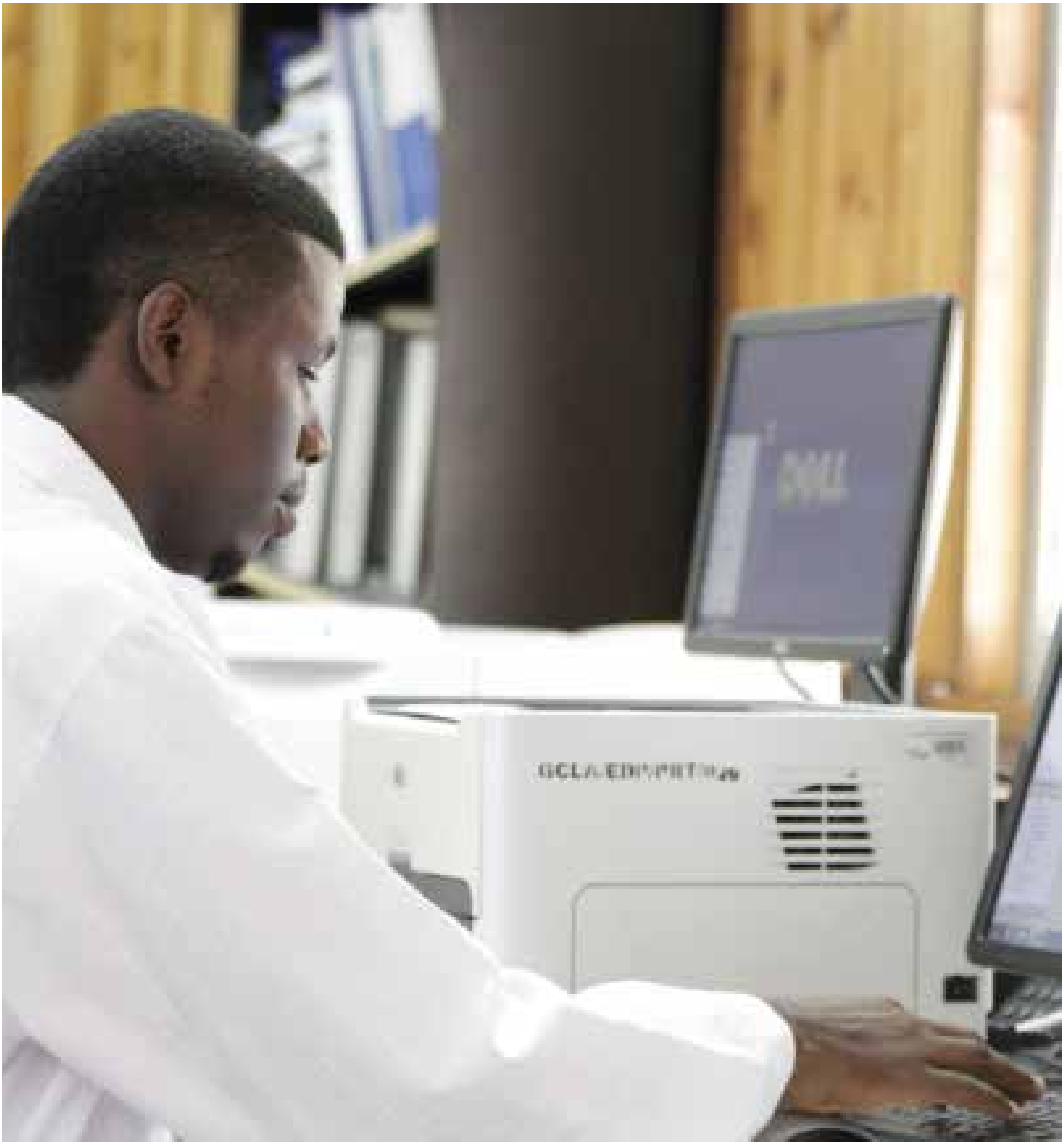

katika matukio ya kuzama kwa kivuko cha MV Nyerere, Ukerewe mwaka 2018 Mamlaka ilifanya kazi hiyo,”

Anasema majanga mengine ni ajali ya gari la abiria iliyotokea Tarime mkoani Mara mwaka 2018, ajali ya Tanki la Mafuta mwaka 2019, Morogoro na ajali ya Lori lililowaka moto Kibiti mwaka 2019 kati ya miili 98 ambayo ilifanyiwa uchunguzi iliweza kutambuliwa miili 86 kutokana na sampuli linganishi zilizopatikana, uwezo huu umetokana na usimamizi mzuri wa Sheria ya Vinasaba, Mitambo ya Kisasa na Uwezo mkubwa wa uchunguzi wa Wataalam.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

NIMR

inavyoisaidia kuleta suluhu za tiba kupitia tafiti zake

Miaka 60 ya uhuru

Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu (NIMR) ilianzishwa kwa malengo ya kusimamia, kudhibiti na kuratibu tafiti zote hapa nchini zinazohusu afya ya binadamu na kuleta shahidi za kitafiti ambazo hutumika kutunga sera, mipango na mikakati mbalimbali katika harakati za kuboresha afya za mwananchi. Uanzishwaji wa NIMR ulitokana na kuvunjika kwa Jumuiya ya Afrika Mashariki mwaka 1977 na hivyo kusababisha chombo chake cha utafiti chini ya jumuiya hiyo yaani Baraza la Utafiti la Tiba la Afrika Mashariki kuvunjika pia. Hatua hiyo ilisababisha nchi yetu kuona umuhimu wa kuunda Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu kwa malengo mahsusi.

Taasisi ilianza na wanasayansi 12 mwaka 1980 ambao walirithiwa kutoka Baraza la Utafiti wa Tiba la Afrika Mashariki. Idadi hiyo ya watumishi wa kada mbalimbali imeongezeka hadi kufikia watumishi 625 mwezi Julai, 2021. Ongezeko hilo la watumishi katika Taasisi hii ya NIMR limetokana na majukumu yake mapana yanayolenga kulinda maslahi ya Taifa na kuleta maendeleo madhubuti ya afya ya jamii kupitia kazi za utafiti. NIMR ina vituo vya utafiti ambavyo vipo mikoa ya Mwanza, Tabora, Dodoma, Mbeya, Arusha, Dar es Salaam na Tanga.

Taasisi hii ya kipekee na tegemeo hapa nchini imeweza kupata mafanikio mbalimbali kama inavyodadavuliwa hapa chini: NIMR kupitia Kituo chake cha Utafiti cha Tanga imeshiriki katika tafiti za kubadili tiba ya Malaria kutoka matumizi ya dawa ya ''Chloroquine'' hadi dawa ya ''Sulphadoxine-Pyrimethamine (SP)'' na pia kutoka dawa ya SP hadi dawa ya mseto ya ''Artemether Combination Therapy (ACT)''.

Aidha, NIMR-Tanga ikishirikiana na Taasisi ya Afya Ifakara imetafiti Chanjo ya Malaria kwa watoto (RTS,S) ambayo mwezi Oktoba mwaka 2021 imeingizwa kwenye mpango wa kudhibiti Malaria kupitia Shirika la Afya Duniani (WHO). NIMR kupitia Kituo chake cha Utafiti cha Amani katika miaka ya 1980-1990, ilitafiti matumizi ya vyandarua vyenye viuatilifu, ambapo matokeo ya utafiti huo yaliwezesha Serikali kupitisha matumizi ya vyandarua hivi katika kudhibiti Malaria. Vyandarua vilivyosindikwa viuatilifu vinatumika kwa kiwango cha juu na mkakati wa kusambaza vyandarua hivyo nchi nzima ulitekelezwa kuanzia mwaka 2012 hadi sasa.

NIMR-Amani pia ilifanya majaribio ya kwanza (2006–2008) ya kutathmini ubora na uwezo wa viuadudu vya kibaiolojia (biolarvicides) aina ya Bacillus thuringiensis israelensis (Bti) na Bacillus sphaericus (Bs). Aidha, Taasisi ilifanya utafiti

wa mara ya pili mwaka 2019 kuhakiki ubora na usalama wa viuadudu. Tafiti zimeonesha kuwa matumizi ya viuadudu dhidi ya viluwiluwi wa mbu waenezao malaria yanasababisha kupungua kwa maambukizi ya malaria na hata kutokomeza mbu hao. Viuadudu hivi ni salama kwa viumbe wengine, vinakubalika kwenye jamii na gharama zake hazitofautiani sana na za afua nyingine zinazotumika kupambana na mbu wa malaria.

NIMR kupitia Kituo chake cha Utafiti cha Muhimbili ilishiriki katika utafiti wa dawa ya homa ya uti wa mgongo inayosababishwa na fangasi (Cryptococcal Meningitis) kwa wagonjwa wenye virusi vya UKIMWI. Utafiti huu ulibaini kuwa fangasi inayosababisha homa ya uti wa mgongo inayoitwa Cryptococcus neoformans huchangia kwa asilimia 25 katika kusababisha vifo vya wagonjwa walioathirika na UKIMWI.

Aidha, NIMR-Muhimbili iliongoza utafiti uliotathmini mkakati wa tiba-kinga uliohusisha kupima fangasi zinazosababisha homa ya uti wa mgongo na kutibu kwa kutumia dawa aina ya fluconazole (pre-emptive fluconazole) kwa ajili ya kupunguza vifo kwa wagonjwa wenye maambukizi ya fangasi, zinazosababisha homa ya uti wa mgongo kwa wagonjwa wenye virusi vya UKIMWI (VVU). Pia matokeo ya utafiti huu yametumika kuboresha mwongozo wa kitaifa wa tiba kwa wagonjwa wenye VVU na kwa sasa afua hii inatumika kwa hospitali zaidi ya 200 nchini.

Upimaji wa VVU kwa watoto wachanga hufanywa kwa kukusanya sampuli ya damu wiki ya 4 hadi ya 8 baada ya mama kujifungua na kuzituma maabara za kanda kwa ajili ya upimaji wa vinasaba vya VVU. Utaratibu huu mara nyingi husababisha kuchelewa kwa majibu ya vipimo, NIMR kupitia Kituo chake cha Utafiti cha Mbeya imeongoza utafiti wa kutathmini vipimo vya upimaji wa VVU kwa

watoto wachanga kwenye vituo vya kutolea huduma kwa kutumia machine za GeneXpert.

Tafiti za NIMR zimesaidia kushauri na kudhibiti usugu wa vimelea vya Kifua Kikuu nchini. NIMR kupitia kituo chake cha NIMR-Muhimbili ikishirikiana na Mpango wa Taifa wa Kudhibiti Kifua Kikuu na Ukoma na wadau wengine, imeweza kuinua kiwango cha ubora wa utoaji wa huduma za uchunguzi wa vimelea vya kifua kikuu katika Maabara Kuu ya Kifua Kikuu na kufikia kiwango cha kimataifa.

NIMR, imeibua na kuonesha ukubwa wa tatizo la magonjwa yasiyoambukiza kupitia utafiti ulioitwa STEPwise Approach to NCD Risk Factor Surveillance (STEPS). Magonjwa yaliyoongoza ni pamoja na kisukari, shinikizo la damu, magonjwa ya moyo na mishipa. Utafiti huu uliibua vihatarishi vinavyosababisha magonjwa yasiyoambukiza na ulichangia katika kuanzishwa kwa Mpango Mkakati wa Magonjwa yasiyoambukiza 2016-2020 na kuzinduliwa kwa Mpango wa Taifa wa Kuzuia na Kudhibiti Magonjwa Yasiyoambukiza, 14 Novemba 2019.

NIMR imepata mafanikio makubwa katika kazi za utafiti wa kutambua wilaya zenye ugonjwa wa Matende na Mabusha uliofanyika nchi nzima mwaka 2004 na kuonesha maambukizi karibu wilaya zote za Tanzania; utafiti uliowezesha Serikali kudhibiti Matende na Mabusha kwa kutoa dawa za kinga-tiba kwa jamii (mass drug administration) kwa kutumia dawa za Albendazole na Ivermectin.

NIMR imeshiriki katika tafiti za kuboresha vipimo, matibabu na udhibiti wa ugonjwa wa kichocho nchini Tanzania na nchi nyingine duniani. Tangu tafiti za ugonjwa wa kichocho zianze (zaidi ya miaka 60 iliyopita), mafanikio mengi na makubwa yamepatikana. Mojawapo ya mafanikio ni kituo kuchangia katika tafiti zilizowezesha kuvumbuliwa kwa vipimo vya haraka (papo kwa papo)

NIMR imetoa mchango mkubwa katika kuhakiki usalama na ubora wa chanjo ya kuzuia saratani ya shingo ya kizazi. Saratani hii husababishwa na maambukizi ya virusi vya Human Papilloma Virus (au HPV) na ni tatizo kubwa kwa afya za akina mama duniani. Kitengo cha tafiti za majaribio cha Mwanza (MITU), Uzoefu kutoka katika tafiti zilizofanyika Mwanza ulitumika katika kupanga mpango huu na kufanyiwa majaribio huko mkoani Kilimanjaro kabla ya kuanza rasmi katika mikoa yote Tanzania na NIMR inaendelea kutoa ushauri wa kitaalamu.

Kwa upande wa shughuli za Kimaabara NIMR imefanikiwa kupata ithibati za Kimataifa katika maabara zake 3 katika maeneo ya Kifua Kikuu (TB) na Mikrobiolojia zilizopo katika vituo vyake vya utafiti vya Tanga, Mwanza na Mbeya. Hatua hii itaiwezesha NIMR kuinua kiwango cha utendaji kazi wenye tija endelevu kwa kiwango cha Kimataifa na matumizi sahihi ya teknolojia ya kisasa katika tafiti mbalilmbali za afya.

NIMR imeendelea kujikita katika kuboresha tafiti za tiba asili na uchakataji wa miti dawa kwa lengo la kuzalisha dawa za tiba asili kwa wingi na katika mazingira yanayokubalika na mamlaka za kudhibiti uzalishaji wa dawa.

Katika kufanikisha hili Taasisi inajenga kiwanda cha uzalishaji dawa za Tiba asili katika eneo la Mabibo jijini Dar es Salaam. Kiwanda hiki kitawezesha dawa zilizofanyiwa utafiti na NIMR kuzalishwa ili ziweze kuwafikia watumiaji katika viwango bora zaidi na salama. Baadhi ya dawa za tiba asili/tibalishe zinazofanyiwa utafiti ni pamoja NIMRCAF ambayo ni tibalishe ya mafua makali, kikohozi na changamoto za upumuaji; PERSIVIN kwa ajili uvimbe wa tezi dume na NIMREGENIN kwa ajili ya kupunguza makali ya saratani.

Ujenzi wa kiwanda hicho cha uzalishaji wa dawa za tiba asili umefadhiliwa na Serikali kupitia Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto na unatarajiwa kukamilika Januari 2022.

Katika kuimarisha ufuatiliaji wa miradi ya utafiti wa afya unaotekelezwa maeneo mbalimbali Taasisi imetengeneza mfumo wa kidigitali ujulikanao kama "Research Ethics Information Managament System (REIMS)" wa kusimamia mchakato wa tathmini ya maombi ya vibali, takwimu za maombi yote ya vibali ikiwa ni pamoja na miradi iliyopewa vibali baada ya kukidhi mahitaji ya maadili na sheria za nchi.

Miradi mbalimbali ya utafiti inayotekelezwa na

NIMR katika sekta ya afya itaiwezesha NIMR kwa miaka sitini ijayo kuwa Taasisi kubwa na ya mfano wa kuigwa Ulimwenguni kutokana na ukuaji wa maabara zake za kisasa za utafiti na wataalam wake waliobobea katika fani ya utafiti wa Magonjwa ya Binadamu, hatua ambayo itainua uwezo wa Taasisi katika kuvutia fedha za utafiti wa afya duniani na kupanua zaidi wigo wa maeneo ya utafiti kulingana na mahitaji ya jamii yatakayokuwa yanajitokeza kulingana na alama za nyakati.

"Tumeboresha
Sekta ya Afya"

TFNC
yasaidia kupunguza udumavu, vifo vya watoto

Miaka 60
ya uhuru

Suala la uboreshaji wa lishe ni msingi katika kufanikisha malengo yote ya Maendeleo Endelevu kutokana na ukweli kwamba wananchui wanapozingatia lishe wanakuwa na afya imara na kuepukana na maradhi ambayo yanaweza kusababishwa na kutokuzingatia.
Madhara makubwa ya kukosa lishe ni pamoja na kuwepo kwa utapiamlo sugu (udumavu) unadhoofisha maendeleo katika uboreshaji wa elimu, na afya bora ya mama na mtoto nchini Tanzania. Lishe duni ndio sababu kubwa ya vifo vya watoto chini ya miaka 5 na inakadiriwa kugharimu Serikali asilimia 2.6 ya Pato la Taifa kila mwaka.

Taasisi ya chakula na lishe Tanzania (TFNC) ni moja ya Taasisi ambazo ziko chini ya Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii Jinsia Wazee na Watoto ambayo inalo jukumu kubwa kutoa miongozo ya kimkakati katika mapambano dhidi ya aina zote za utapiamlo nchini. Dhamira yake ni kuratibu, kuongoza na kuchochea utekelezaji wa afua madhubuti za lishe kwa lengo la kuzuia na kudhibiti matatizo ya utapiamlo nchini Tanzania.
Mkurugenzi wa Taasisi ya Chakula na Lishe Tanzania Dkt. Germana Leyna anasema tangu kuanzishwa kwa taasisi hii hadi kufikia sasa Tanzania inapoadhimisha miaka 60 ya Uhuru, Taasisi kwa kushirikiana na sekta nyingine

kama vile Kilimo, Mifugo na Uvuvi imechangia kutekeleza afua ambazo zilipunguza viwango vya utapiamlo kwa kiasi kikubwa kwa viashiria vya lishe duni.

Aidha udumavu kwa Watoto chini ya miaka mitano umepungua kutoka asilimia 50 kabla ya uhuru hadi asilimia 31.7 kufikia mwaka 2018, ukondefu kwa watoto chini ya miaka mitano kutoka asilimia 6 mwaka 1992 hadi kufikia asilimia 3.5 mwaka 2018, uzito pungufu kwa watoto chini ya miaka mitano kutoka asilimia 29 mwaka 1992 hadi kufikia asilimia 14 mwaka 2018 na upungufu wa damu kwa wanawake walio katika umri wa kuzaa (miaka 15-49) kutoka asilimia zaidi ya 50 hadi kufikia asilimia 28 mwaka 2018.

hii ya NIMR limetokana na majukumu yake mapana yanayolenga kulinda maslahi ya Taifa na kuleta maendeleo madhubuti ya afya ya jamii kupitia kazi za utafiti. NIMR ina vituo vya utafiti ambavyo vipo mikoa ya Mwanza, Tabora, Dodoma, Mbeya, Arusha, Dar es Salaam na Tanga.

Taasisi hii ya kipekee na tegemeo hapa nchini imeweza kupata mafanikio mbalimbali kama inavyodadavuliwa hapa chini: NIMR kupitia Kituo chake cha Utafiti cha Tanga imeshiriki katika tafiti za kubadili tiba ya Malaria kutoka matumizi ya dawa ya ‘’Chloroquine’’ hadi dawa ya ‘’Sulphadoxine-Pyrimethamine (SP)’’ na pia kutoka dawa ya SP hadi dawa ya mseto ya ‘’Artemether Combination Therapy (ACT)’’.

Ameyataja mafanikio mengine yaliyopatikana katika kipindi cha miaka 60 ya uhuru ambayo ni pamoja na kuanzishwa kwa program za lishe kitaifa ikiwemo huduma za lishe kuunganishwa na huduma za afya ya mama na mtoto, utoaji

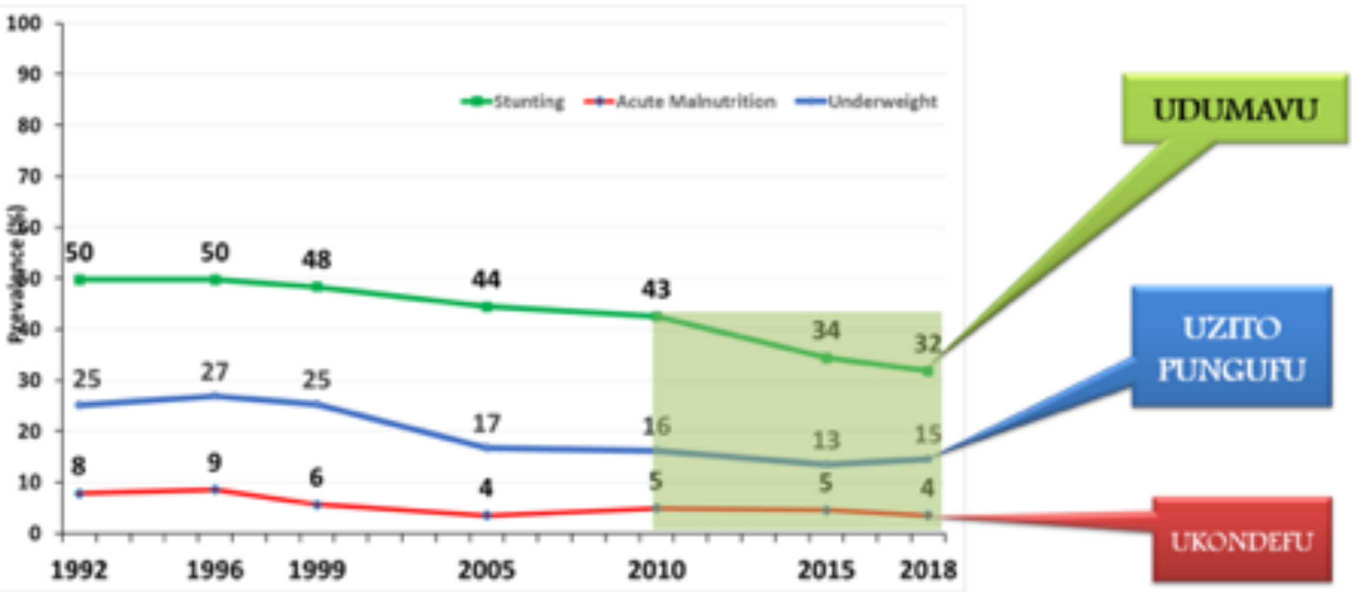

wa matibabu ya utapiamlo mkali na wa kadiri; utoaji wa vidonge vya asidi ya foliki na madini chuma kwa wanawake wajawazito na matone ya vitamin A yanayotolewa mara mbili kila mwaka kwa watoto wenye umri chini ya miaka mitano; uongezwaji virutubishi katika vyakula vinavyosindikwa nchini husuani madini joto katika chumvi, vitamini za asidi ya foliki, B12, madini chuma na zinki katika unga wa ngano na mahindi na vitamin A katika mafuta ya kula.

Programu hizi zimesaidi kuboresha hali ya lishe kwa watu nchini, kwa mfano uongezaji wa madini joto kwenye chumvi umesaidia kupunguza tatizo la uvimbe wa tezi la shingo (Goiter) limepungua kutoka asilimia 25 miaka ya 1980 hadi chini ya asilimia 7. Takwimu za sasa zinaonyesha kuwa upatikanaji wa chumvi yenye madini joto katika ngazi ya kaya umeongezeka kutoka asilimia sifuri miaka ya 80 hadi asilimia 90 kwa sasa.

”Kuimarika kwa huduma za kimaabara ambapo kwa sasa taasisi inatoa huduma za kupima viashiria mbalimbali vya lishe kwenye sampuli ili kubaini: Wingi wa damu; usalama na ubora wa chakula kwa kuangalia

uwepo wa bakteria waharibifu na wale wanaoeneza magonjwa mbalimbali kupitia

chakula na maji; Viwango na aina mbalimbali za virutubishi kwenye chakula; Viwango vya sumu mbalimbali kama vile “cyanide” kwenye mihogo na “aflatoxin” kwenye nafaka na maziwa. Kwa sasa maabara inatoa huduma ya kupima kiwango cha madini joto kwenye sampuli za mikojo na chumvi kwa nchi za Angola, Rwanda, Ghana, Ethiopia, Kenya, Burkina Faso, Liberia, Qatar, Zambia, Eritrea, Yemen” anasema Dkt. Germana Leyna Anasema kuwa taasisi imeanzisha matumizi ya Mkoba wa siku 1,000, kwa kushirikiana na wadau imefanikiwa kubuni nyenzo ya kuhamasisha mabadiliko ya tabia

miongoni mwa jamii ijulikanayo kama “Mkoba wa Siku 1,000”. Taasisi imetoa Mwongozo kwa Wakufunzi wa Jinsi ya kutumia Mkoba wa Siku 1,000; mwongozo ambao upo katika ngazi mbalimbali ikiwa ni pamoja na ngazi ya Taifa, Mkoa na Wilaya. Hadi sasa zaidi ya mikoba 3,000 imesambazwa katika Mikoa 11 ya Tanzania Bara na Mikoa mitano ya Zanzibar. Dkt. Germana anasema katika miaka 60 ya uhuru, TFNC imeweza kutengeneza miongozo kumi inayosimamia utoaji wa huduma na afua za lishe nchini ambapo sasa Mpango wa Pili wa Kitaifa wa Kisekta umeanza kutumika (NMNAP II). Mpango huu ulizinduliwa rasmi na Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Kassim M. Majaliwa (Mb) tarehe 18 Novemba 2021.

Aidha katika kipindi hiki Taasisi imefanikishwa kuweka suala la lishe kwenye sera, Mipango na mikakati mingine ya kisekta. Kwa ujumla hadi sasa lishe imejumishwa katika sera saba (7) za kisekta na mikakati au programu za kisekta 15. Vilevile, masuala ya lishe yamejumuishwa katika Ilani ya Uchaguzi ya CCM 2020 – 25.

TFNC imefanikiwa kutoa mafunzo maalum kwa maafisa lishe takribani 151 (136 ngazi ya halmashauri na 15 ngazi ya Mikoa) kwa lengo la kuwajengea uwezo wa kusimamia na kuratibu utekelezaji wa kazi za lishe katika maeneo yao. Taasisi kwa kushirikiana na Chama cha Kupambana na Ugonjwa wa Kisukari Tanzania imetoa mafunzo kwa watoa huduma za afya (wauguzi, madaktari na maafisa lishe) kuhusu namna ya kuzuia magonjwa yasiyo ya kuambukiza. Mafunzo hayo yametolewa kwa kanda ambapo jumla ya washiriki 502 wa kanda ya Mashariki, 506 kanda ya Kusini, 509 kanda ya Ziwa na 435 wa kanda ya Kati, wamepewa mafunzo hayo.

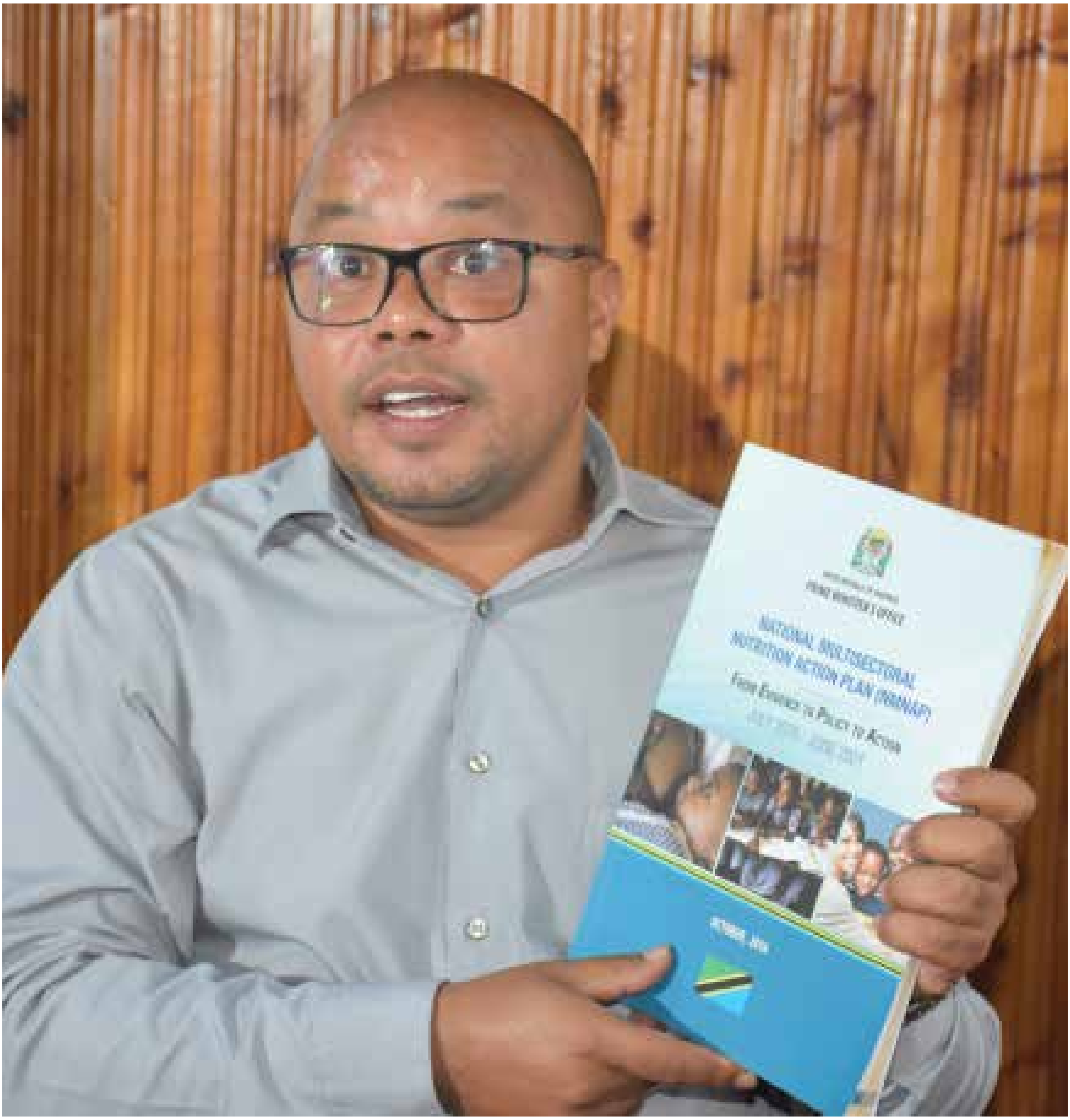

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

MOI

kinara wa tiba ya Mifupa na Ubongo nchini

Miaka 60 ya uhuru

Taasisi ya Tiba ya Mifupa Muhimbili (MOI) ni Taasisi pekee bobezi katika matibabu ya Mifupa, ajali, upasuaji wa ubongo, mgongo na mishipa ya fahamu katika ukanda huu wa Afrika mashariki na kati. Ikiwa na umri wa miaka 25 Taasisi hii imekua tegemeo kubwa hapa Tanzania na nchi nyingine barani Afrika.

Katika kipindi cha miaka 60 MOI imefanikiwa kuboresha huduma zake kwa wananchi, Serikali ya awamu ya 6 inayoongozwa na Mh. Samia Suluhu Hassan imefanya maboresho makubwa ambayo yamepelekea mapinduzi makubwa kwenye utoaji wa huduma za kibingwa hapa nchini. Maboresho hayo yamegawanyika katika maeneo ya miundombinu, mafunzo,vifaaa tiba pamoja na huduma mpya.

Miaka kadhaa iliyopita Taasisi ya MOI ilikua inakabiliwa na changamoto lukuki ikiwemo janga la wagonjwa kulazwa chini kwenye sakafu kutokana na uhaba wa vitanda, uhaba wa vifaa tiba na madawa, uhaba wa vifaa vya uchunguzi vya maabara na radilolojia, mlundikano wa wagonjwa wengi wanaosubiri huduma muda mrefu.

Kutokana na dhamira ya dhati ya Serikali ya kuboresha huduma kwa wananchi wake, Serikali ilitoa kiasi cha Shilingi Bilioni 16.5 kwa ajili ya kukamilisha mradi wa jengo jipya la MOI (MOI Phase III) na kununua vifaa. Fedha hizo ziliiwezesha MOI kuwa na zaidi ya vitanda 362 kutoka vitanda 159 ambavyo vilikua havikidhi mahitaji na hivyo changamoto ya kulaza wagonjwa chini imekua historia.

Pamoja na ongezeko la vitanda na maboresho ya mazingira ya kufanyia kazi, Serikali ilihakikisha kuna upatikanaji wa vifaa tiba, vitendanishi na madawa baada ya kufanya mageuzi makubwa kwenye Bohari kuu ya madawa (MSD) ambapo katika kwa sasa upatikanaji wa vifaa tiba na dawa umekua kwa zaidi ya asilimia 99%

Upatikanaji wa fedha hizi kumeiwezesha Taasisi ya MOI kununua vifaa vya kisasa vya MRI, Darubini ya kisasa ya upasuaji wa ubongo, CT Scan, X-Ray ya kidijitali, X-Ray zinazohamishika, Ultrasound, C-arm, Fluoroscopy na vya vifaa vya kisasa vya maabara, ICU, HDU na chumba cha upasuaji. Vifaa hivi ni vya kisasa na ni sawa na vile vinavyotumika kwenye hospitali za mataifa yaliyoendelea hakika hii ni fahari kwa nchi yetu.

Mkurugenzi Mtendaji wa MOI Dkt. Respicious Boniface anaeleza mafanikio mengine makubwa ambayo yamepatikana katika kipindi cha miaka 60 toka Tanzania ipate uhuru ni pamoja na;-

Ongezeko la vyumba vya upasuaji: vyumba vya upasuaji katika Taasisi ya MOI vimeongezeka kutoka 6 hadi 9. Ongezeko hili limepelekea idadi ya wagonjwa wanaofanyiwa upasuaji kuongezeka kutoka 400-700 kwa mwezi hadi kufikia wagonjwa zaidi ya 900-1000 kwa mwezi.

Dkt. Boniface anaeleza kwamba ongezeko la vyumba vya upasuaji unakwenda sambamba na uanzishwaji wa huduma mpya za kibingwa ambazo zilikua hazipatikani hapa nchini. Huduma mpya za kibingwa za hali ya juu zilizoanzishwa ni upasuaji wa magoti kwa njia ya matundu (Athroscopy), huduma nyingine ni upasuaji mkubwa wa mfupa wa kiuno (Acetabula reconstruction).

Huduma mpya za kibingwa zimeanzishwa: Anasema huduma nyingine mpya ni upasuaji

wa Mgongo kwa kufungua eneo dogo (Minimal invasive spine surgery) upasuaji wa kunyoosha vibiongo kwa watoto (Scoliosis), upasuaji wa kuondoa vivimbe vya mishipa ya damu kwenye ubongo (Celebral aneurism sugery), upasuaji wa kuondoa uvimbe kwenye ubongo kwa kupitia kwenye tundu la pua (Transphenoidal trans nasal Pituitary surgery) , upasuaji na uchunguzi wa ubongo bila kufungua fuvu. Huduma ya kibingwa ya kutoa dawa za usingizi (Regional block anaesthesia) pamoja huduma za tiba radiolojia (Intervention radiology).

Kadhalika, upatikanaji wa vifaa tiba kumeiwezesha Taasisi ya MOI kuendelea kufanya upasuaji mkubwa wa kupandikiza nyonga na goti bandia (Total hip and Total Knee replacement) ambapo watanzania pamoja na wagonjwa kutoka mataifa ya nchi jirani wamenufaika.

“Wakati MOI inaanzishwa nilikuwepo, na nimekuwepo katika vipindi vyote mpaka leo, mabadiliko ambayo yametokea toka nchi yetu ipate uhuru ni makubwa sana, maboresho yaliyofanywa na Serikali yametupa heshima kubwa hapa barani Afrika na duniani, MOI inatambulika kama kituo cha weledi ” Alisema Dkt Boniface.

Aidha, uanzishwaji wa huduma hizi mpya za kibingwa kumepelekea matokeo chanya yafuatayo, Dkt Boniface anaeleza.

Kupunguza rufaa za nje ya nchi: upatikanaji wa vyumba vya kutosha vya upasauji vyenye vifaa vya kisasa na uanzishwaji wa huduma mpya za kibingwa kumepelekea MOI kupunguza rufaa za wagonjwa nje ya nchi kwa asilimia 98. Rufaa hizi zimekuwa zikiigharimu serikali mabilioni ya fedha kwa ajili ya wagonjwa kwenda mataifa mbalimbali kufuata huduma.

Aidha Taasisi ya MOI imechaguliwa kuwa

kituo cha mafunzo cha madaktari bingwa cha Afrika Mashariki na kati (COSECSA) ambapo madaktari kutoka mataifa mbalimbali wanakuja MOI kujifunza kadhalika MOI ni kituo cha mafunzo cha madaktari bingwa wa nusu kaputi (CANECSA).

"Jitihada nyingine kubwa ya Serikali katika kuboresha huduma za MOI ni kuiwezesha MOI kuingia mkataba wa ushirikiano na Hospitali ya Chuo kikuu cha kimataifa cha Peking cha nchini China ili kuboresha huduma za tiba za Ubongo, Mgongo na mishipa ya fahamu" Dkt Boniface.

Katika kuboresha huduma za upasuaji wa Ubongo hapa nchini, Serikali ilitoa Tsh Bilioni 7.9 kwaajili ya ujezi wa Maabara ya kisasa ya upasuaji na uchunguzi wa ubongo bila kufungua (Endovascula Neuro-suite). Maabara hii ya kisasa inaifanya Tanzania kuwa moja ya nchi chache barani Afrika zinazotoa huduma za upasuaji na uchunguzi wa ubongo bila kufungua fuvu , watanzania wengi wameanza

kunufaika.
Mafunzo: Katika kipindi cha miaka 60 ya uhuru Serikali imekuwa ikifanya uwekezaji mkubwa katika mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi kwa wataalamu, mafunzo haya yameiwezesha MOI kuwa na madaktari bingwa 65 kutoka madaktari bingwa 9 waliokuwepo mwaka 1996 wakati MOI inaanzishwa.

Dkt. Boniface anaangazia kwa kifupi matarajio ya Taasisi ya MOI katika kipindi cha miaka 5 ijayo kwamba ni uanzishwaji wa huduma nyingi zaidi za kibingwa, kuimarisha ushirikiano na hospitali na taasisi mbalimbali duniani na kushirikiana nazo kutoa huduma hapa nchini, kuendelea kutoa mafunzo kwa madaktari bingwa katika fani za mifupa, ubongo, mgongo na mishipa ya fahamu na kuendesha kambi za upasuaji mikoani ili kuwafikishia huduma wananchi na kusambaza ujuzi kwa hospitali za mikoa.
Taasisi ya MOI ipo kwenye mpango wa kuanzisha hospitali ya kisasa ya utengamao (Rehabilitation centre) katika kiwanja cha MOI chenye hekari 10 kilichopo Mbweni Mpiji ,hospitali hiyo inatarajiwa kuwa ya kisasa nay a kipekee katika ukanda huu wa Afrika mashariki, Kati na kusini na kwasasa hakuna hospitali kama hiyo kwenye ukanda huu.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

Muhimbili

muhimili wa afya za Watanzania

Miaka 60 ya uhuru

Unapozungumzia Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH) unagusa maisha ya watu kutoka mikoa mbalimbali nchini wanaokwenda kutibiwa katika hospitali hiyo kubwa nchini yenye wataalamu wabobezi wa kila aina. Unapoitaja Muhimbili moja kwa moja unagusa afya za wananchi wa Tanzania kutokana na umuhimu wake wa kuokoa maisha yao pale wanapopatwa na maradhi yanayohitaji utaalam wa juu katika kuyatibia. Hospitali hii kwa sasa ina uwezo wa kuhudumia wagon jwa 3,400 kwa siku.

Huduma za matibabu kabla ya Uhuru

Tunapoadhimisha miaka 60 ya Uhuru wan chi yetu, Muhimbili ina miaka 12o tangu ianze kutoa huduma zake kwa wananchi.

Mkurugenzi Mtendaji wa Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH), Prof. Lawrence Museru, anasema Muhimbili ina historia ndefu zaidi ya miaka 120. “Ilianza kujengwa miaka ya 1890 na kukamilika 1893 ambapo ilijulikana kama Hospitali ya Sewa Hadji. Ilijengwa ufukweni mwa Bahari ya Hindi, barabara ya sasa ya Sokoine. Ilianza kutumika mwaka 1905 ikiwa na vitanda 300 na ililaza wagonjwa 1,013 kwa mwaka ukilinganisha na wagonjwa 3,400 ambao wanaonwa kwa siku moja hivi sasa hapa Muhimbili,” .

Anasema kadri miaka ilivyozidi kuendelea, Hospitali ya Sewa Hadji ilikua finyu na ilighubikwa na changamoto ya kelele za meli bandarini ambazo zilisumbua sana wagonjwa hatua iliyosababisha maamuzi ya kujengwa hospitali kubwa na ya kisasa mbali na bandari.

“Kutokana na ukuaji wa huduma za matibabu, majengo mengine kama Kibasila, Sewahaji, Mwaisela, vyumba vya upasuaji, X-ray na kitengo cha utasishaji yalikamilika miaka ya 1960 na wakati huo wananchi wakiendelea kunufaika na huduma za matibabu, wagonjwa walihamishwa kutoka Hospitali ya Sewa Hadji iliyokuwa imejengwa ufukweni mwa Bandari ya Jiji la Dar es Salaam na kupelekwa Hospitali mpya ya Princess Margareth kabla ya kubadilishwa jina na kuitwa Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH),” anasema Prof. Museru.

Kuanzishwa kwa Hospitali ya Taifa Muhimbili na Majukumu yake

Prof. Museru anasema Hospitali ya Taifa Muhimbili(MNH) ilianzishwa mwaka 2000 kwa Sheria ya Bunge Namba 5, ya mwaka 2000 ambapo utekelezaji wake ulianza rasmi mwaka 2004 kwa kutenganishwa na Chuo Kikuu Kishiriki cha Sayansi za Afya Muhimbili (MUHAS).

“Hospitali ya Taifa Muhimbili ina majukumu makubwa matatu ambayo ni; kutoa matibabu ya rufaa ya ubingwa wa juu (Super Specialist Services) kwa wananchi wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa kiwango cha ubora wa juu na kwa gharama nafuu, kutoa mafunzo kwa wanafunzi wa kada mbalimbali za afya kutoka vyuo vikuu vya udaktari vilivyopo nchini na kufanya tafiti katika nyanja ya sayansi za afya na tiba, tafiti ambazo zitaboresha huduma ya tiba kwa wagonjwa. Kutokana na majukumu hayo na utekelezaji wa kuanzishwa kwake, Hospitali imekuwa na mafanikio makubwa

ndani ya miaka 60 ya Uhuru ambayo ni pamoja na;-

• Kuanzishwa kwa taasisi tatu

Ndani ya miaka 60 ya Uhuru Serikali imewezesha uanzishwaji wa taasisi tatu, ambazo ni Taasisi ya Saratani Ocean Road (ORCI), Taasisi ya Mifupa Muhimbili (MOI) na Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete (JKCI). Aidha kumekuwepo na huduma mpya za kawaida, ubingwa na ubobezi, kuweka mifumo ya kiutendaji, kuboresha miundombinu ya kutoa huduma, kununua vifaa vipya na vya kisasa. Katika hatua nyingine, Mkurugenzi anasema hospitali imeboresha upatikanaji wa dawa kwa wagonjwa kwa zaidi ya asilimia 96 kutoka kwenye maduka ya dawa ya hospitali ikilinganishwa na wastani wa asilimia 40 kabla ya uboreshaji huo. Hospitali ilianzisha mfuko maalumu kwa ajili ya dawa (Drug revolving fund) ambapo fedha zinazopatikana hutumika kwa ajili ya ununuzi wa dawa. Anasema kutokana na mchango mkubwa wa Serikali za awamu zote katika uboreshaji wa huduma za matibabu kwa wananchi wake kwa sasa hospitali haina changamoto ya wagonjwa kulala chini.

• Uanzishaji wa huduma za ubobezi kupunguza rufaa nje ya nchi

Prof. Mseru anaeleza kuwa kwa nyakati tofauti hospitali ilipeleka wataalamu wake mbalimbali nje ya nchi kwa mafunzo ya muda mfupi na mrefu. Wataalamu hawa walijumuisha madaktari bingwa, wauguzi, wataalam wa maabara, radiolojia, mfumo wa chakula na ini na saratani za damu ili kupata ujuzi na elimu ya kutoa huduma hizi kwa ufanisi. Mafunzo haya yamelenga kuboresha upatikanaji wa huduma za kitaalam nchini.

• Upandikizaji vifaa vya kusaidia watoto kusikia (cochlear implant)

Juni 2017, Hospitali ya Taifa Muhimbili ilifanikiwa kuanzisha huduma ya upandikizaji wa vifaa vya kusaidia watoto kusikia (cochlear implant).

Hadi sasa, wagonjwa 47 wamenufaika, wawili kati yao walilipia matibabu yao wenyewe na wagonjwa 42 walilipiwa na Serikali kwa gharama ya shilingi bilioni 1.5 na kupatikana kwa huduma hii nchini iliokoa kiasi cha shilingi bilioni 2.688 kama wangetibiwa nje ya nchi na Tanzania imekuwa nchi ya kwanza kutoa huduma hii kupitia hospitali ya Taifa Muhimbili.

• Upandikizaji wa Figo (Kidney Transplant)
Mwaka 2017, Tanzania iliandika historia ya pili kupitia Hospitali ya Taifa Muhimbili kwa kufanya upandikizaji wa figo kwa mara ya kwanza hapa nchini. Tangu kuanzishwa huduma hii, wagonjwa 64 wamenufaika kwa gharama ya shilingi bilioni 1.920 na Serikali imeokoa shilingi bilioni 5.760 endapo wagonjwa hawa wangetibiwa nje ya nchi.

• Tiba Radiolojia (Interventional Radiology)
Hospitali ilianzisha huduma hii mwaka 2017 na katika kipindi tajwa wagonjwa 558 wamepatiwa huduma za kibingwa ya tiba radiolojia na kati ya wagonjwa hao, 274 walikua na uvimbe wa kinywa ambao wote walitibiwa nchini.

Anabainisha kwamba pamoja na maboresho hayo, hospitali pia imefanikiwa kuanzisha na kuboresha huduma za uchunguzi kwa wagonjwa wenye matatizo ya mfumo wa chakula na ini. Lakini pia, watu wenye magonjwa ya saratani ya damu, hawajasahaulika kwani kwa mara ya kwanza wagonjwa wenye saratani ya damu, wamepandikizwa uloto (bone marrow transplant). Kutokana na ongezeko la wagonjwa, hospitali imefanikiwa kuongeza vyumba vya upasuaji kutoka 13 hadi 20 vikiwemo vyumba viwili vya upasuaji maalumu

kwa ajili ya watoto na wagonjwa wanaohitaji kupandikizwa figo. Uboreshaji huu umesaidia kupunguza msongamano wa wagonjwa.

• Ongezeko la vitanda vya wagonjwa wa uangalizi maalumu (ICUs)

Ongezeko la vitanda vya ICU, limesaidia hospitali kutoa huduma ya uangalizi wa kitaalamu kwa wagonjwa mahututi na kuokoa maisha ya Watanzania wengi.

Mkurugenzi anabainisha kuwa mafanikio mengine ambayo hospitali imefanya ni kukarabati wodi namba tatu hadi nane za Mwaisela na kuweka mfumo wa Oksijeni pamoja na vitanda saba kila wodi ambayo ina jumla ya vitanda 42 vya kutoa huduma kwa wagonjwa maalumu (HDU). Aidha imeanzisha kiwanda kidogo cha mavazi (PPE) ya kujikinga na magonjwa ya kuambukiza/sare za watoa huduma pamoja na kiwanda cha kutengeneza barakoa.

• **Kusafisha damu kwa wagonjwa wa figo na ukarabati wa majengo**

Akizungumzia huduma za kusafisha damu kwa wagonjwa wa figo pamoja na ukarabati wa majengo, hospitali imekarabati na kuongeza mashine za kusafisha damu kwa wagonjwa

wa figo kutoka 17 hadi kufikia 42 sawa na ongezeko la mashine 25 hivyo kuwa na uwezo wa kuhudumia wagonjwa kutoka 70 wa awali hadi 168 kwa siku. Mashine tano zimetengwa kwa ajili ya wagonjwa wenye maambukizi mbalimbali.

Anasema katika kuboresha huduma za dharura, hospitali imefanya upanuzi mkubwa wa huduma za dharura kwa watoto ikiwemo uwekaji wa mfumo wa kufua hewa ya oksijen.

Anasema hospitali kwa nyakati tofauti, hospitali ilifanya ununuzi wa vifaa tiba vya kisasa na kukarabati vifaa tiba ili kuboresha huduma za uchunguzi, kutoa huduma bora na kwa haraka kwa wagonjwa na kuokoa maisha ya wagonjwa. Vifaa hivyo ni pamoja na mashine mpya ya CT-Scan na MRI .

- **Huduma za Kibingwa Hospitali ya Mloganzila**

Prof. Museru anasema Hospitali ya Taifa Muhimbili-Mloganzilao imefanikiwa kuanzisha huduma za kibingwa zikiwemo upasuaji wa matatizo ya mgongo (Spinal Surgery), upasuaji

wa kuondoa uvimbe wa saratani ya matiti bila kuliondoa/ kuharibu muonekano wake (Breast Conserving Surgery). kuvunja mawe kwenye figo na mfumo wa mkojo kwa njia ya mawimbi mshituko (Extracorporeal shock wave lithotripsy) na upasuaji wa kuondoa uvimbe kwenye ubongo (Cerebral aneurysms). Pamoja na kuwapo kwa changamoto mbalimbali, hospitali ina mipango ya kuendelea kuboresha huduma nchini na kuanzisha huduma mpya zikiwemo, kupandikiza mimba (In vitro fertilization- IVF), kukamilisha ujenzi jengo la kulaza wagonjwa binafsi (IPPM), kutoa huduma za upasuaji wa kubadilisha nyonga (Hip replacement Surgery) na kutekeleza mpango wa uendelezaji Hospitali ya Taifa Muhimbili wa miaka 60 ijayo.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

BMH

yasaidia upatikanaji wa huduma za kibingwa

Miaka 60 ya uhuru

Hospitali ya Benjamini Mkapa (BMH) ni hospitali kubwa yenye vifaa tiba vya kisasa, ikichagizwa na madaktari bingwa wa magonjwa mbalimbali ambao wanatoa huduma za matibabu kwa wananchi wa Jiji la Dodoma na mikoa mingine ya jirani.
Ukitazama Jiji la Dodoma, unabaini uwepo wa Hospitali ya Benjamini Mkapa ni msaada mkubwa kwa wakazi wa jiji hilo pamoja na mikoa ya jirani kwani hivi sasa hawahangaiki au kusumbuka kwenda kutafuta huduma za kibingwa katika hospitali nyingine ikiwamo nchini.

Kwa lugha nyingine, Serikali imesogeza huduma za matibabu karibu na wananchi jambo ambalo limekuwa msaada mkubwa ukilinganisha kabla na baada ya Uhuru.
Kutokana na juhudi za Serikali ambayo imeamua kujenga BMH katika Jiji la Dodoma, inamaanisha kwamba kuna ukuaji mkubwa wa huduma za matibabu nchini ndani ya miaka 60 ya Uhuru.
Hospitali ya Benjamin Mkapa iliyopo jijini Dodoma, ilizinduliwa rasmi tarehe 13 Oktoba, 2015 na Rais Mstaafu wa Awamu ya Nne, Mhe. Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete.
Dar es Salaam. Kwa sasa chuo kina takriban wanachuo 1,000," Alisema Dkt Mbwanji.
Anasema hospitali imesaidia kuokoa maisha ya Watanzania, kwani awali wananchi wengi waliofika hospitali kwa ajili ya huduma za kibingwa walizikosa na kuhitajika kuzifuata jijini Dar es Salaam jambo ambalo liliwasababishia usumbufu na gharama kubwa.

Aidha hospitali kwa sasa inazo huduma za

kibingwa za upasuaji wa kawaida na upasuaji kwa njia ya vitundu “Laparascopic Surgery” pamoja na usafishaji wa figo (haemodialysis), huduma za kibingwa za magonjwa ya ndani (Internal Medicine), Huduma za kibingwa na kibobezi za magonjwa ya moyo na mishipa ya damu (Cardiac diseases) na mfumo wa hewa (Pulmonology), matibabu ya figo (Renal/ Nephlorogy), matibabu ya ngozi, matibabu ya damu (Haematology) na matibabu ya saratani (Cancer)

Sambamba na hilo hospitali imefanikiwa kuanzisha maabara ya kisasa iliyopewa Ithibati ya kimataifa “Accredation” (Immunohistochemistry, Serology na Haematology Hematology, Molecular biology, Parasitology, Bacteriology, TB, Blood Transfusion, Serology, Immunophenotyping (CD4 lab), Histopathology na Clinical chemistry) yenye uwezo wa kufanya vipimo katika ngazi ya kimataifa pia ina uwezo wa kupima magonjwa ya Ebola na mengine yanayofanana na hayo.

Hospitali ina vifaa vya kisasa vya uchunguzi vya Radiolojia vya CT scan, Fluoroscopy, Digital X-Ray, Mammography ambavyo vinawawezesha madaktari kutoa tiba stahiki kwa wagonjwa na kwa wakati.

Anasema nchi inapoadhimisha miaka 60 ya uhuru upatikanaji wa dawa hadi sasa umefikia

asilimia tisini na sita (96%) ambapo dawa zote muhimu zinazohitajika zinapatikana kwa kufuata mwongozo tiba wa Taifa na uzoefu wa wataalamu.

Katika kuboresha huduma zake kwa wananchi, Hospitali imeanzisha mifumo ya TEHAMA ambayo imerahisisha mchakato wa utaoaji wa huduma. “Tumeboresha huduma kwa kutumia mfumo wa kieletroniki (eMedical) unaosaidia kudhibiti upotevu wa mapato hivyo kujiendesha kwa ufanisi. Tunao mfumo wa Nursing call ambapo mgonjwa akihitaji usaidizi wa muuguzi anabonyeza kitufe na muuguzi anajua anahitajika kutoa msaada kwa mgonjwa yupi.”, Alisema Dkt Mbwanji.

Dkt Mbwanji anasema Hospitali imeanzisha huduma ya Mkalimani wa Viziwi jambo ambalo limerahisisha mawasiliano kati ya mtoa huduma na wagonjwa wenye changamoto ya usikivu (Viziwi).

• MIRADI INAYOENDELEA

Pamoja na maboresho yaliyoainishwa hapo juu ,Serikali imetenga bajeti ya Tsh. Bilioni 9.151 kwa ajili ya ujenzi wa wodi ya kisasa ya Wazazi (Vitanda 223) Meta ambayo ni sehemu ya Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya ambalo linatarajiwa kukamilika ifikapo December 30,

2021.

Mbali na hilo, kuna mkakati kabambe wa kuanzisha huduma za upasuaji wa mgongo na mishipa ya fahamu kwa kusomesha wataalaam, ukarabati wa vyumba vya upasuaji, pamoja na ununuzi wa vifaa na vifaa tiba.

• MIPANGO YA BAADAE

Akieleza mipango ya baadae Dkt. Mbwanji anasema hospitali itaendelea kupeleka wataalamu kwenye mafunzo ya muda mfupi na muda mrefu ili kuboresha huduma katika vitengo vya Tiba na Uchunguzi, pamoja na kupanua huduma za kibingwa na kibobezi kwenye maeneo mbalimbali hasa kwa zile huduma ambazo hazipo ambazo ni pamoja na huduma za magonjwa ya Saratani kwa kuanzisha huduma za mionzi na kuboresha zile za utoaji wa dawa za saratani na huduma za maabara.

“Tunatarajia kusimika machine ya MRI ambayo tunawezeshwa na Serikali kupitia Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto ili kuboresha huduma za Histopatholojia zipate ithibati ya kimataifa (accreditation).

Kila uchwao Hospitali ya Benjamin Mkapa imeishi mipango na mikakati, walau iwe niya kuleta tija katika kuwahudumia wagonjwa kwa kutumia teknolojia BMH, kwa kwa sasa inatoa huduma za mawe kwenye figo bila kufanya upasuaji kwa kutumia kifaa maalumu cha lether stone, ambapo zaidi ya wananchi 32 wamenufaika na teknolojia.
Huduma nyingine za matibabu zinazotolewa na hospitali hii ni huduma ya matibabu ya magoti kwa kutumia teknolojia ya matundu madogo (Arthroscopy). Huduma hiyo ni ya teknolojia ya hali ya juu katika matibabu ya viungo ambayo mgonjwa hafanyiwi upasuaji ambao unaweza kusababisha makovu makubwa mwilini bali ni teknolojia ya kisasa ambayo haiachi makovu. Kupitia huduma hiyo zaidi ya wananchi 20 wamenufaika, huku wengine watano wakiwa wamefanyiwa upasuaji wa nyonga kwa kutumia teknolojia za kisasa.

Hata hivyo katika kusogeza huduma za kibingwa kwa wananchi wa kanda ya kati kwa kushirikiana na Hospitali ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI) tayari BMH imeanza kupandikiza betri kwenye moyo kwa wagonjwa wenye matatizo ya moyo. Betri hiyo husaidia kurekebisha mfumo wa umeme kwenye moyo
Mipango ya baadaye
Katika hatua nyingine, BMH inatarajia kuanza uzalishaji wa hewa tiba ya Oksijeni ifikapo mwishoni mwa mwaka 2021. Ujenzi wa jengo la kusimika mtambo wa kuzalisha hewa tiba tayari limekamilika, huku BMH ikitoa taarifa kwamba tayari imeshanunua mtambo wa kuzalisha hewa hiyo kutoka nchini Uturuki.

Lengo la kuanza mradi wa kuzalisha hewa tiba ni kusaidia upatikanaji wa uhakika wa huduma hiyo kwa wakati na kwamba itatumika BMH pamoja na vituo vya kutoa huduma za Afya vilivyo katika kanda ya kati. Pia ili kuhakikisha huduma ya hewa tiba inafika katika vituo vingine vya afya, BMH tayari imeshanunua gari maalumu kwa ajili ya kusafirisha oksijeni hiyo. Mtambo huo utakapoanza kufanya kazi utazalisha mitungi 200 ya oksijeni kwa siku. Vilevile, Hospitali ya Benjamin Mkapa (BMH) inatarajia kuanza ujenzi wa jengo la matibabu ya saratani mwanzoni mwa mwaka 2022 ambalo litagharimu zaidi ya shilingi 30 bilioni. Lengo kubwa la MMH ni kusogeza huduma kwa wananchi wa kanda ya kati na mikoa yaliyo karibu na Jiji la Dodoma.
.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

MZRH

yajivunia huduma za kibingwa

Miaka 60 ya uhuru

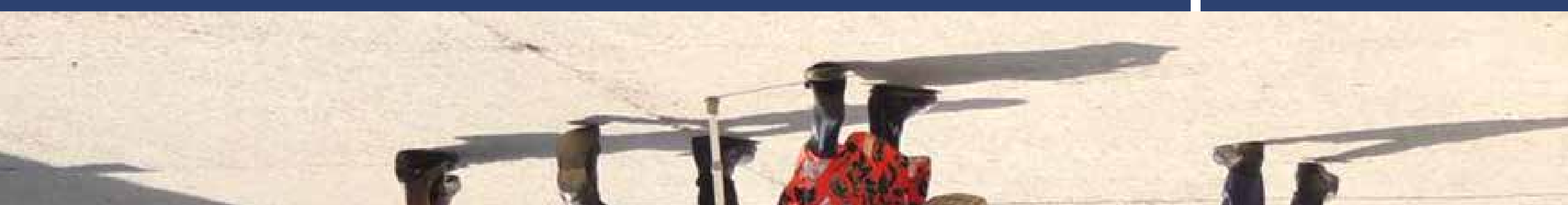

Unapotembelea Mkoa wa Mbeya utakutana na zaidi ya hospitali 10, lakini moja ya hospitali inayotajwa zaidi na wananchi wa Mbeya ni Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya (MZRH) iliyo chini ya kilele cha mlima Loleza kutokana na ubora wa huduma za matibabu zinazotolewa na MZRH.

MZRH ni hospitali kubwa inayotoa huduma za matibabu katika mikoa saba ya Nyanda za Juu Kusini (Mbeya, Iringa, Njombe, Ruvuma, Songwe, Rukwa na Katavi). Ni hospitali inayohudumia zaidi ya wananchi zaidi ya milioni 8 ndani na nje ya Jiji la Mbeya. Ni hospitali ambayo imesogeza huduma za matibabu karibu na wananchi jambo ambalo wakazi wa kanda ya Nyanda za Juu Kusini wanajivunia uwepo wa hospitali hii hasa ukizingatia pia huduma za kibingwa zinapatikana pia.

Mbali na hayo, jambo kubwa ambalo MZRH wanajivunia ni kutoa huduma za matibabu katika nchi za jirani ambazo ni Zambia na Malawi. Hii inaonyesha ni jinsi gani hospitali hii inavyoaminika katika utoaji wa matibabu hasa kutokana na kuwa na wataalamu wabobezi

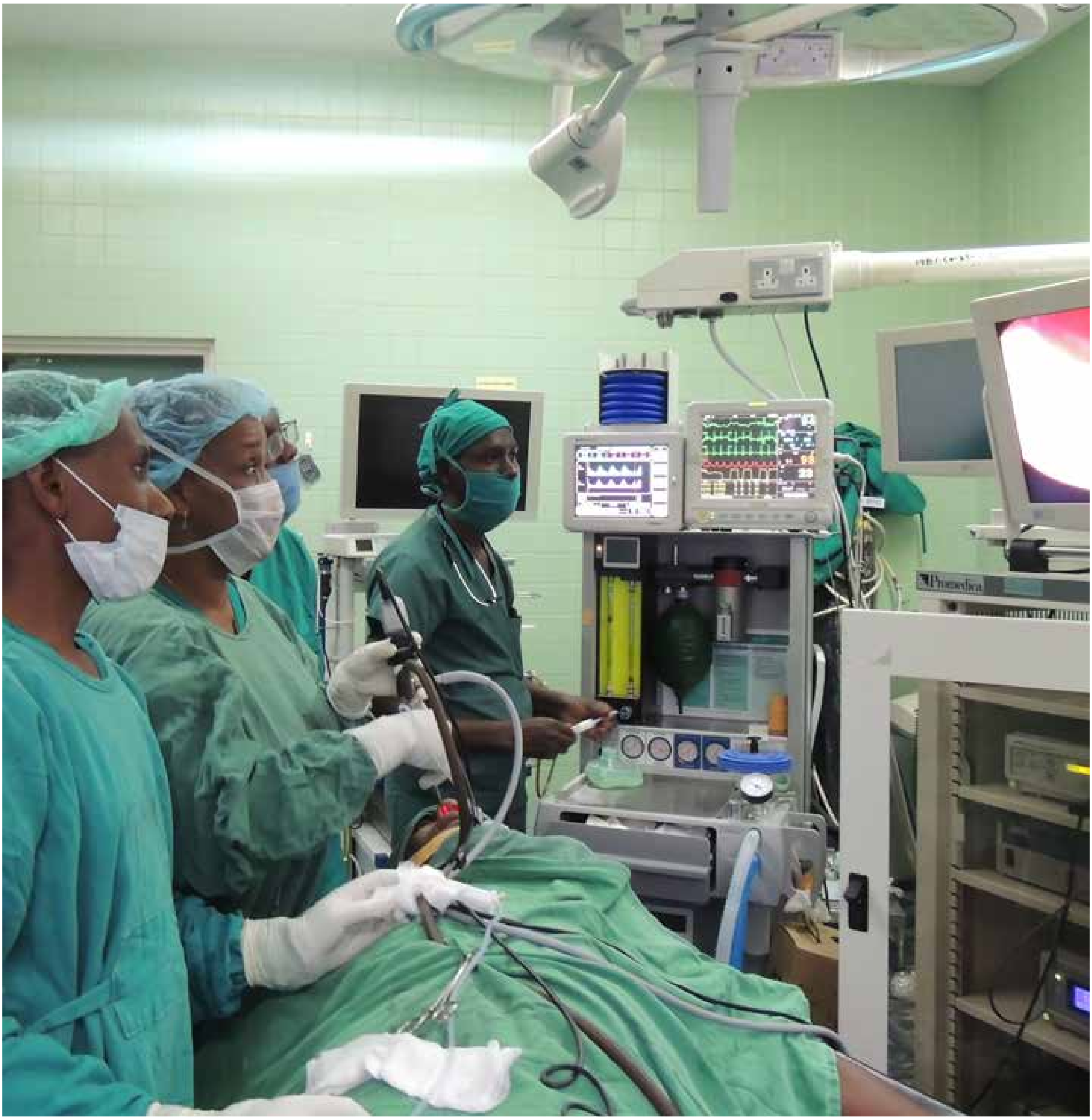

pamoja na vifaa tiba vya kisasa.

Tunapoadhimisha miaka 60 ya uhuru, Hospitali hiyo ina zaidi ya miaka 30 ya kutoa huduma na imenufaika na maboresho yaliyofanywa na Serikali ya Awamu ya Sita inayoongozwa na Mhe. Rais Samia Suluhu Hassan. Hivi sasa hospitali ina madaktari 108 katika fani mbalimbali kati yao 56 ni madaktari bingwa, Wafamasia wa 4, Wateknolojia Dawa 10, Wateknolojia maabara 25, Wauguzi 198 na Wasaidizi Afya 238.

Mkurugenzi Mtendaji wa Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya, Dkt. Godlove Mbwanji anaeleza jitihada zilizofanywa na MZRH katika kuunga mkono azma ya Serikali kuelekea Tanzania ya Viwanda, ndani ya miaka 60 ya Uhuru. Anafafanua kwamba hospitali imeboresha miundombinu kwa kuanzisha kiwanda cha uzalishaji wa maji tiba (Infusion) ambayo yamesaidia kwa kiwango kikubwa kupunguza uhitaji wa kununua nje ya nchi.

“Yapo mafanikio mengi, sisi kama hospitali tunajivunia, hii ni pamoja na kuanzisha kiwanda na uzalishaji maji tiba ambapo, kwa siku kiwanda kinazalisha lita 120 zinazotumika

ndani ya hospitali kwa asilimia 76 na tunakuwa na akiba ya kutosha, lakini pia tumeweza kutoa mafunzo ya udaktari katika ngazi ya shahada kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam na kuwa sehemu ya Chuo Kikuu kishiriki cha Chuo Kikuu cha Dar es Salaam. Kwa sasa chuo kina takriban wanachuo 1,000," alisema Dkt Mbwanji. Anasema hospitali imesaidia kuokoa maisha ya Watanzania, kwani awali wananchi wengi waliofika hospitali kwa ajili ya huduma za kibingwa walizikosa na kuhitajika kuzifuata jijini Dar es Salaam jambo ambalo liliwasababishia usumbufu na gharama kubwa.

Aidha, hospitali kwa sasa inatoa huduma za kibingwa za upasuaji wa kawaida na upasuaji kwa njia ya vitundu (Laparascopic Surgery) pamoja na usafishaji wa figo (haemodialysis), huduma za kibingwa za magonjwa ya ndani (Internal Medicine), Huduma za kibingwa na kibobezi za magonjwa ya moyo na mishipa ya damu (Cardiac diseases) na mfumo wa hewa (Pulmonology), matibabu ya figo (Renal/ Nephlorogy), matibabu ya ngozi, matibabu ya damu (Haematology) na matibabu ya saratani (Cancer)

Sambamba na hilo, hospitali imefanikiwa

kuanzisha maabara ya kisasa iliyopewa Ithibati ya kimataifa Accreditation (Immunohistochemistry, Serology na Haematology Hematology, Molecular biology, Parasitology, Bacteriology, TB, Blood Transfusion, Serology, Immunophenotyping (CD4 lab), Histopathology na Clinical chemistry) yenye uwezo wa kufanya vipimo katika ngazi ya kimataifa, lakini pia ina uwezo wa kupima magonjwa ya Ebola na mengine yanayofanana na hayo.

Hospitali ina vifaa vya kisasa vya uchunguzi vya Radiolojia vya CT scan, Fluoroscopy, Digital X-Ray, Mammography ambavyo vinawawezesha madaktari kutoa tiba stahiki kwa wagonjwa na kwa wakati.

Anasema nchi inapoadhimisha miaka 60 ya Uhuru, upatikanaji wa dawa hadi sasa umefikia asilimia 96 ambapo dawa zote muhimu zinazohitajika zinapatikana kwa kufuata mwongozo tiba wa Taifa na uzoefu wa wataalamu.

Katika kuboresha huduma zake kwa wananchi, hospitali imeanzisha mifumo ya TEHAMA ambayo imerahisisha mchakato wa utaoaji wa huduma.

“Tumeboresha huduma kwa kutumia mfumo wa kieletroniki (eMedical) unaosaidia kudhibiti upotevu wa mapato hivyo kujiendesha kwa ufanisi. Tunao mfumo wa Nursing call ambapo mgonjwa akihitaji usaidizi wa muuguzi anabonyeza kitufe na muuguzi anajua anahitajika kutoa msaada kwa mgonjwa yupi,”alisema Dkt Mbwanji.

Dkt Mbwanji anasema hospitali imeanzisha huduma ya mkalimani wa viziwi jambo ambalo

limerahisisha mawasiliano kati ya mtoa huduma na wagonjwa wenye changamoto ya usikivu (Viziwi). Pamoja na maboresho yaliyoainishwa hapo juu, Serikali imetenga bajeti ya Tsh. Bilioni 9.151 kwa ajili ya ujenzi wa wodi ya kisasa ya wazazi (vitanda 223) Meta ambayo ni sehemu ya Hospitali ya Rufaa ya Kanda Mbeya ambalo linatarajiwa kukamilika ifikapo December 30, 2021.

Mbali na hilo, kuna mkakati wa kuanzisha huduma za upasuaji wa mgongo na mishipa ya fahamu kwa kusomesha wataalaamu, ukarabati wa vyumba vya upasuaji, pamoja na ununuzi wa vifaa na vifaa tiba.

Dkt. Mbwanji anasema mipango ya baadaye ni pamoja na kupeleka wataalamu kwenye mafunzo ya muda mfupi na muda mrefu ili kuboresha huduma katika vitengo vya tiba na uchunguzi, pamoja na kupanua huduma za kibingwa na kibobezi kwenye maeneo mbalimbali ya hospitali. Mipango hiyo ni pamoja na huduma za matibabu ya magonjwa ya saratani kwa njia ya mionzi na kuboresha utoaji wa dawa za saratani na huduma za maabara.

Vile vile, hospitali inatarajia kusimika machine ya MRI ambayo itawezeshwa na Serikali kupitia Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto ili kuboresha huduma za afya.

“Tumeboresha Sekta ya Afya”

BUGANDO

nguzo ya huduma za matibabu kanda ya ziwa

Miaka 60 ya uhuru

Kila lango la kuingilia Jiji la Mwanza, utapokelewa na Jengo lenye miaka isiyo pungua 50 sasa, hili sio jingine ni jengo refu la Hospitali ya Bugando, lenye ghorofa zisizopungua 12, kwa wenyeji Jengo hili sio mshangao tena kwao bali kwa wageni waingiao kwa mara ya kwanza huduwazwa na namna lilivyozungukwa na miamba huku wagonjwa wanaofika kupata huduma hufika kati ya 1,200-1,500 kwa siku.

Wakati nchi yetu ikiadhimisha miaka 60 ya Uhuru wake, Hospitali ya Bugando nayo inaadhimisha miaka 50 tangu kuanzishwa kwake na inakuwa sehemu ya mafanikio ya Historia hiyo hususan kwenye Sekta ya Afya nchini, iliyo chini ya Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto.

Tukiwa ndani ya miaka 60 ya uhuru, Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Bugando imepiga hatua katika utoaji wa huduma za kitabibu zinazotolewa na madaktari bingwa na bingwa bobezi kwa huduma za Macho, Saratani, Moyo, Koo, Pua na Masikio (ENT), Upasuaji wa Uti wa Mgongo, Ubongo na Mishipa ya Fahamu (Neurosurgery), Upasuaji Sanifu (Plasticsurgery) na Upasuaji kwa Watoto.

Zaidi ya wananchi wapatao millioni 18 kutoka mikoa ya Kanda ya Ziwa ikiwepo Mwanza, Tabora, Mara, Simiyu, Shinyanga, Kagera, Geita na Kigoma lakini pia kutokana na huduma nzuri na za kuvutia watu kutoka nchi jirani za Uganda, Kenya, Rwanda, Burundi, na Congo hufika kwenye Hospitali hii kwa ajili yakupata huduma za matibabu.

Kila lango la kuingilia Jiji la Mwanza, utapokelewa na Jengo lenye miaka isiyo pungua 50 sasa, hili sio jingine ni jengo refu la Hospitali ya Bugando, lenye ghorofa zisizopungua 12, kwa wenyeji Jengo hili sio mshangao tena kwao bali kwa wageni waingiao kwa mara ya kwanza huduwazwa na namna lilivyozungukwa na miamba huku wagonjwa wanaofika kupata huduma hufika kati ya 1,200-1,500 kwa siku.

Wakati nchi yetu ikiadhimisha miaka 60 ya Uhuru wake, Hospitali ya Bugando nayo inaadhimisha miaka 50 tangu kuanzishwa kwake na inakuwa sehemu ya mafanikio ya Historia hiyo hususan kwenye Sekta ya Afya nchini, iliyo chini ya Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii, Jinsia Wazee na Watoto.

Tukiwa ndani ya miaka 60 ya uhuru, Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Bugando imepiga hatua katika utoaji wa huduma za kitabibu zinazotolewa na madaktari bingwa na bingwa bobezi kwa huduma za Macho, Saratani, Moyo, Koo, Pua na Masikio (ENT), Upasuaji wa Uti wa Mgongo, Ubongo na Mishipa ya Fahamu (Neurosurgery), Upasuaji Sanifu (Plasticsurgery) na Upasuaji kwa Watoto.

Zaidi ya wananchi wapatao millioni 18 kutoka

mikoa ya Kanda ya Ziwa ikiwepo Mwanza, Tabora, Mara, Simiyu, Shinyanga, Kagera, Geita na Kigoma lakini pia kutokana na huduma nzuri na za kuvutia watu kutoka nchi jirani za Uganda, Kenya, Rwanda, Burundi, na Congo hufika kwenye Hospitali hii kwa ajili yakupata huduma za matibabu.

Hospitali hii inajivunia kitengo pekee na kikubwa kilichopo Kanda ya Ziwa na Magharibi chenye vifaa vya kuchunguza na kutibu magonjwa mbalimbali ya mfumo wa njia ya chakula, kama vidonda vya tumbo, uvujaji wa damu kwenye njia ya chakula, huduma ambayo kwa namna moja au nyingine imewezesha wagonjwa kutoka kanda hiyo kupata ahueni ya gharama za kusafiri kwenda Dar es Salaam.

Upanuzi na Uboreshwaji wa Kitengo cha Kusafisha Figo unashuhudiwa ndani ya miaka 60 ya Uhuru, haya ni mafanikio ambapo kwa sasa kitengo kina mashine 20 zenye uwezo wa kusafisha figo, mafanikio ambayo awalihayakuwepo.

Bugando imekuwa Hospitali ya pili baada ya Ocean Road, kutoa huduma kamili za Saratani (Mionzi ya Ndani, Nje na Dawa) baada ya usimikaji wa mitambo ya kisasa ya kutolea huduma. Hivyo imesaidia wananchi wa kanda ya ziwa na magharibi kupata huduma bora sehemu wanayo ishi na kwa haraka.

Mafanikio mengine tunayo yashuhudia tunapo sherehekea miaka 60 ya Uhuru ni Uanzishwaji wa Kliniki kwa Wagonjwa wa Bima na Mikataba, huduma hizi zilizinduliwa na aliyekuwa Mkuu

wa Mkoa wa Mwanza, Mhe. John Mongella ambaye kwa sasa yuko mkoani Arusha, mnamo tarehe 25 Agosti 2017. Huduma hizi zimeendelea kwenye jengo linalojulikana kwa jina la 'Bima Bulding', ambalo lina huduma zote kwa wagonjwa kuanzia kufunguliwa jalada na kupatiwa huduma za vipimo mbalimbali (vya Maabara na Moyo) hadi kumuona daktari na kupata dawa ndani ya jengo hilo la (One Stop Centre), Aina hii ya utoaji huduma, imevutia wagonjwa na takribani wagonjwa 200-300 hupata huduma kwa siku za kazi.

Mafanikio mengine yanayo onekana ni maendeleo ya teknolojia na matumizi ya mifumo ya TEHAMA, Hospitali imeboresha mifumo yake ya kutolea huduma, kutoka utaratibu wa kulipia fedha dirishani, mafaili ya wagonjwa na sasa vyote hivi hufanyika kwa mifumo ya kielectroniki kupitia kompyuta na kadi za malipo kwa wateja/wagonjwa. Utaratibu huu, umesaidia huduma kutolewa kwa haraka zaidi na ubora wa hali ya juu sambamba na utunzaji wa kumbukumbu za wagonjwa.

Hospitali ya Rufaa ya kanda ya Bugando imeboresha kliniki za kibingwa na bingwa bobezi za fani tofauti tofauti, baada ya muda wa kazi, zaidi ya madaktari bingwa 75 wa fani tofauti , hutoa huduma nyakati za jioni, kuanzia saa 8 mchana mpaka saa 1 jioni na mwishoni mwa juma, hali hii usingeweza kuishuhudia kipindi cha mwanzoni mwa Uhuru lakini jitihada kubwa zilizofanywa na viongozi wa nchi yetu tunashuhudia mambo mazuri na ya kupigiwa mfano.

Ndani ya Miaka 60 ya Uhuru sio huduma na miundombinu iliyoboreshwa, bali pia zaidi ya wafanyakazi 1,200 kati ya 1,300 na walinzi wa kampuni ya SUMA JKT, wamepata mafunzo ya utoaji huduma bora kwa wateja na wagonjwa katika awamu ya kwanza. Hii imesaidia kuboresha mahusiano, kupunguza malalamiko kati ya wagonjwa na watumishi.

Hospitali ya Bugando imeanzisha idara ya dharura na majeruhi, ambayo ina uwezo wa kuhudumia wagonjwa 100, kutoka idadi ya wagonjwa 50 wa awali. Upanuzi huu umeongeza vitanda vya wagonjwa kutoka 14 vya awali hadi 24, kuweka mitambo ya kisasa ya huduma za dharura na vyumba vya upasuaji viwili.

Maboresho mengine yaliyofanyika ni pamoja na uwepo wa huduma CT Scan ambayo inasaidia wananchi wanaotumia huduma za hospitali hiyo kupata kipimo hicho bila kulazimika kusafiri mwendo mrefu na ni wastani wa wagonjwa 25-35 huhudumiwa kila siku kupitia kipimo hicho.

Miaka 60 ya Uhuru tunashuhudia ufuaji wa hewa ya Oksijeni, uwepo wa huduma husika umepunguza matumizi ya fedha za ndani ya Hospitali kwenda kununulia hewa hii ya Oksijeni, kwa wastani Hospitali hutumia mitungi 20-30 kwa siku na mtungi mmoja kwa bei ya sokoni Tsh. 45,000/= haya nayo ni mafanikio yakupigiwa mfano.

Kama Hospitali kuu ya Kanda ya Ziwa na Magharibi, Miaka 60 ya Uhuru, Bugando, imekuwa inatekeleza jukumu la kuwajengea uwezo wataalamu katika Hospitali zilizopo katika ngazi ya Mkoa na Wilaya kupitia tiba Mkoba na Masafa. Ambazo zimekuwa na manufaa kwa wananchi huduma kama hizi zilikuwa hazipatikani miaka ya mwanzoni mwa Uhuru.

Ni kweli kuwa Bugando ndani ya Miaka 60 ya Uhuru, sio rahisi kuainisha kila lilofanyika, lakini mafanikio ya kihuduma yanayowagusa wananchi moja kwa moja yanaonekana na hizi ni juhudi na umahiri wa Viongozi wa juu serikalini kuanzia Awamu ya Kwanza ya Baba wa Taifa Hayati, Mwalimu Julius Kambarage Nyerere hadi Rais wa Awamu ya Sita Mhe. Samia Suluhu Hassan ambaye kipaumbele chake ni kuona wananchi wakipata huduma za matibabu na afya zao zinakuwa imara.

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

KCMC

yaleta mageuzi makubwa ya tiba Kanda ya Kaskazini

Miaka 60 ya uhuru

Unapofika katika Hospitali ya Kanda ya Kaskazini KCMC utabaini ni moja ya hospitali kubwa inayotegemewa na wananchi wa kanda hiyo pamoja na nchi jirani. Hospitali hiyo ambayo ipo katika muinuko wa mji wa Moshi mkoani Kilimanjaro imezungukwa na Mkoa wa Kilimanjaro, Tanga, Arusha na Manyara. Kutokana na jiographia yake, hospitali inahudumia pia wananchi wa Kenya, Uganda, Burundi, Rwanda na Congo.

Hospitali imekuwa ikitoa huduma za matibau kwa watalii wanaotembelea mikoa ya Kanda ya Kaskazini wakati wanapopatwa na changamoto za kiafya.

Kutokana na umuhimu wa huduma za afya, Serikali kupitia Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto imekuwa ikipanua huduma za matibabu lengo kubwa likiwa ni kusogeza huduma karibu na wananchi.

Ukiangalia historia ya ukuaji wa huduma za afya nchini kabla na baada ya Uhuru, utabaini kwamba KCMC ilifunguliwa tarehe 06 Machi, 1971 na Baba wa Taifa Hayati Mwalimu Julius Kambarage Nyerere akiwa pamoja na mwanzilishi wa hospitali hiyo Hayati Baba Askofu Dkt. Stephano Reuben Moshi.

Hospitali hiyo inamilikiwa na Shirika la Msamaria Mwema la Tanzania (Good

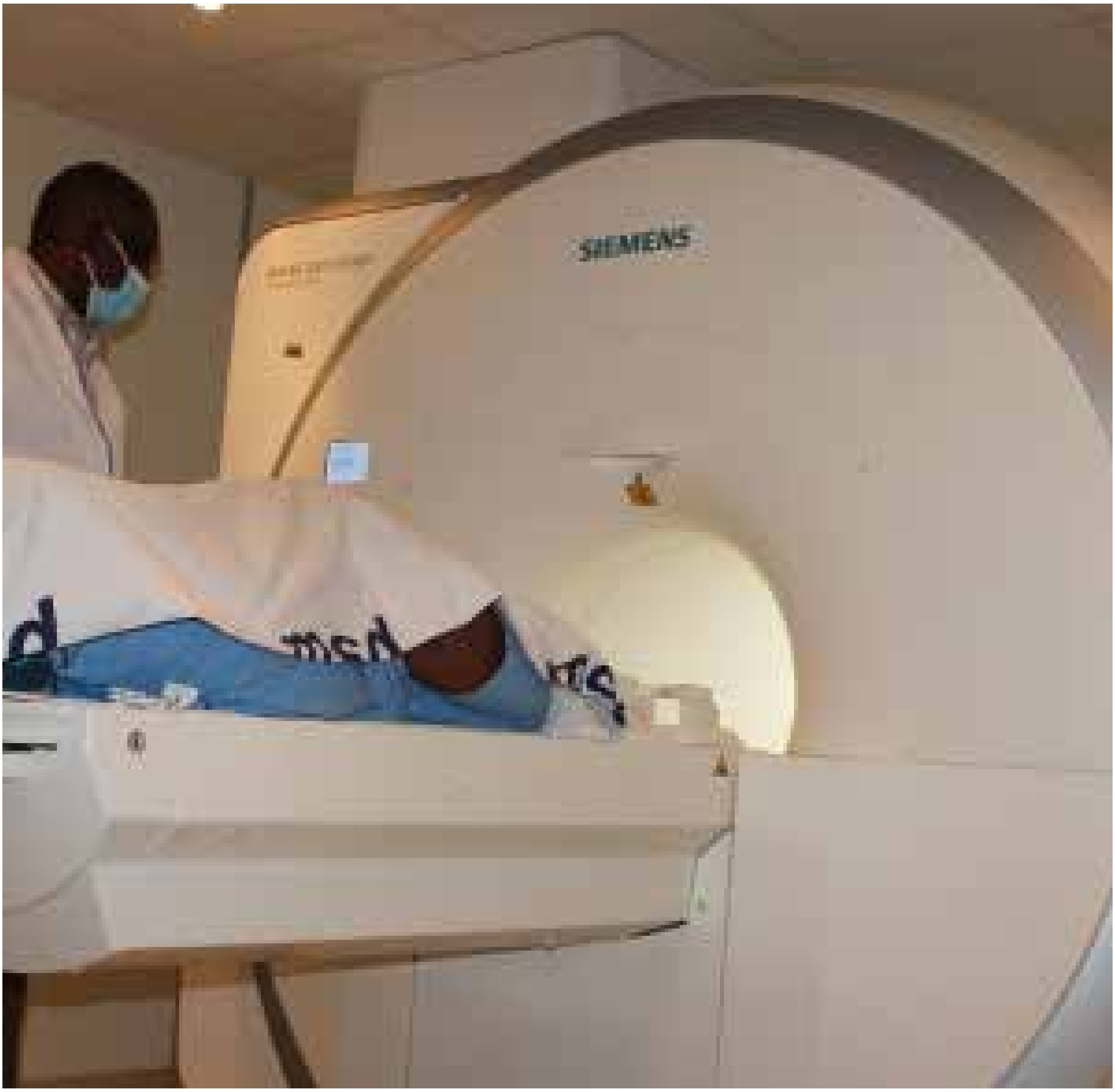

Samaritan Foundation of Tanzania) na ilipewa jukumu la kuendesha KCMC kwa niaba ya Kanisa la Kiinjili la Kilutheri la Tanzania (KKKT).

- Uboreshaji wa Miundombinu na ununuzi wa vifaa tiba

Wakati KCMC ikifunguliwa mwaka 1971, ilikuwa na jumla ya vitanda 400, lakini sasa taarifa zinaonyesha kwamba jumla ya vitanda 686 vikiwamo vitanda 54 vya wagonjwa mahututi, vyumba 17 vya upasuaji. Kwa sasa hospitali inahudumia wastani wa wagonjwa wa ndani 550 na wagonjwa wa nje 1000 kwa siku. Katika miaka 60 ya Uhuru tunashuhudia mageuzi makubwa ya uboreshaji wa huduma za afya katika hospitali hiyo ikiwemo miundombinu ya kutoa huduma pamoja na ununuzi wa vifaa tiba.

Ndani ya miaka 60 ya Uhuru hospitali imefanikiwa kununua mashine mpya ya MRI yenye uwezo wa 1.5 tesla kwa dola 940,000 na Ct-scan yenye ukubwa wa 128 slices kwa dola za kimarekani 948,000 na mashinie mbili za digitali za X-ray ambazo zimenunuliwa kwa dola 200,000 za kimarekani.

Tangu kuanzishwa kwa Idara ya Magonjwa ya Saratani mwaka 2016, idara hiyo imekuwa msaada mkubwa katika kupunguza rufaa za wagonjwa kwenda kutibiwa katika Taasisi ya Saratani ya Ocean Road (ORCI) na nje ya nchi, hivyo kuokoa muda na gharama za matibabu

kwa Watanzania.
Awamu ya kwanza ya uanzishaji wa idara hiyo ilihusisha ujenzi wa kliniki, jengo la kutoa huduma pamoja na ofisi, awamu ya pili imehusisha ujenzi wa wodi ambayo imekamilika na ina jumla ya vitanda 47 na hivi sasa idara hiyo ipo katika awamu ya tatu na ya mwisho ambayo inahusisha ujenzi wa jengo la tiba ya mionzi yaani Bunker.
Ujenzi wa jengo hili unagharamiwa na Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa asilimia 100 na shilingi bilioni 4 zinatarajiwa kutumika hadi kukamilisha ujenzi huo, huku Serikali ikiwa tayari imeshatoa shilingini bilioni moja (1).
Hospitali imejenga mabweni ya kulala wagonjwa wa saratani na ndugu wa wagonjwa kutoka kanda hiyo. Ujenzi huo umegharamiwa na Shirika la Msamaria Mwema kwa kushirikiana na Dkt. Luke Nordquist kutoka Omaha Nebraska nchini Marekani.

- Ununuzi wa mtambo wa kuzalisja oksijeni

Mbali na mafanikio hayo, KCMC imenunua mtambo wa kufua hewa ya oksijeni wenye uwezo wa kuzalisha mitungi 400 kwa saa 24 na ujenzi wa jengo kwa ajili ya mtambo huo ambao umegharimu shilingi 800,000,000 fedha ambazo zilizotolewa na Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF) kupitia mpango wa mikopo nafuu ya Vifaa Tiba na ukarabati wa majengo.
Pamoja na hilo, hospitali kwa sasa inatumia mfumo wa utunzaji wa kumbukumbu za wagonjwa na kuondokana na utunzaji wa taarifa kwenye majalada ya nakala ngumu ambayo hutumia muda mwingi kutafuta taarifa za mgonjwa. Gharama iliyotumika katika

kuanzisha mfumo huu ni shilingi 550,000,000 ambazo zimetokana na mapato ya ndani.

Katika kufikia malengo ya utoaji wa huduma bora, hospitali imefanya upanuzi katika kitengo cha kusafisha damu kwa wagonjwa wa figo na kufanikiwa kuongeza mashine 28 ambapo kwa sasa hospitali ina jumla ya mashine 33 ukijumlisha na mashine 5 ambazo zilikuwepo awali.

Hospitali pia imepanua Kitengo cha Endoscopy ambacho kimeongezewa mashine za Endoscopy tower kutoka tano hadi mashine sita. Ujenzi huo umegharimu shilingi bilioni 1.2 fedha ambazo ni mapato ya ndani na mkopo nafuu kutoka Kampuni ya Harsh Pharmaceuticals Limited.

- Huduma za Kibingwa

Wakati hospitali inafunguliwa mwaka 1971 ilikuwa ikitoa huduma chache za kibingwa na ilipofika mwaka 2013, hospitali ilipandishwa daraja na kuwa hospitali iliyobobea kwenye fani za kibingwa pamoja na huduma nyingine mbalimbali. Huduma za kibingwa bobezi ni huduma za upasuaji wa kutumia matundu madogo Laparascopic surgery), mifupa na viungo bandia (Orthopaedics and Trauma), matibabu ya njia ya mkojo (Urology), macho (Eye), huduma ya magonjwa ya ngozi na zinaa (Dermatology).

Awali KCMC ilijengwa kwa misingi ya kuwa hospitali ya kanda ya kufundishia, (Teaching Hospital) na Serikali kwa kutambua umuhimu wake, ilijenga vyuo takribani vyuo 13 kabla ya kuviunganisha na kuwa chuo kimoja cha Afya Shirikishi cha Kilimanjaro (KICHAS).

Tangu kuanzishwa kwa vyuo hivyo, jumla ya wanafunzi 5,287 wa ngazi ya cheti na stashahada walifuzu na wengi wamekuwa wakihudumu katika hospitali za umma na binafsi hapa nchini.

Chuo hicho cha afya shirikishi kina jumla ya wanafunzi 800 na Chuo cha Famasi cha Kilimanjaro School of Pharmacy (KSP) kina jumla ya wanafunzi 600 kwa sasa.

- Chuo Kikuu cha Tiba

Mwaka 1997 kilianzishwa Chuo Kikuu Kishiriki cha Tiba cha Kikristo cha Kilimanjaro ambacho kinafahamika kama Kilimanjaro Christian Medical University Collage (KCMUCo) kikiwa na jumla ya wanafunzi 15 wa udaktari. Hivi sasa chuo kina umri wa miaka 24 na kina wanafunzi zaidi ya 1,700 wa fani mbalimbali za tiba na uuguzi kuanzia ngazi ya stashahada mpaka uzamivu.

Chuo hicho tangu kuanzishwa kwake mwaka 1997 kimefanikiwa kutoa jumla ya wahitimu 4,607 kwa ngazi mbalimbali kuanzia shahada mpaka uzamivu ambao wengi wao wanahudumu katika sekta za Afya za umma.

Ndani ya Hospitali ya KCMC, kuna kituo cha utafiti cha Kilimanjaro Clinical Research Institute (KCRI) ambacho kilianzishwa rasmi mwaka 2009 kwa ajili ya kufanya tafiti za magonjwa ya binadamu kama Kifua Kikuu (Tuberculosis), UKIMWI (HIV/AIDS) na Malaria na magonjwa yasiyoambukiza (Non Communicable Diseases- NCD).

Kituo hicho kina maabara ya magonjwa ya Binadamu na Wanyama. Maabara hii imepata Ithibati (accreditation) na shirika la kimataifa la viwango vya Maabara la Uingereza (Qualogy 2002 LTD).

Kutokana na haya yote, Hospitali ya KCMC inajivunia kutoa huduma bora kwa wananchi ndani ya miaka 60 ya uhuru ambapo msukumo mkubwa wa uboreshaji umetokana na jitihada kubwa zinazofanywa na Serikali kuhakikisha wananchi wa Tanzania wanakuwa salama na wanapata huduma bora na kwa wakati.

"Tumeboresha
Sekta ya Afya"

OCEAN ROAD

kinara tiba ya saratani afrika mashariki na kati

Miaka 60
ya uhuru

Hospitali ya Ocean Road ni miongoni mwa hospitali kongwe za afya nchini Tanzania ikiwa ilianzishwa mwaka 1895 na Serikali ya kikoloni ya Ujerumani. Katika kuanzishwa kwake hospitali ilitoa huduma za afya za jamii kwa wakoloni wa kijerumani pekee na sasa ndiyo hospitali ambayo ni tegemeo la magonjwa ya saratani katika Ukanda huu wa Afrika Mashariki na Kati.

Mwaka 1961, baada ya Uhuru wa Tanganyika, hospitali hii ilipewa jina la 'Ocean Road Hospital' ili kutoa huduma za afya kwa jamii zote. Katika miaka ya 1960 hadi 1979, Hospitali hiyo ilikuwa ni kitengo cha uzazi cha kujifungulia wajawazito cha Shirika la Afya Muhimbili. Watanzania waliozaliwa Dar es Salaam katika miaka hiyo, walizaliwa katika Hospitali ya Ocean Road.

Takwimu za kutoka katika machapisho mbalimbali zinaonyesha ya kwamba Tanzania ilikuwa inapata wagonjwa wa saratani hata kabla ya uhuru na hata baada ya uhuru. Huduma za tiba za saratani zilizokuwa zinatolewa kipindi kabla ya uhuru na baada tu ya uhuru ilikuwa kwa kutumia dawa za tiba kemia. Mashine ya kwanza ya tiba mionzi ilianza kufanya kazi mwaka 1972, ikiwa ni

aina ya Cobalt 60 katika kitengo cha tiba mionzi, Idara ya radiolojia katika Shirika la Afya Muhimbili (MMC). Idadi ya wagonjwa wa saratani waliokuwa wanaonwa kwa mwaka ni takribani wagonjwa 300 hadi 400.

Serikali imeongeza huduma za tiba saratani ambapo kitengo cha tiba mionzi kilihamishwa kutoka MMC kupelekwa ORH ili kusaidia upanuzi wa huduma za saratani. Kipindi machine ya tiba mionzi ya ndani iliweza kusimikwa pia ambapo huduma ziliboreshwa zaidi. Idadi ya wagonjwa waliongezeka hadi kufikia wagonjwa 800 - 1000 kwa mwaka na hii ni kutokana na kuwepo kwa VVU ambapo saratani ilizokuwa inahusiana na virusi hivi ziliongezeka sana nchini.

Tatizo la saratani nchini ni kubwa na litaongezeka zaidi katika miaka 10 ijayo. Takwimu za Shirika la Afya Duniani (WHO) zinaonyesha kuwa kila mwaka kuna takriban visa milioni 18 vya saratani duniani na takriban vifo milioni 9.6 vya saratani. WHO pia, inakadiria kuwa asilimia 12.5 ya vifo vyote ulimwenguni kwa sasa vinasababishwa na saratani. Nchini Tanzania, WHO inakadiria kuwa takriban wagonjwa 42,060 wapya wa saratani hutokea kila mwaka, ambapo takribani asilimia 18 ya wagonjwa hutembelea ORCI kwa uangalizi maalum na asilimia 10 huhudhuria hospitali zingine zikiwemo BMC, KCMC, MNH, MZRH, BMH na asilimia 3 huhudhuria hospitali zingine za kibinafsi. Takriban asilimia 75 ya wagonjwa,

wanaotembelea ORCI na hospitali zingine, hufanya hivyo wakati ugonjwa uko katika hatua za juu.

Katika kipindi cha miaka 60 ya uhuru wa Tanganyika Taasisi imeweza kupata mafanikio mengi, awali Taasisi ilikuwa na uwezo wa kulaza wagonjwa wachache. Mwaka 2011, Taasisi ilianza kujenga jengo lenye uwezo wa vitanda 272 ambalo ujenzi wake ulikamalika mwaka 2013. Jengo hili mpaka sasa linatumika lina ghorofa 3.

Ili kuimarisha huduma za uchunguzi na tiba ya saratani, Serikali iligharimia ununuzi na kusimika mashine mpya na za kisasa za kutibu saratani "Linear Accelerator" (LINAC) mbili (2), CT simulator.
Mashine hizi za kisasa zinazotumia teknolojia ya 3D zinapatikana katika hospitali yoyote kubwa ya saratani duniani kama India, ulaya na Marekani; na mashine zilisimikwa ni za kwanza kufungwa katika ukanda wa kusini mwa Jangwa la Sahara.

Mashine hizi zilianza kutoa huduma za uchunguzi na tiba Septemba, 2018, ambapo Serikali ilitoa shilingi Bilioni 10.4 kila mwaka ambazo zingetumika kutibu wagonjwa hao nje ya nchi.

Pamoja na kuokoa fedha, mashine hizi pia

zimepunguza muda wa kusubiri tiba mionzi kutoka wiki 6 hadi kufikia wiki 2 sasa ambacho ni kiwango kinachokubalika duniani katika hospitali kubwa, kwa mfano nchini Uingereza (Hospitali za NHS) muda wa kusubiri tiba wameweka usizidi siku 31.

Mashine hizi zimeongeza idadi ya wagonjwa wanaotibiwa kwa siku kwa kutumia tiba mionzi. Kwa sasa, Taasisi inatibu wagonjwa kwa tiba ya mionzi zaidi ya 300 kwa siku kutoka wagonjwa 170 – 190 kwa siku kabla ya mashine hizi. Pia, mashine ya CT simulator imesaidia kuanzisha huduma za kupima CT scan katika Taasisi.

Serikali imeimarisha upatikanaji wa dawa za saratani katika Taasisi kutoka asilimia 4 mwaka 2014/2015 hadi wastani wa upatikanaji wa dawa asilimia 98 mwaka 2021/22. Aidha, upatikanaji wa dawa upo kwa asilimia 100 kwa wagonjwa wenye saratani zinazoongoza katika Taasisi ambazo ni mlango wa kizazi, matiti, Kaposi sarcoma, tezi dume, njia ya chakula kooni (oesophagus), damu, matezi, ngozi, na kibofu cha mkojo.
Pia, Serikali iligharamia ununuzi wa vyanzo vipya vya mionzi ya ndani katika mashine mbili za mionzi kutoka Ujerumani kupitia MSD kwa gharama ya shilingi 473,363,437.50. Hii iliboresha utoaji wa tiba ya mionzi ya ndani kwa kutibu wagonjwa 70 kwa siku kutoka wagonjwa 30 kwa siku mwaka 2014. Mashine za mionzi ya ndani hutumika kutibu zaidi wagonjwa wa saratani ya mlango wa kizazi.

Aidha, Taasisi imekarabati wodi 2 za kutolea tiba kemia (chemotherapy) ikiwemo kufungwa A/C na kununua vitanda maalum vya kutolea tiba kemia hivyo kuongeza utoaji wa tiba ya kemia kutoka wagonjwa 40 kwa mara moja

hadi wagonjwa 100 kwa mara moja. Hapo awali, huduma hii ilikua inatolewa katika wodi 1 tu ambapo wagonjwa 40 tu waliweza kupata tiba kwa mara moja. Pia, Taasisi imenunua mashine za kutolea tiba kemia 60 kupitia MSD kwa wagonjwa yaani infusion pumps ambazo zinasaidia kutoa tiba hii kwa ufanisi zaidi kupata tiba kwa mara moja.

Maboresho haya yamepunguza rufaa za wagonjwa nje ya nchi ambapo fedha nyingi zilikua zinatumika. Kwa wastani, gharama ya kumtibu mgonjwa mmoja wa saratani nje ya nchi ni kati ya shilingi Milioni 50 hadi shilingi Milioni 75 ikihusisha vipimo, tiba na kulazwa wodini. Kwa mwaka 2015/2016 wagonjwa 164 wa saratani walipatiwa rufaa kwenda nje ya nchi, mwaka 2017/2018 ni wagonjwa 25 tu walipatiwa rufaa; na mwaka huu wa 2018/2019 ni wagonjwa 14 tu walipatiwa rufaa nje ya nchi, na mwaka 2020/21 ni wagonjwa 2 tu walipatiwa rufaa nje ya nchin.
.
kutokana na kuimarika kwa huduma za saratani katika Taasisi, wagonjwa kutoka nchi jirani za Kenya, Comoro, Malawi, Msumbiji, Zimbawe, Congo DRC, na Burundi wameongezeka kuja kupata huduma za tiba saratani. Katika miaka 60 ya uhuru, Taasisi imekuwa ikipokea wastani wapya zaidi ya 100 kila mwaka ikilinganishwa na miaka ya 2010/11 ambapo wagonjwa wa saratani wapya waliokuwa wakifika nchini kwa ajili ya uchunguzi na tiba walikuwa chini ya 20 kwa mwaka.
Ili kuimarisha huduma za uchunguzi wa saratani, Serikali imeanza kutekeleza mradi wa ujenzi wa jengo (bunkers), ununuzi na usimikaji wa kiwanda cha Cyclotron na mashine ya PET/CT Scan. Gharama za mradi huu ni shilingi bilioni 18.2 na ujenzi wa bunkers umefikia asilimia 27.

Pia, mradi huu utachangia utekelezaji wa Sera ya Serikali ya ujenzi wa viwanda, kwani utahusisha kujenga kiwanda (cyclotron) cha kutengeneza dawa za nyuklia (radio-isotopes) ambayo ndiyo itatumika kuweka mgonjwa katika upimaji wa PET/CT Scan. Mashine hii ni ya kisasa ya teknolojia ya nuclear medicine ya kupima saratani mwilini ni Positron Emission Tomography – Computerized Tomography scan (PET/CT scan). Mashine hii inahitaji mgonjwa kuwekewa dawa za nyuklia kupitia mshipa wa damu na mgonjwa kuingizwa katika mashine ya PET/CT scan ili kupimwa na kuangalia ugonjwa ulivyoenea mwilini.

Ili kuendelea kuboresha huduma zake kwa wananchi, Taasisi kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi cha Muhimbili imeimarisha utoaji wa mafunzo ya Shahada ya Kwanza ya Tiba ya Mionzi (Bachelor of Science in Radiation Therapy Technology), Shahada ya Uzamili ya Onkolojia (Masters of Medicine in Clinical Oncology) na Shahada ya Uzamili ya Uuguzi katika Onkolojia (Masters of Science in Nursing Oncology). Mafunzo haya yameongeza uwepo wa wataalamu wa huduma za saratani hapa nchini nchini; kwa sasa Taasisi ina madaktari bingwa 37 wa saratani , ikilinganishwa na madaktari bingwa 13 waliokuwepo mwaka 2015/2016.

Kuimarishwa kwa huduma za uchunguzi na tiba ya saratani katika Taasisi imeendelea kuvutia wagonjwa kutoka nje na kupunguza rufaa nje ya nchi. Hivyo, hii ni fursa ambayo inaongeza utalii wa matibabu nchini kwa miaka 60 ijayo. Taasisi itaendelea kuimarisha utoaji wa huduma za utafiti na mafunzo, uchunguzi na tiba ya saratani ili kuendelea kuvutia wagonjwa kutoka nje ya nchi kwa manufaa ya Sekta ya Utalii na nchi kwa ujumla.

Ili kusogeza huduma za saratani kwa wananchi, Taasisi inaona haja ya kuanzishwa kwa Kituo cha Saratani – Kanda ya Mtwara (Mtwara Cancer Centre). Hi, itasaidia wagonjwa kutoka mikoa ya kusini kuwapunguzia gharama za kusafiri kuja Taasisi ya Saratani Ocean Road kwa ajili ya uchunguzi na tiba ya saratani.

Ili kuimraisha huduma za saratani nchini, Taasisi inakamilisha upembuzi wa mradi wa Kuimarisha Huduma za Saratani kwa kujenga Kituo cha Kutoa huduma za ubingwa bobezi katika eneo la Mloganzila ORCI- Mloganzila, Ultra Modern Oncology Centre – (UMOC) na kuanzisha Kituo cha Saratani Mbeya Cancer Centre (MCC).

"Tumeboresha Sekta ya Afya"

JKCI

kinara wa matibabu ya Moyo nchini

Miaka 60 ya uhuru

Wazo la kuanzishwa kwa Hospitali ya Moyo Nchini lilianza awamu ya kwanza ya uongozi wa Baba wa Taifa Hayati Julius Kambarage Nyerere miaka ya 1970. Serikali iliwapeleka wataalam wawili ambao ni Prof. Idrissa Mtulia na Prof. William Mahalu nje ya nchi kusomea magonjwa ya moyo.

Baada ya wataalam hao kumaliza masomo yao kulikuwa na madaktari bingwa wa magonjwa ya moyo watatu mmoja akiwa ni daktari wa Mwalimu Nyerere, William Makene. Licha ya kuwa na wataalam watatu wa magonjwa ya moyo nchini, ndoto ya kuwa na Hospitali ya Moyo haikutimia kwa sababu miundombinu ya kufanyia kazi haikuwa tayari.

"Miaka ya 1990 madaktari wa magonjwa ya moyo kwa kushirikiana na viongozi wa kitaifa walijadili upya na kufanyia kazi mikakati ya kuanzisha kituo maalumu cha matibabu ya moyo na kuhakikisha huduma hiyo inakuwa endelevu".

"Mikakati hii ilijumuisha uundaji ya vikosi kazi maalumu ambavyo vilipewa jukumu la kupata uzoefu kutoka nchi nyingine juu ya uanzishwaji na uendelezwaji wa vituo vya matibabu ya moyo," anasema Mkurugenzi wa Fedha na Mipango wa Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI) CPA Agnes Kuhenga.

Serikali haikukata tamaa na wazo lake la kuanzisha Hospitali ya Moyo. Jitihada ziliendelea ambapo mwaka 2005/06 chini ya uongozi wa Awamu ya Nne ya Mhe. Rais Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete katika Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH) katika Idara ya Magonjwa ya Moyo wataalamu 26 walipelekwa nchini India kusomea magonjwa ya moyo.

CPA Kuhenga anasema mikakati hiyo ilizaa matunda kwani mwaka 2008, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii kwa kushirikiana na Menejimenti ya MNH ilianzisha Idara maalumu ya matibabu ya Moyo. Hatua hii ililenga kuimarisha matibabu ya moyo, huduma ambayo ilikuwa inapatikana chini ya uongozi wa Idara ya Magonjwa ya Ndani (Internal Medicine).

Wataalamu wa magonjwa ya moyo ambao walikwenda kusoma nchini India walimaliza

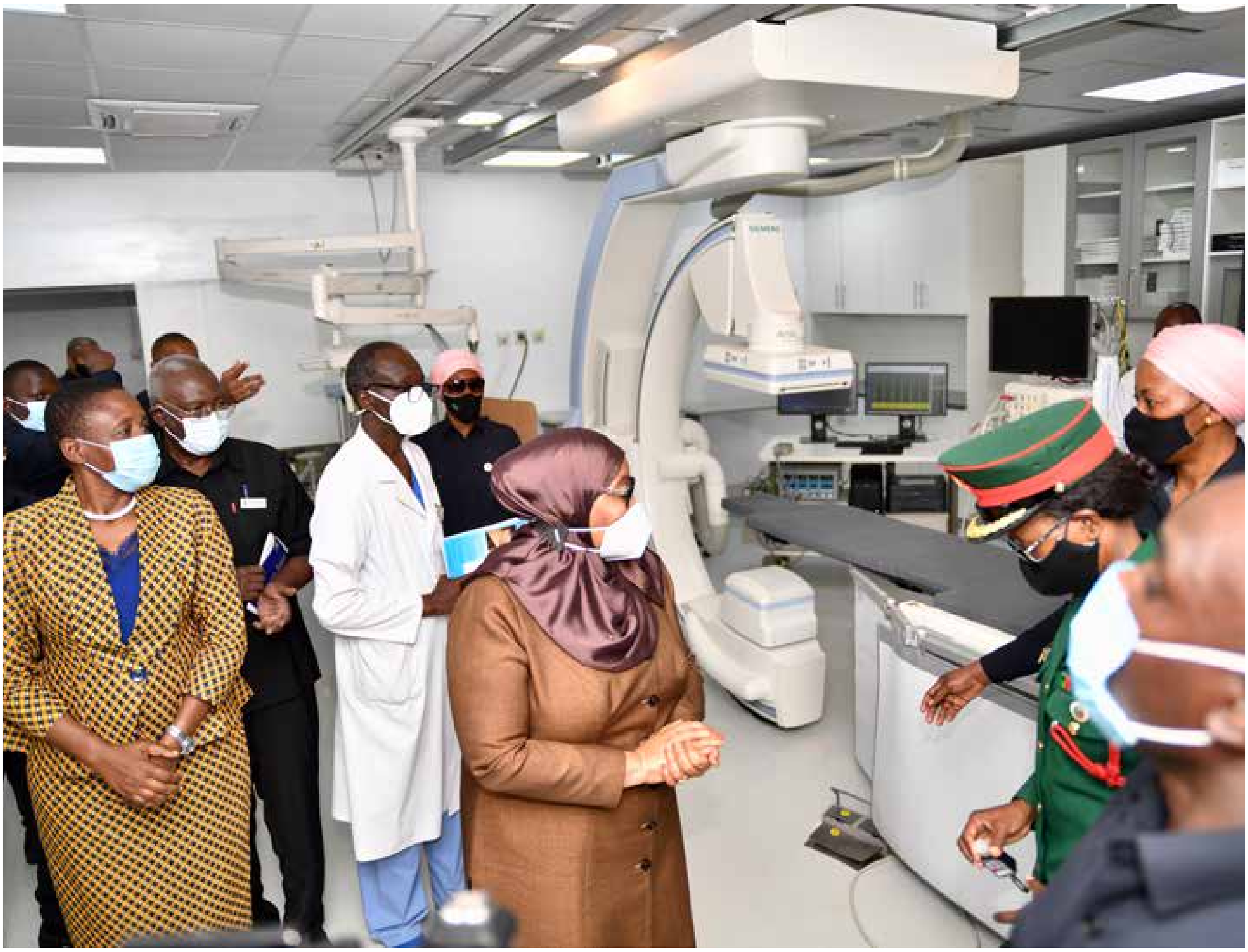

masomo yao na kurudi nchini mwaka 2008 walianza kufanya kazi ya upasuaji kwa kutumia vitanda vinne vilivyoombwa katika Taasisi ya Mifupa Muhimbili (MOI), wagonjwa waliofanyiwa upasuaji walilazwa katika wodi namba 12 ya Kibasila iliyopo MNH.

Ndoto ya kuanzishwa kwa Hospitali ya moyo ziliendelea kutimia baada ya ombi la Mhe. Dkt. Kikwete kwa Serikali ya Watu wa China la kusaidiwa kufanikisha kuwa na Hospitali ya Moyo kukubaliwa . China ilichukuwa jukumu la kujenga jengo la sasa kwa gharama ya shilingi bilioni 13.6 na Serikali ya Tanzania ikitoa shilingi bilioni 13 kwa ajili ya kununua mashine za kisasa, vitanda na vitu vingine muhimu.

Mwaka 2014 Kituo Maalumu cha Matibabu ya Moyo kilizinduliwa na Mhe. Rais Mstaafu Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete na kuhakikisha kituo hicho kinakuwa mamlaka kamili inayojitegemea kwa kuwa na uwezo wa kufanya maamuzi na kuhakikisha huduma ya matibabu ya moyo yanakuwa endelevu.

Kwa upande wake Mkurugenzi Mtendaji wa Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI) Prof. Mohamed Janabi anasema kwa kipindi cha kabla ya uhuru na wakati wa uhuru wananchi wengi wenye matatizo ya moyo yaliyohitaji kufanyiwa matibabu ya kibingwa iliwalazimu kwenda kutibiwa nje ya nchi. Kwa kuwa kutibiwa nje ya nchi ni gharama na taratibu zake zina mlolongo mrefu baadhi ya wagonjwa walipoteza maisha wakati wakisubiri rufaa ya kwenda kupata matibabu.

“Tangu kuanzishwa kwa Taasisi hii mwaka 2015 hadi 2021, tumehudumia jumla ya wagonjwa 473,699, kati yao wagonjwa wa nje walikuwa 409,301 na wagonjwa waliolazwa walikuwa 64,398”, anasema Prof. Janabi ambaye pia ni Daktari Bingwa wa Magonjwa ya Moyo.

Kwa sasa anazitaja changamoto wanazokabiliana nazo kuwa ni pamoja na ongezeko la wagonjwa wa msamaha wanaopata matibabu katika Taasisi. Gharama za kutibu wagonjwa wa msamaha ni kubwa, changamoto hii inaifanya Taasisi kushindwa kujiendesha vizuri. Uhaba wa wafanyakazi wenye weledi na uzoefu katika utoaji wa huduma za matibabu na ufinyu wa nafasi.

Prof. Janabi anayataja matarajio ya Taasisi hiyo ni kutoa huduma na kuhakikisha wagonjwa wanapatiwa huduma za kibingwa hapa hapa nchini na kufanya Tanzania kuwa nchi bora Afrika Mashariki katika utoaji wa huduma bora za moyo pia kuhakikisha wanawafikia

wananchi wengi zaidi hasa walioko vijijini ili nao wapate matibabu ya kibingwa na ubingwa bobezi.

Dkt. Anjela Muhozya ni Mkuu wa Idara ya upasuaji wa moyo wa Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete anazitaja huduma za upasuaji wa moyo zinazotolewa kwa watoto na watu wazima kuwa ni kuziba matundu katika kuta za moyo, kurekebisha milango ya moyo iliyoharibika kwa kuitengeneza upya kwa kutumia ngozi ya nje ya moyo au kurekebisha kwa kutumia nyuzi au pete. Kubadilisha milango ya moyo iliyoharibika kwa kuweka milango ya bandia mmoja au zaidi, kurekebisha mishipa iliyo midogo au iliyokaa katika sehemu tofauti. Upasuaji mwingine unaofanyika ni kutengeneza mishipa mbadala wa damu kuruhusu mishipa midogo kukua kabla ya marekebisho ya mwisho,kufugua njia zilizo funikwa na nyama za ziada zinazoota ndani ya moyo, kuondoa uvimbe mbalimbali ndani ya moyo au mishipa ya damu, kupandikiza mishipa ya moyo iliyoziba kwa kupandikiza mishipa mbadala, kurekebisha na kubadilisha mishipa mikubwa ya damu katika sehemu mbalimbali za mwili.

Kwa mwaka 2015 hadi 2021, Taasisi hiyo

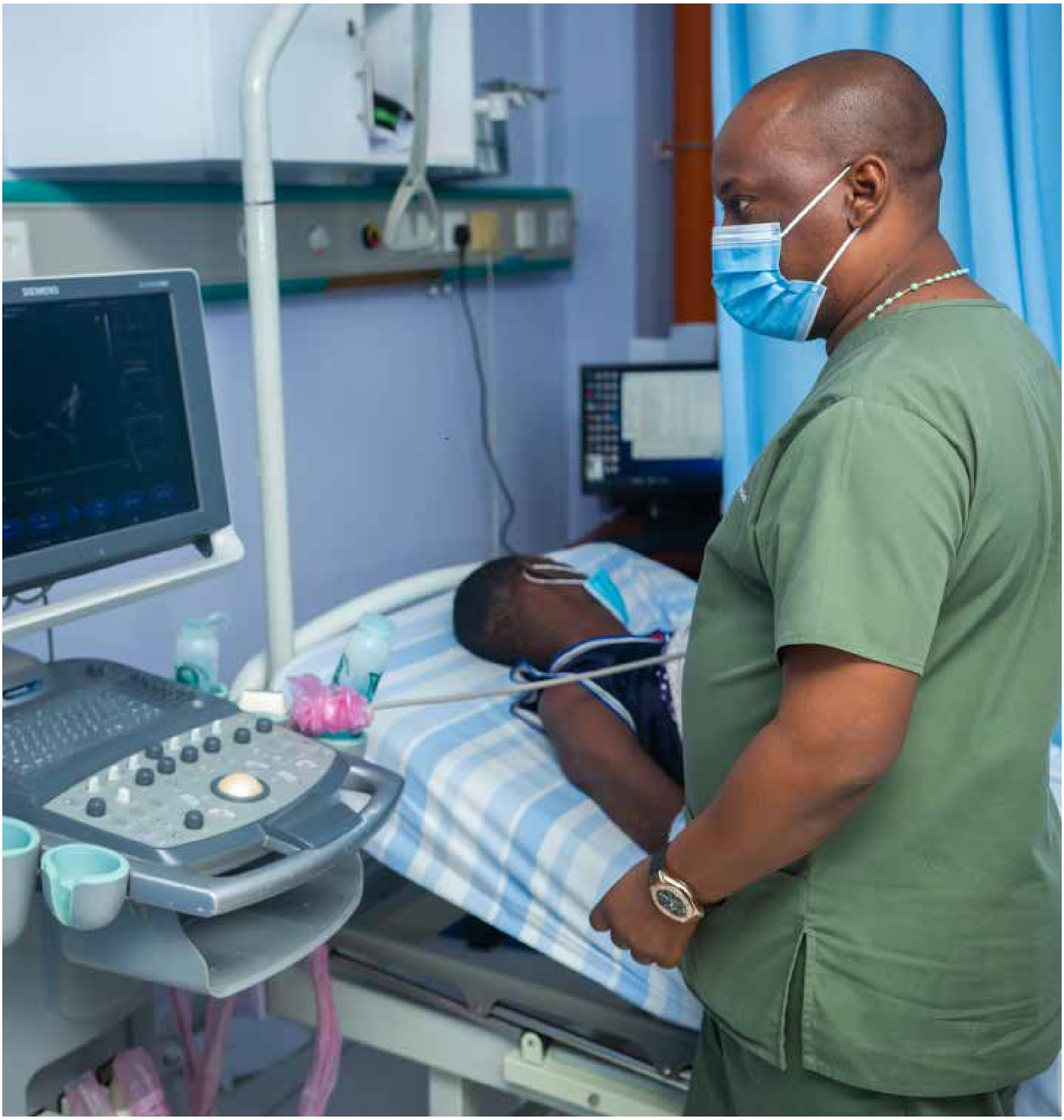

imeweza kufanya upasuaji wa moyo na wenye matatizo ya mishipa ya damu kwa wagonjwa 2,436 ambao ni watoto na watu wazima, Taasisi ilifanikiwa kufanya upasuaji mgumu ikiwa ni ishara ya kuimarika kwa uwezo wa waatalamu wetu katika utoaji wa huduma kwa magonjwa ya moyo.

"Hivi sasa tunafanya upasuaji mkubwa zaidi wa moyo wa kubadilisha mshipa mkubwa wa damu (Aorta) uliokuwa umetanuka pamoja na valvu yake (Aortic valve insufficiency) kwa jina la kitaalamu la Bentall Surgery na upandikizaji wa mishipa ya damu ya moyo bila ya kusimamisha moyo", anasema Dkt. Anjela.

Mwaka 2013 Serikali ilinunua mtambo wa kwanza wa Cathlab ambao ulifungwa katika Taasisi hiyo kwa gharama ya bilioni 4.2 ambapo hadi mwaka jana (2020) jumla ya wagonjwa 5,488 wamepata huduma za upasuaji wa moyo kwa njia ya tundu dogo, kati yao watu wazima ni 4,753 na watoto 735 huku wagonjwa 14 ndiyo waliopoteza maisha mara baada ya kufanyika kwa upasuaji uliokuwa na mafanikio makubwa.

Dkt. Tulizo Waane ni Mkurugenzi wa magonjwa ya moyo anasema baada ya kuona idadi ya wagonjwa wanaohitaji huduma ya Cathlab kuongezeka, Serikali ilifunga mtambo mwingine wa kisasa wa Cathlab wenye thamani ya shilingi bilioni 4.6 wenye uwezo wa kufanya uchunguzi na matibabu ya moyo (Catheterization Laboratory - Cathlab) uliounganishwa na mtambo wa Carto 3D & mapping electrophysiology System.

Mtambo una uwezo wa kufanya uchunguzi wa mishipa ya damu ya moyo, kufunga vifaa visaidizi vya moyo, kuzibua mishipa ya damu ya moyo na kutibu hitilafu ya mfumo wa umeme wa moyo.

Tangu kuzinduliwa mtambo huo hadi sasa wagonjwa 298 kati ya hao wanaume 156 na wanawake 142 wameshatibiwa na hakuna mgonjwa aliyepoteza maisha. Gharama za matibabu hayo ni kiasi cha shilingi 912,250,000/= na wagonjwa wamelipa kwa kutumia kadi zao za bima za afya, kulipiwa na wafadhili, kulipa wenyewe na wengine wamelipiwa na Serikali.

"Matibabu yanayofanyika katika mitambo hiyo ni upasuaji wa bila kufungua kifua kwa njia ya tundu dogo kwa watoto na watu wazima. Asilimia 92 ya upasuaji huo unafanywa na madaktari wazawa na asilimia 8 wanafanya na wenzao wa nje ya nchi", anasema Dkt. Waane.

Kuwepo kwa Taasisi hiyo inayotoa huduma za kibingwa zilizobobea katika matibabu ya moyo, kutoa mafunzo kwa wataalum wa afya katika nyanja ya afya ya moyo na kufanya utafiti kumeimarisha na kuendeleza huduma za afya ya moyo na ustawi wa Watanzania kwani hivi sasa asilimia 70 ya wagonjwa wenye matatizo ya moyo wanatibiwa hapa nchini na hivyo kuipunguzia Serikali gharama ya kusafirisha wagonjwa kwenda kutibiwa nje ya nchi.

Wazo la kuanzishwa kwa Hospitali ya Moyo Nchini lilianza awamu ya kwanza ya uongozi wa Baba wa Taifa Hayati Julius Kambarage Nyerere miaka ya 1970. Serikali iliwapeleka wataalam wawili ambao ni Prof. Idrissa Mtulia na Prof. William Mahalu nje ya nchi kusomea magonjwa ya moyo.

Baada ya wataalam hao kumaliza masomo yao kulikuwa na madaktari bingwa wa magonjwa ya moyo watatu mmoja akiwa ni daktari wa Mwalimu Nyerere, William Makene. Licha ya kuwa na wataalam watatu wa magonjwa ya moyo nchini, ndoto ya kuwa na Hospitali ya Moyo haikutimia kwa sababu miundombinu ya kufanyia kazi haikuwa tayari.

"Miaka ya 1990 madaktari wa magonjwa ya moyo kwa kushirikiana na viongozi wa kitaifa walijadili upya na kufanyia kazi mikakati ya kuanzisha kituo maalumu cha matibabu ya moyo na kuhakikisha huduma hiyo inakuwa endelevu".

"Mikakati hii ilijumuisha uundaji ya vikosi kazi maalumu ambavyo vilipewa jukumu la kupata uzoefu kutoka nchi nyingine juu ya uanzishwaji na uendelezwaji wa vituo vya matibabu ya moyo," anasema Mkurugenzi wa Fedha na Mipango wa Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI) CPA Agnes Kuhenga.

Serikali haikukata tamaa na wazo lake la kuanzisha Hospitali ya Moyo. Jitihada ziliendelea ambapo mwaka 2005/06 chini ya uongozi wa Awamu ya Nne ya Mhe. Rais Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete katika Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH) katika Idara ya Magonjwa ya Moyo wataalamu 26 walipelekwa nchini India kusomea magonjwa ya moyo.

CPA Kuhenga anasema mikakati hiyo ilizaa matunda kwani mwaka 2008, Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii kwa kushirikiana na Menejimenti ya MNH ilianzisha Idara maalumu ya matibabu ya Moyo. Hatua hii ililenga kuimarisha matibabu ya moyo, huduma ambayo ilikuwa inapatikana chini ya uongozi wa Idara ya Magonjwa ya Ndani (Internal Medicine).
Wataalamu wa magonjwa ya moyo ambao walikwenda kusoma nchini India walimaliza masomo yao na kurudi nchini mwaka 2008 walianza kufanya kazi ya upasuaji kwa kutumia vitanda vinne vilivyoombwa katika Taasisi ya Mifupa Muhimbili (MOI), wagonjwa waliofanyiwa upasuaji walilazwa katika wodi namba 12 ya Kibasila iliyopo MNH.

Ndoto ya kuanzishwa kwa Hospitali ya moyo ziliendelea kutimia baada ya ombi la Mhe. Dkt. Kikwete kwa Serikali ya Watu wa China la kusaidiwa kufanikisha kuwa na Hospitali ya Moyo kukubaliwa . China ilichukuwa jukumu la kujenga jengo la sasa kwa gharama ya shilingi bilioni 13.6 na Serikali ya Tanzania ikitoa shilingi bilioni 13 kwa ajili ya kununua mashine za kisasa, vitanda na vitu vingine muhimu.
Mwaka 2014 Kituo Maalumu cha Matibabu ya Moyo kilizinduliwa na Mhe. Rais Mstaafu Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete na kuhakikisha kituo hicho kinakuwa mamlaka kamili inayojitegemea kwa kuwa na uwezo wa kufanya maamuzi na kuhakikisha huduma ya matibabu ya moyo yanakuwa endelevu.
Kwa upande wake Mkurugenzi Mtendaji wa Taasisi ya Moyo Jakaya Kikwete (JKCI) Prof. Mohamed Janabi anasema kwa kipindi cha kabla ya uhuru na wakati wa uhuru wananchi wengi wenye matatizo ya moyo yaliyohitaji kufanyiwa matibabu ya kibingwa iliwalazimu kwenda kutibiwa nje ya nchi. Kwa kuwa kutibiwa nje ya nchi ni gharama na taratibu zake zina mlolongo mrefu baadhi ya wagonjwa walipoteza maisha wakati wakisubiri rufaa ya kwenda kupata matibabu.
“Tangu kuanzishwa kwa Taasisi hii mwaka 2015 hadi 2021, tumehudumia jumla ya wagonjwa 473,699, kati yao wagonjwa wa nje walikuwa 409,301 na wagonjwa waliolazwa walikuwa 64,398”, anasema Prof. Janabi ambaye pia ni Daktari Bingwa wa Magonjwa ya Moyo.
Kwa sasa anazitaja changamoto wanazokabiliana nazo kuwa ni pamoja na ongezeko la wagonjwa wa msamaha wanaopata matibabu katika Taasisi. Gharama za kutibu wagonjwa wa msamaha ni kubwa, changamoto hii inaifanya Taasisi kushindwa kujiendesha vizuri. Uhaba wa wafanyakazi wenye weledi na uzoefu katika utoaji wa huduma za matibabu na ufinyu wa nafasi.
Prof. Janabi anayataja matarajio ya Taasisi hiyo ni kutoa huduma na kuhakikisha wagonjwa wanapatiwa huduma za kibingwa hapa hapa nchini na kufanya Tanzania kuwa nchi bora Afrika Mashariki katika utoaji wa huduma bora za moyo pia kuhakikisha wanawafikia wananchi wengi zaidi hasa walioko vijijini ili nao wapate matibabu ya kibingwa na ubingwa bobezi.

Dkt. Anjela Muhozya ni Mkuu wa Idara ya upasuaji wa moyo wa Taasisi ya Moyo ya Jakaya Kikwete anazitaja huduma za upasuaji wa moyo zinazotolewa kwa watoto na watu wazima kuwa ni kuziba matundu katika kuta za moyo, kurekebisha milango ya moyo iliyoharibika kwa kuitengeneza upya kwa kutumia ngozi ya nje ya moyo au kurekebisha kwa kutumia nyuzi au pete. Kubadilisha milango ya moyo iliyoharibika kwa kuweka milango ya bandia mmoja au zaidi, kurekebisha mishipa iliyo midogo au iliyokaa katika sehemu tofauti.

Upasuaji mwingine unaofanyika ni kutengeneza mishipa mbadala wa damu kuruhusu mishipa midogo kukua kabla ya marekebisho ya mwisho,kufugua njia zilizo funikwa na nyama za ziada zinazoota ndani ya moyo, kuondoa uvimbe mbalimbali ndani ya moyo au mishipa ya damu, kupandikiza mishipa ya moyo iliyoziba kwa kupandikiza mishipa mbadala, kurekebisha na kubadilisha mishipa mikubwa ya damu katika sehemu mbalimbali za mwili.

Kwa mwaka 2015 hadi 2021, Taasisi hiyo imeweza kufanya upasuaji wa moyo na wenye matatizo ya mishipa ya damu kwa wagonjwa 2,436 ambao ni watoto na watu wazima, Taasisi ilifanikiwa kufanya upasuaji mgumu ikiwa ni ishara ya kuimarika kwa uwezo wa waatalamu wetu katika utoaji wa huduma kwa magonjwa ya moyo.
“Hivi sasa tunafanya upasuaji mkubwa zaidi wa moyo wa kubadilisha mshipa mkubwa wa damu (Aorta) uliokuwa umetanuka pamoja

na valvu yake (Aortic valve insufficiency) kwa jina la kitaalamu la Bentall Surgery na upandikizaji wa mishipa ya damu ya moyo bila ya kusimamisha moyo", anasema Dkt. Anjela.

Mwaka 2013 Serikali ilinunua mtambo wa kwanza wa Cathlab ambao ulifungwa katika Taasisi hiyo kwa gharama ya bilioni 4.2 ambapo hadi mwaka jana (2020) jumla ya wagonjwa 5,488 wamepata huduma za upasuaji wa moyo kwa njia ya tundu dogo, kati yao watu wazima ni 4,753 na watoto 735 huku wagonjwa 14 ndiyo waliopoteza maisha mara baada ya kufanyika kwa upasuaji uliokuwa na mafanikio makubwa.

Dkt. Tulizo Waane ni Mkurugenzi wa magonjwa ya moyo anasema baada ya kuona idadi ya wagonjwa wanaohitaji huduma ya Cathlab kuongezeka, Serikali ilifunga mtambo mwingine wa kisasa wa Cathlab wenye thamani ya shilingi bilioni 4.6 wenye uwezo wa kufanya uchunguzi na matibabu ya moyo (Catheterization Laboratory - Cathlab) uliounganishwa na mtambo wa Carto 3D & mapping electrophysiology System.

Mtambo una uwezo wa kufanya uchunguzi wa mishipa ya damu ya moyo, kufunga vifaa visaidizi vya moyo, kuzibua mishipa ya damu ya moyo na kutibu hitilafu ya mfumo wa umeme wa moyo.

Tangu kuzinduliwa mtambo huo hadi sasa wagonjwa 298 kati ya hao wanaume 156 na wanawake 142 wameshatibiwa na hakuna mgonjwa aliyepoteza maisha. Gharama za matibabu hayo ni kiasi cha shilingi 912,250,000/= na wagonjwa wamelipa kwa kutumia kadi zao za bima za afya, kulipiwa na wafadhili, kulipa wenyewe na wengine wamelipiwa na Serikali.

"Matibabu yanayofanyika katika mitambo hiyo ni upasuaji wa bila kufungua kifua kwa njia ya tundu dogo kwa watoto na watu wazima. Asilimia 92 ya upasuaji huo unafanywa na madaktari wazawa na asilimia 8 wanafanya na wenzao wa nje ya nchi", anasema Dkt. Waane.

Kuwepo kwa Taasisi hiyo inayotoa huduma za kibingwa zilizobobea katika matibabu ya moyo, kutoa mafunzo kwa wataalum wa afya katika nyanja ya afya ya moyo na kufanya utafiti kumeimarisha na kuendeleza huduma za afya ya moyo na ustawi wa Watanzania kwani hivi sasa asilimia 70 ya wagonjwa wenye matatizo ya moyo wanatibiwa hapa nchini na hivyo kuipunguzia Serikali gharama ya kusafirisha wagonjwa kwenda kutibiwa nje ya nchi.